

ศิลปนักบริหารปริทัศน์

Journal of Arts Executive Review

ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 (ฉบับรวมที่ 5) พฤษภาคม – สิงหาคม พ.ศ. 2566

ISSN: 2774-1257 (Online)

วารสารศิลปนักบริหารปริทัศน์ Journal of Arts Executive Review

ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม – สิงหาคม 2566 Vol. 2 No. 2 May – August 2023 ISSN: 2774-1257 (Online)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ผลงานวิชาการ และการพัฒนาศักยภาพผลงานทางวิชาการในลักษณะบทความทางวิชาการของคณาจารย์ นักวิชาการ และนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ประชาชนผู้สนใจ
2. เพื่อให้บริการทางสังคมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางวิชาการ

นโยบายการตีพิมพ์

วารสารศิลปนักบริหารปริทัศน์ เป็นวารสารราย 4 เดือน รับผิดชอบและเผยแพร่ผลงานทางวิชาการในมิติด้านศิลปศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ลักษณะของบทความที่จะนำลงตีพิมพ์ ได้แก่บทความวิจัย (Research Article) บทความวิชาการ (Academic Article) บทความปริทรรศน์หรือบทวิจารณ์วรรณกรรม (Review Article) บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) และการแปลบทความภาษาต่างประเทศ และบทความพิเศษของผู้เชี่ยวชาญหรือบรรณาธิการ

บทความที่ได้รับตีพิมพ์จะต้องได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ (Peer Review) จำนวน 2 ท่านที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind Peer Review)

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความในวารสารศิลปนักบริหารปริทัศน์ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

กำหนดการเผยแพร่

ปีละ 3 ฉบับ (ราย 4 เดือน) คือ

ปีละ 3 ฉบับ (ราย 4 เดือน) คือ

ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน (January – April)

ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม (May – August)

ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม (September – December)

ศิลปินักบริหารปริทัศน์

Journal of Arts Executive Review

บรรณาธิการ

ดร.เยาวเรศ ตระกูลวีระยุทธ์

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

กองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.วิไลลักษณ์ รัตนเพียรธัมมะ

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ช่อเพชร เป้าเงิน

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมหมาย ปวะบุตร

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญฤดี อุดมผล

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ จัตตพรพงษ์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
ธนบุรี

คณะผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ (Reviewers)

รองศาสตราจารย์ ดร.วิสุทธิ์ วิจิตรพัชรภรณ์

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

รองศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา นียมภา

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรินทร์ ทองทศ

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทร์ศม์ ภูติอริยวัฒน์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทัย สติมัน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย

ดร.กฤษฎา นันทเพชร

มหาวิทยาลัยบูรพา

ดร.ศักดิ์ดา สถาพรวงษา

มหาวิทยาลัยชินวัตร

ดร.สุรัชย์ พุดชู

ดร. อุดม จันทิมา

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช

วิทยาลัย

บทบรรณาธิการ

วารสารศิลปนักบริหารปริทัศน์ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม – สิงหาคม ได้รับรวบรวมองค์ความรู้ด้านศิลปศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ลักษณะของบทความที่จะนำลงตีพิมพ์ ได้แก่บทความวิจัย บทความวิชาการ บทความปริทรรศน์หรือบทความวิจารณ์วรรณกรรม บทความหนังสือเพื่อเผยแพร่และแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการของคณาจารย์บัณฑิตศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยอย่างต่อเนื่อง เนื้อหาสาระในวารฉบับนี้มีจำนวน 5 เรื่อง โดยทุกบทความได้ผ่านการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิประจำฉบับเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ซึ่งบทความเหล่านี้ยังคงผ่านกระบวนการประเมินบทความอย่างเข้มข้นทุกเรื่องก่อนการตีพิมพ์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้อง เพื่อรักษาคุณภาพมาตรฐานของวารสารให้เป็นไปตามเกณฑ์ของศูนย์ดัชนีอ้างอิงวารสารไทย (TCI Centre) โดยทางกองบรรณาธิการวารสารฯ ต้องขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านเป็นอย่างยิ่งที่ให้การสนับสนุนวารสารมาโดยตลอด ท่านสามารถดาวน์โหลดบทบรรณาธิการฉบับเต็มทุกเรื่องได้ที่เว็บไซต์ของวารสาร <https://www.artexecutive.org> โดยไม่มีค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น

บรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

บทบรรณาธิการ ก

สารบัญ ค

บทความวิจัย Research Articles

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21

ตามหลักทฤษฎีปาปนิกสูตรของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา

อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Guidelines for Developing Educational Leadership in the 21st Century

According to the Dutiyapapanika Sutta of Secondary School

Administrators Phra Nakhon Si Ayutthaya District Phra Nakhon Si

Ayutthaya Province.

พรรณานิภา แก้วคุณอก (Pannipa Kaewkoonok) 1-18

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคปกติวิถีใหม่ตามหลักพุทธธรรม

โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Guidelines for Leadership Development in the New Normal Based on

Buddhist Principles, Bang Pa-In School "Rachanukroh1", Phra Nakhon Si

Ayutthaya Province

เกียรติศักดิ์ กัณนิดา (Keattisak Kannida) 19-36

การพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา

โรงเรียนในกลุ่มอุตรนคร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

The Leadership Development in Digital Age According to the Four Principles of Brahmavihara of School Administrators In Utaranakorn Group, Rhra Nakhon Si Ayutthaya.

เพชรลีฟ้า พีรนั่นทปัญญา (Pechseefha Peeranantapanya) 37-50

บทความวิชาการ Academic Articles

การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการบริหารสถานศึกษาในยุคเทคโนโลยีดิจิทัล
The integration of Buddhist Dharma and Educational Administration in the Digital Technology Age.

สุติเดช สุวรรณลา (Sutidate Suwanla) 53-64

การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขายุคโลกพลิกผัน

Learning Management Based on the Tri-Sikkha Principles in a VUCA World

ประภาพร ยอดย้อย (Prapaporn Yodyoy) 65-77

ภาคผนวก

หลักการอ้างอิงของวารสารศิลปนักบริหารปริทัศน์ 79

บทความวิจัย

Research Articles

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21
ตามหลักทฤษฎีปาปนิกสูตรของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา
อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Guidelines for Developing Educational Leadership in the 21st Century According
to the Dutiyapapanika Sutta of Secondary School Administrators Phra Nakhon Si
Ayutthaya District Phra Nakhon Si Ayutthaya Province.

พรรณนิภา แก้วคุณอก

Pannipa Kaewkoonok

โรงเรียนอยุธยาโนสรม์

Ayutthaya Nusorn School.

*Corresponding Author e-mail: eiew.pannipa@gmail.com

ตอบรับบทความ (Received) : 29 เมษายน 2566

เริ่มแก้ไขบทความ (Revised) : 10 พฤษภาคม 2566

รับบทความตีพิมพ์ (Accepted) : 12 กรกฎาคม 2566

เผยแพร่ออนไลน์ (Available Online) : 20 สิงหาคม 2566

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) ศึกษาวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักทฤษฎีปาปนิกสูตรของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 3) เสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักทฤษฎีปาปนิกสูตรของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 210 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความถี่ความต้องการจำเป็น ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 17 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ค่าความถี่และค่าร้อยละ ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพภาวะผู้นำทาง

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติในปัจจุบัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านค่าความต้องการจำเป็นที่ควรได้รับการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษา โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารทรัพยากรบุคคล การมีคุณธรรมจริยธรรม และการมีมนุษยสัมพันธ์ 2) วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร มี 3 ขั้นตอน โดยผู้วิจัยได้นำมาบูรณาการกับหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ได้แก่ 1) การจัดการตนเอง ด้านจักษุมา มี 4 วิธี ด้านวิฑูโร มี 5 วิธี และด้านนิสสยสัมปันโน มี 3 วิธี 2) การร่วมมือทางสังคม ด้านจักษุมา มี 4 วิธี ด้านวิฑูโร มี 5 วิธี และด้านนิสสยสัมปันโน มี 3 วิธี และ 3) การสนับสนุนและส่งเสริมการทำงาน ด้านจักษุมา มี 4 วิธี ด้านวิฑูโร มี 2 วิธี และด้านนิสสยสัมปันโน มี 3 วิธี 3) แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร แบ่งออกได้ 3 ส่วน ดังนี้ 1) คุณลักษณะภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ มองไกลอย่างก้าวหน้า (การมีวิสัยทัศน์) พูดจาชัดเจน (การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ) บริหารคนด้วยหัวใจ (การบริหารทรัพยากรบุคคล) ยึดถือในหลักคุณธรรม (การมีคุณธรรมและจริยธรรม) พร้อมนำ ทำร่วมมือร่วมใจ (การมีมนุษยสัมพันธ์) 2) หลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ได้แก่ จักษุมา (มีวิสัยทัศน์กว้างไกล) วิฑูโร (มีความเชี่ยวชาญ) และนิสสยสัมปันโน (มีมนุษยสัมพันธ์ดี) และ 3) ขั้นตอนการพัฒนาภาวะผู้นำ

คำสำคัญ:- ภาวะผู้นำทางการศึกษา; หลักทฤษฎีปาปนิคสูตร; ศตวรรษที่ 21

Abstract

This article aims to 1) study the current situation, Desirable conditions and Requirements educational leadership in the 21st century for secondary school administrators, Phra Nakhon Si Ayutthaya District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. 2) Study the methods of developing skills educational leadership in the 21st century according to the Dutiyapapanika Sutta of secondary school administrators, Phra Nakhon Si Ayutthaya District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. 3) Propose guidelines for developing leadership. Education in the 21st

century according to the Dutiyapapanika Sutta of secondary school administrators, Phra Nakhon Si Ayutthaya District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. The sample group used 210 administrators and teachers in secondary school of Phra Nakhon Si Ayutthaya District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, The tools used are questionnaires and statistics for data analysis include averages, Standards deviation and necessary values. For qualitative research, totaling 17 people of qualified individuals, using semi-structured interview forms for data analysis through content analysis, frequency, and percentage. The research found that 1) the current situation of educational leadership qualities in the 21st century of school administrators is high level, with the desirable conditions in the future was the highest level. When considering the necessary requirements for developing leadership qualities, the ordering from highest to lowest includes vision, effective communication, human resource management, ethics, and interpersonal skills. 2) The methods for developing educational leadership in the 21st century according to the Dutiyapapanika Sutta have 3 steps, The researcher has integrated with the principles of the Dutiyapapanika Sutta, 1) Self-management in the 4 methods of Chakkhuma, 5 methods of Vituro, and 3 methods of the Nissayasampanno. 2) Social cooperation in the Chakkhuma has 4 methods. 5 methods of Vithuro and 3 methods of the Nissayasampanno and 3) Support and promotion of work. 4 methods of Chakkhuma, 2 methods of the Vituro, and 3 methods of the Nissayasampanno. 3) Guidelines for developing educational leadership qualities in the 21st century according to the Nissayasampanno can be divided into 3 parts: 1) Characteristics of educational leaders in the 21st century include forward-thinking, effective communication, heart-centered leadership, ethical principles, and collaborative spirit. 2) the Dutiyapapanika Sutta include vision, expertise, and good human relations. 3) the step for developing leadership qualities.

Keywords:– Educational Leadership; Dutiyapapanika Sutta; the 21st century

บทนำ

ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในศตวรรษที่ 21 เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัยก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมและการศึกษาของไทย เนื่องจากตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนเป็นการเรียนในตำราอยู่ในห้องสี่เหลี่ยมเน้นการท่องจำ ไม่นับปฏิบัติจึงไม่ตอบโจทย์การสร้างแรงงานของโลก จากปัญหาดังกล่าวจึงเป็นสิ่งที่ท้าทายความสามารถสำหรับผู้บริหารในปัจจุบันว่าจะต้องทำอย่างไรนักเรียนจึงจะมีทักษะในศตวรรษที่ 21 พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ต้องมีการเตรียมตัวให้พร้อม โดยผู้บริหารที่มีคุณลักษณะในการพัฒนาการศึกษาที่ดีนั้นต้องมีภาวะผู้นำ โดยเฉพาะผู้นำทางการศึกษาซึ่งผู้ที่มีความรู้ความสามารถมีความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานหรือกำหนดทิศทางการศึกษาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลตามแผนที่ได้กำหนดไว้

การบริหารการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 ผู้นำทางการศึกษานั้นสิ่งที่สำคัญที่สุดที่จะนำองค์กรและบุคลากรไปสู่เป้าหมายและการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ผู้นำจะต้องมีนโยบายที่ชัดเจนมีความรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ การสื่อสารเป็นทักษะที่จะต้องฝึกฝนซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการทำงานและการจูงใจให้คนทำงานร่วมกัน ในขณะที่เดียวกันผู้นำควรเป็นผู้ที่มีหลักธรรมในการบริหารองค์กร โดยใช้วิธีการบริหารที่สอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ถือว่าหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงค้นพบเป็นหลักปฏิบัติที่สามารถนำมาใช้พัฒนาภาวะผู้นำ เนื่องจากการขับเคลื่อนองค์กรต้องอาศัยการมีผู้นำที่ดีและเก่ง

ดังนั้น จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ต้องพัฒนาให้ผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางการศึกษา โดยนำหลักการพัฒนามาบูรณาการกับหลักธรรม ซึ่งหลักธรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาให้ผู้นำมีความทันสมัยทันเหตุการณ์ในศตวรรษที่ 21 คือ หลักธรรมพุทฺธิยาปานิโกสูตร ซึ่งมีองค์ประกอบตามคุณลักษณะภาวะผู้นำสมัยใหม่ คือ จักขุมา มีตาดีมองไกล วิรุโร จัดการธุระได้ดี นิสสยสัมปันโน มีมนุษยสัมพันธ์ดี ฟิงพาอาศัยได้ ซึ่งทั้ง 3 ประการนี้จะต้องมีอยู่ในตัวของผู้นำที่จะทำให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพสูงสุดในการทำงานในองค์กร

จากเหตุผลดังที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักทฤษฎีปาปนิกสูตร อันจะทำให้เข้าใจผู้นำทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้นำมาใช้ในการบริหารงานได้อย่างชัดเจน และนำมาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์และความเจริญก้าวหน้าในการบริหารของโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมะนังศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมะนังศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักทฤษฎีปาปนิกสูตรของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมะนังศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักทฤษฎีปาปนิกสูตรของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมะนังศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับศตวรรษที่ 21

ความหมายของการศึกษาในศตวรรษที่ 21

วรารณ ทอนนพคุณ (2556) ได้ให้ความหมาย การศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นการกำหนดแนวทางยุทธศาสตร์ในการจัดการเรียนรู้โดยร่วมกันสร้างรูปแบบและแนวปฏิบัติในการเสริมสร้างประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นที่องค์ความรู้ ทักษะเพื่อใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมแห่งความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

วิจารณ์ พานิช (2555) ได้ให้ความหมาย การศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นการเตรียมคนไปเผชิญการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว รุนแรง พลิกผัน และคาดไม่ถึง คนยุคใหม่จึงต้องมีทักษะที่

สูงในการเรียนรู้และปรับตัว ครูเพื่อศิษย์ต้องพัฒนาตนเองให้มีทักษะของการเรียนรู้ด้วย และในขณะเดียวกันต้องมีทักษะในการทำหน้าที่ครูในศตวรรษที่ 21 ซึ่งไม่เหมือนการทำหน้าที่ครูในศตวรรษที่ 19 หรือ 20

กล่าวสรุปได้ว่า การศึกษาในศตวรรษที่ 21 หมายถึง การศึกษาที่เป็นการเตรียมความพร้อม เตรียมคน โดยเน้นที่องค์ความรู้ ทักษะ เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมแห่งความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วในปัจจุบัน ซึ่งคนยุคใหม่จึงต้องมีทักษะที่สูงในการเรียนรู้และปรับตัว

แนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำ

ความหมายของภาวะผู้นำ

จอมพงศ์ มงคลวนิช (2556) ได้ให้ความหมาย ภาวะผู้นำ คือกระบวนการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือมากกว่าพยายามใช้อิทธิพลของตน หรือกลุ่มของตนกระตุ้นชี้นำ ผลักดันให้บุคคลอื่น หรือกลุ่มบุคคลอื่นมีความเต็มใจและกระตือรือร้นในการทำสิ่งต่างๆ ตามต้องการ โดยมีความสำเร็จของกลุ่มหรือองค์การเป็นเป้าหมายร่วมกัน

ภารดี อนันต์นาวิ (2552) ได้ให้ความหมาย ภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการและสถานการณ์ที่บุคคลหนึ่งได้เป็นที่ยอมรับให้เป็นผู้นำในกลุ่มและมีอิทธิพลเหนือพฤติกรรมของสมาชิกในกลุ่มบุคคลนั้น สมาชิกในกลุ่มเชื่อว่ามีความสามารถในการแก้ปัญหาต่างๆ ที่กลุ่มเผชิญอยู่ได้โดยอาศัยอำนาจหน้าที่หรือการกระทำของผู้นำในการชักจูงหรือชี้นำบุคคลอื่นให้ปฏิบัติงานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

พรสวรรค์ ศิรดาตนนท์ (2555) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง การแสดงออกทางภาวะผู้นำที่ไม่จำเป็นต้องคงตัวตลอดเวลา เพราะภาวะผู้นำจะมาก หรือน้อยขึ้นอยู่กับภาวะผู้ตามและสถานการณ์ในขณะนั้นในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน ผู้ตามที่แตกต่างกัน ผู้นำอาจจะต้องแสดงภาวะผู้นำที่แตกต่างกัน หรือในสถานการณ์หนึ่ง

กล่าวสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่สามารถจูงใจ โน้มน้าวให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลปฏิบัติตามความต้องการความคิดเห็นด้วยความเต็มใจยินดีที่จะให้ความร่วมมือประสานงาน เพื่อให้เป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ร่วมกัน

แนวคิดแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางการศึกษา

ความหมายของภาวะผู้นำทางการศึกษา

วิลโลว์ พินิจพงศ์ (2565) ได้ให้ความหมาย ภาวะผู้นำทางการศึกษา หมายถึง คุณลักษณะของผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้บริหารการศึกษาในการควบคุม นำพาครูหรือบุคลากรทางการศึกษารวมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษา

ภารดี อนันต์นาวิ (2552) ได้ให้ความหมาย ผู้นำทางการศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาโดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีคุณลักษณะที่สามารถนำองค์การหรือสถานศึกษาของตนเพื่อบรรลุเป้าหมายทางการศึกษาในการให้ความรู้ พัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนนี้ เป็นสำคัญ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและประสิทธิผลของสถานศึกษา

วิโรจน์ สารรัตนะ (2556) ได้ให้ความหมาย การบริหารการศึกษา หรือ การบริหารการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 คือ สิ่งที่เป็นที่คาดหวังในตัวของผู้บริหาร ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้บริหารการศึกษาหรือผู้ที่เขาศึกษาในหลักสูตรสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ก็คือคุณลักษณะที่เป็น องค์ประกอบ 3 ประการหลักบวก 2 ประการพื้นฐาน ได้แก่ นักวิสัยทัศน์ นักนโยบาย นักปฏิบัติจัดการ นักแสวงหาความรู้ความจริง นักธรรมาภิบาล

กล่าวสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำทางการศึกษา หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ความสามารถมีความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานในการนำพาหรือกำหนดทิศทางการศึกษาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลตามแผนที่ได้กำหนดไว้ โดยต้องเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ มีความรู้ เป็นแบบอย่างที่ดี สามารถแก้ปัญหาตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้

หลักทฤษฎีปาปนิคัสตอร์

ความหมายของหลักทฤษฎีปาปนิคัสตอร์

ทัชชกร แสงทองดี (2562) กล่าวว่า ทฤษฎีปาปนิคัสตอร์หลักพุทธธรรมก็สามารถทำให้เกิดภาวะผู้นำในองค์กรทางการศึกษาประกอบด้วย จักขุมา หมายถึง มีปัญญามองการณ์ไกล ซึ่งก็คือการมีวิสัยทัศน์ของผู้นำ วิญูโร หมายถึง จัดการธุระได้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน นิสสยสัมปันโน หมายถึง ฟังพาอาศัยคนอื่นได้เพราะเป็นคนมีมนุษยสัมพันธ์ดี

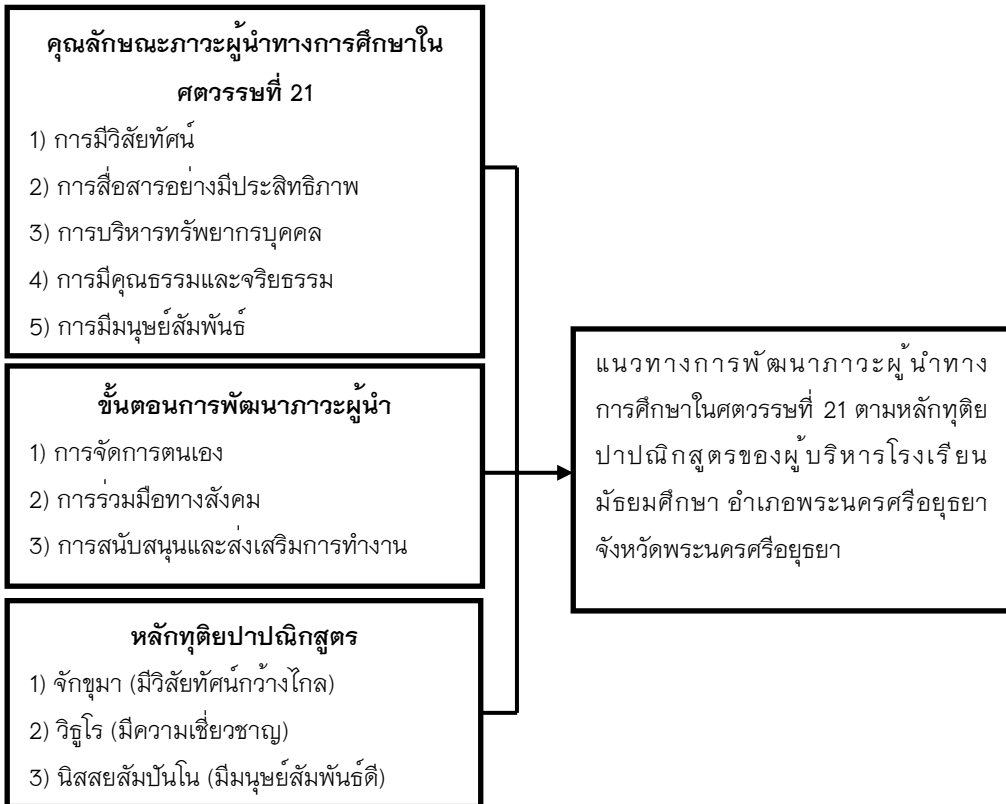
วิสูตร จิตสุทธิภากร (2561) กล่าวว่า หลักทฤษฎีป้าปณิกสูตร ประกอบด้วย จักขุมา คือ การมีวิสัยทัศน์ วิฐุโร คือ การจัดการดี และนิสสยสัมปันโน คือ การมีมนุษย์สัมพันธ์ มีความสำคัญต่อองค์กรทุกระดับและถือว่าเป็นหน้าที่ของผู้บริหารและบุคลากรในทุกระดับ จะต้องตระหนักและให้ความสำคัญต่อหลักธรรมในทฤษฎีป้าปณิกสูตร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักทฤษฎีป้าปณิกสูตรของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้วิจัยได้สรุปได้ ดังนี้

ตัวแปรต้น (Independent Variables)

ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาโดยใช้การวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Research Method) ศึกษาการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นงานวิจัยหลัก โดยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล และศึกษาการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นงานวิจัยสนับสนุนโดยใช้การสัมภาษณ์ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการวิจัยทั้งหมด 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มี 2 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาจากเอกสาร 2) ศึกษาจากการแจกแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 217 คน โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ซึ่งได้รับแบบสอบถามกลับมา จำนวน 210 คน คิดเป็น 97% แบบสอบถามตอนที่ 1 วิเคราะห์โดยใช้ ค่าร้อยละ และค่าความถี่ ตอนที่ 2 วิเคราะห์โดยใช้ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index: $PNI_{modified}$) (สุวิมล ว่องวาณิช. 2558, หน้า 279) ตอนที่ 3 วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักทฤษฎีปาปนิกสูตร โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 15 คน และพระภิกษุสงฆ์ จำนวน 2 รูป โดยการเลือกแบบเจาะจงและกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกเครื่องมือ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างและวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 3 นำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักทฤษฎีปาปนิกสูตร ผู้วิจัยได้นำมาปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาหลักและอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมทำการปรับปรุงแก้ไขและเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักทฤษฎีปาปนิกสูตรของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สรุปผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 สภาพภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านค่าความต้องการจำเป็นที่ควรได้รับการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษา โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1. การมีวิสัยทัศน์ ได้แก่ 1) ผู้บริหารสามารถกำหนดวิสัยทัศน์ได้อย่างชัดเจน, สามารถกระจายวิสัยทัศน์ให้บุคลากรทั้งภายในและภายนอกองค์กรได้เรียนรู้ 2) ผู้บริหารสามารถมองการณ์ไกล, มีความรู้และเป็นผู้นำด้านวิชาการ 2. การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ 1) ผู้บริหารสามารถสื่อสารได้ทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาอาเซียนอื่น ๆ 2) ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีการสื่อสารและเป็นนักฟังที่ดี 3. การบริหารทรัพยากรบุคคล ได้แก่ 1) ผู้บริหารจัดให้มีการฝึกหรือส่งบุคลากรไปฝึกอบรมเพื่อพัฒนาตนเองตามความต้องการและความจำเป็น, จัดให้บุคลากรทำงานตรงกับความรู้ความสามารถ 2) ผู้บริหารสามารถวางแผนการพัฒนาทรัพยากรบุคคล เพื่อให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถเท่าทันกับสถานการณ์ในศตวรรษที่ 21, สร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานแก่ผู้ร่วมงาน 4. การมีคุณธรรมจริยธรรม ได้แก่ 1) ผู้บริหารยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงาน 2) ผู้บริหารมีคุณธรรมและจริยธรรมในการบริหารงาน, เป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติปฏิบัติเพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาใช้เป็นแบบอย่าง 5. การมีมนุษยสัมพันธ์ ได้แก่ 1) ผู้บริหารมีความเข้าใจในบุคคลรอบข้าง และเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล 2) ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรร่วมคิด ตัดสินใจ และวางแผนการดำเนินงานกิจกรรม, พัฒนาศักยภาพอื่นด้วยการสอนงาน การเป็นพี่เลี้ยงและให้คำปรึกษา

วัตถุประสงค์ที่ 2. ผลการวิจัยพบว่าวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักทฤษฎีปาปานิโกสูตร มี 3 ขั้นตอน โดยผู้วิจัยได้นำมาบูรณาการกับหลักทฤษฎีปาปานิโกสูตร ได้แก่

1) การจัดการตนเอง

ด้านจักขุมา มี 4 วิธี คือ 1. ผู้บริหารต้องกำหนดวิสัยทัศน์ให้ชัดเจน คาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตและพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 2. ผู้บริหารต้องบริหารจัดการภายใต้สภาวะการณ์จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติปฏิบัติตน 4. ผู้บริหารประพฤติตนอยู่ในศีลธรรม คำสอนของหลักศาสนาและมีจรรยาบรรณ

ด้านวิรุโ มี 5 วิธี คือ 1. ผู้บริหารพัฒนาตนเองเพื่อให้เกิดความศรัทธาและเพิ่มความเต็มใจในการทำงานของบุคลากร 2. ผู้บริหารต้องติดตามข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่เกิดขึ้นทั้งสังคมภายนอกและภายในองค์กรได้ทันทั่วทั้ง 3. ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการตีความวิเคราะห์ แยกแยะเนื้อหาสาระของสาร 4. ผู้บริหารมีความรู้เข้าใจด้านวิชาการ การบริหาร หลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน การนิเทศชี้แนะการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน การวิจัย การพัฒนาสื่อนวัตกรรม 5. ผู้บริหารมีศักยภาพในการจัดการระบบบริหารโรงเรียน โดยการนำระบบคุณธรรมมาใช้ในโรงเรียนและมีคุณธรรมและจริยธรรมในการบริหาร

ด้านนิสสัยสัมพันธ มี 3 วิธี คือ 1. ผู้บริหารอารมณ์ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส เข้ากับคนได้ง่าย 2. ผู้บริหารใจกว้าง เปิดโอกาสให้ครูมีเสรีภาพในการคิด 3. ผู้บริหารรู้จักการยืดหยุ่นเห็นคุณค่าให้เกียรติผู้อื่นสร้างบรรยากาศให้เกิดความเชื่อใจยอมรับซึ่งกันและกัน และรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น

2) การร่วมมือทางสังคม

ด้านจักษุมา มี 4 วิธี คือ 1. ผู้บริหารใส่ใจต่อบุคคลและสมาชิก ใช้ความรู้ทักษะเทคนิคในการบริหารจิตวิทยา 2. ผู้บริหารสื่อสารวิสัยทัศน์ได้อย่างชัดเจน โนม้มนำให้ผู้ตามเกิดความเข้าใจต่อวิสัยทัศน์ให้ได้เรียนรู้ และสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างชัดเจนถูกต้อง 3. ผู้บริหารมีความรู้เกี่ยวกับหลักการแนวคิด ทฤษฎีการบริหารและนำมาประยุกต์ใช้ปรับปรุงการทำงาน 4. ผู้บริหารต้องสรุปประเด็นได้ชัดเจนถูกต้องรัดกุมในการสนทนาหรือประชุม

ด้านวิรุโ มี 5 วิธี คือ 1. ผู้บริหารใช้วาทศิลป์ประสานงานกับบุคคลและหน่วยงานอื่น 2. ผู้บริหารสื่อสารได้อย่างชัดเจนน่าเชื่อถือเข้าใจง่าย ทั้งการพูดการเขียน 3. ผู้บริหารสามารถแลกเปลี่ยนข่าวสาร ความคิด ความรู้สึกโดยเน้นความสัมพันธ์ของมนุษย์ 4. ผู้บริหารมีความรู้เทคนิคการสื่อสาร การพูดให้เหมาะสมกับสถานการณ์ 5. ผู้บริหารสามารถเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมของสถานศึกษาให้แก่ชุมชนและองค์กรภายนอกด้วยวิธีการและช่องทางที่หลากหลายโดยอาศัยเทคโนโลยีในการสื่อสาร

ด้านนิสสัยสัมปັນโน มี 3 วิธี คือ 1. ผู้บริหารสร้างและประสานภาคีเครือข่ายเพื่อความร่วมมือในการจัดการศึกษา 2. ผู้บริหารทำงานร่วมกับบุคคลอื่นเพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมาย 3. ผู้บริหารให้ขวัญกำลังใจในการทำงานแก่ผู้ร่วมงานอย่างต่อเนื่องเปิดโอกาสให้บุคลากรแสดงศักยภาพอย่างเต็มความสามารถ

3) การสนับสนุนและส่งเสริมการทำงาน

ด้านจักษุมา มี 4 วิธี คือ 1. ผู้บริหารต้องวางแผนการบริหารแบบมีส่วนร่วม ใช้โรงเรียนเป็นฐานโดยตอบสนองนโยบายและทิศทางการศึกษา บริหารแผนงานสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล 2. ผู้บริหารต้องสามารถวางแผนบุคคล สรรหา พัฒนา ทรัพยากรบุคคล เพื่อให้ทราบแนวคิด ทักษะคิดต่างๆที่อาจเกิดขึ้นและนำมาเป็นข้อมูลในการบริหารทรัพยากรบุคคล 3. ผู้บริหารจัดครูให้ทำงานตรงกับความรู้ความถนัด สร้างความรู้สึกที่ดีต่อกันและบริหารงานบุคคลด้วยหลักธรรมาภิบาล 4. ผู้บริหารต้องโน้มน้าวให้ผู้ร่วมงานทำงานด้วยความเต็มใจ ยอมรับนับถือในตัวของผู้มา

ด้านวิรุโร มี 2 วิธี คือ 1. ผู้บริหารให้ความสำคัญต่อการฝึกอบรมตามความต้องการและความจำเป็น 2. ผู้บริหารสามารถจัดระบบการสื่อสารให้ได้ผลเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารต่างๆ ได้ทั่วถึง

ด้านนิสสัยสัมปັນโน มี 3 วิธี คือ 1. ผู้บริหารส่งเสริมการทำงานเป็นทีม และการทำงานแบบมีส่วนร่วม เข้าใจในบุคคลรอบตัว 2. ผู้บริหารสร้างความร่วมมือร่วมใจกันของบุคลากรในการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ 3. ผู้บริหารพัฒนาบุคคลอื่นด้วยการสอนงาน การเป็นที่ปรึกษาให้คำปรึกษา

วัตถุประสงค์ที่ 3. แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักทฤษฎีปาปนิกสูตร แบ่งออกได้ 3 ส่วน ดังนี้

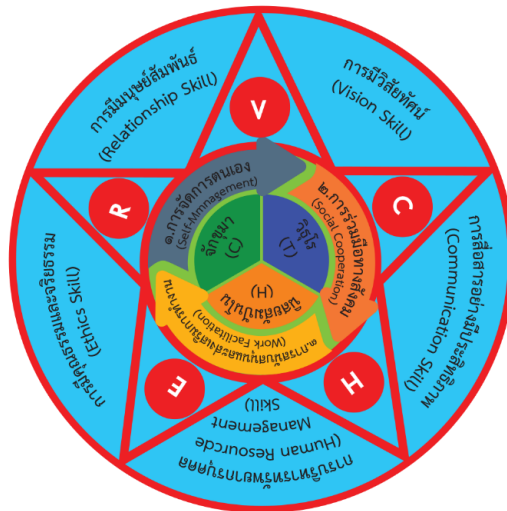
1. คุณลักษณะภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ มองไกลอย่างก้าวหน้า (การมีวิสัยทัศน์), พุดจาอัชฌาสัย (การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ), บริหารคนด้วยหัวใจ (การบริหารทรัพยากรบุคคล), ยึดถือในหลักคุณธรรม (การมีคุณธรรมและจริยธรรม), พร้อมนำ ทำ ร่วมมือร่วมใจ (การมีมนุษยสัมพันธ์)

2. หลักทฤษฎีป้าปณิกสูตร ได้แก่ จักขุมา (มีวิสัยทัศน์กว้างไกล) วิฑูโร (มีความเชี่ยวชาญ) และนิสสัยสัมปันโน (มีมนุษยสัมพันธ์)

3. ขั้นตอนการพัฒนาภาวะผู้นำ มี 3 ขั้นตอน โดยผู้วิจัยได้นำมาบูรณาการกับหลักทฤษฎีป้าปณิกสูตร ได้แก่ 1) การจัดการตนเอง ด้านจักขุมา มี 4 วิธี ด้านวิฑูโร มี 5 วิธี และด้านนิสสัยสัมปันโน มี 3 วิธี 2) การร่วมมือทางสังคม ด้านจักขุมา มี 4 วิธี ด้านวิฑูโร มี 5 วิธี และด้านนิสสัยสัมปันโน มี 3 วิธี และ 3) การสนับสนุนและส่งเสริมการทำงาน ด้านจักขุมา มี 4 วิธี ด้านวิฑูโร มี 2 วิธี และด้านนิสสัยสัมปันโน มี 3 วิธี

องค์ความรู้จากการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักทฤษฎีป้าปณิกสูตรของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ทำให้ทราบถึงแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักทฤษฎีป้าปณิกสูตรโดยผู้วิจัยได้สรุปเป็นแผนภาพ ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 พัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักทฤษฎีป้าปณิกสูตร (VCHER)

“มองไกลอย่างก้าวหน้า (การมีวิสัยทัศน์) (Vision Skill = V) การพูดจาฉะฉาน (การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ) (Communication Skill = C) บริหารคนด้วยหัวใจ (การบริหารทรัพยากรบุคคล) (Human Resources Management Skill = H) ยึดถือในหลักคุณธรรม (การมีคุณธรรมและจริยธรรม) (Ethics Skill = E) พร้อมนำ ทำ ร่วมมือร่วมใจ” (การมีมนุษยสัมพันธ์) (Relationship Skill = R)

คำอธิบายภาพ

1) **คุณลักษณะภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21** โดยมีรายละเอียด ดังนี้ การมีวิสัยทัศน์ (มองไกลอย่างก้าวหน้า) หมายถึง การปฏิบัติตนของผู้บริหารในการมองการณ์ไกล กำหนดวิสัยทัศน์ได้อย่างชัดเจน และกระจายวิสัยทัศน์ให้บุคลากรทั้งภายในและภายนอกองค์กรได้เรียนรู้และสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (การพูดจาฉะฉาน) หมายถึง การปฏิบัติตนของผู้บริหารในการทันต่อการรับข้อมูลข่าวสารต่างๆ สามารถแยกแยะความน่าเชื่อถือของข้อมูลและสื่อสารเข้าใจง่าย ทั้งภาษาไทยและภาษาอื่น ๆ มีการใช้วาทศิลป์ประสานงานกับบุคคลและหน่วยงานอื่น

การบริหารทรัพยากรบุคคล (บริหารคนด้วยหัวใจ) หมายถึง การปฏิบัติตนของผู้บริหารในการวางแผนการพัฒนาทรัพยากรบุคคล โดยจัดให้มีการฝึกหรือส่งบุคลากรไปฝึกอบรมเพื่อพัฒนาตนเองตามความต้องการและความจำเป็น มีการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานแก่ผู้ร่วมงาน

การมีคุณธรรมและจริยธรรม (ยึดถือในหลักคุณธรรม) หมายถึง การปฏิบัติตนของผู้บริหารในการประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมค่านิยมของหลักศาสนาที่นับถือ มีคุณธรรมและจริยธรรมในการบริหารงาน สามารถสร้างความศรัทธา โดยยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงาน

การมีมนุษยสัมพันธ์ (พร้อมนำ ทำ ร่วมมือร่วมใจ) หมายถึง การปฏิบัติตนของผู้บริหารในการทำงานร่วมกับบุคคลอื่นเพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมาย เปิดโอกาสให้บุคลากรร่วม

คิด ตัดสินใจ มีบุคลิกยิ้มแย้มแจ่มใส อารมณ์ดี และเข้ากับผู้อื่นได้ง่าย ส่งเสริมการทำงานเป็น ทีมและประสานภาคีเครือข่ายเพื่อความร่วมมือในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

2) หลักทฤษฎีป้าปนิกสูตร โดยมีรายละเอียด ดังนี้

จักขุมา (Conceptual Skill) หมายถึง มีปัญญา มองการณ์ไกล มีความชำนาญในการ ใช้ความคิด วิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างแม่นยำ และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

วิตุโร (Technical Skill) หมายถึง จัดการธุระได้ดี มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน มีความชำนาญด้านเทคนิค สามารถปฏิบัติงานได้ตรงตามเป้าหมายกำหนด และพัฒนาตนเอง อย่างสม่ำเสมอ

นิสสัยสัมปันโน (Human Relation Skill) หมายถึง การมีมนุษยสัมพันธ์ มีความสามารถในการติดต่อประสานงานให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้ตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด

3) ขั้นตอนการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักทฤษฎี ป้าปนิกสูตรของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอลำปาง จังหวัด พระนครศรีอยุธยา

มีขั้นตอนในการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักทฤษฎีป้าปนิก สูตร 3 ขั้นตอน คือ 1) การจัดการตนเอง 2) การร่วมมือทางสังคม และ 3) การสนับสนุนและ ส่งเสริมการทำงาน ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาบูรณาการกับหลักทฤษฎีป้าปนิกสูตร

สรุป

สรุปในภาพรวมของบทความ เรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาใน ศตวรรษที่ 21 ตามหลักทฤษฎีป้าปนิกสูตรของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอลำปาง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพภาวะผู้นำทาง การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติในปัจจุบัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก สภาพที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อ พิจารณาเป็นรายด้านค่าความต้องการจำเป็นที่ควรได้รับการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษา โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การ บริหารทรัพยากรบุคคล การมีคุณธรรมจริยธรรม และการมีมนุษยสัมพันธ์ 2) วิธีการพัฒนา

ภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักทฤษฎีปาปนิกสูตร มี 3 ขั้นตอน โดยผู้วิจัยได้นำมาบูรณาการกับหลักทฤษฎีปาปนิกสูตร ได้แก่ 1) การจัดการตนเอง ด้านจักษุมา มี 4 วิธี ด้านวิจิโร มี 5 วิธี และด้านนิสสยสัมปันโน มี 3 วิธี 2) การร่วมมือทางสังคม ด้านจักษุมา มี 4 วิธี ด้านวิจิโร มี 5 วิธี และด้านนิสสยสัมปันโน มี 3 วิธี และ 3) การสนับสนุนและส่งเสริมการทำงาน ด้านจักษุมา มี 4 วิธี ด้านวิจิโร มี 2 วิธี และด้านนิสสยสัมปันโน มี 3 วิธี 3) แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักทฤษฎีปาปนิกสูตร แบ่งออกได้ 3 ส่วน ดังนี้ 1) คุณลักษณะภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ มองไกลอย่างก้าวหน้า (การมีวิสัยทัศน์) พุดจาอัชฌาถัย (การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ) บริหารคนด้วยหัวใจ (การบริหารทรัพยากรบุคคล) ยึดถือในหลักคุณธรรม (การมีคุณธรรมและจริยธรรม) พร้อมนำ ทำร่วมมือร่วมใจ (การมีมนุษยสัมพันธ์) 2) หลักทฤษฎีปาปนิกสูตร ได้แก่ จักษุมา (มีวิสัยทัศน์กว้างไกล) วิจิโร (มีความเชี่ยวชาญ) และนิสสยสัมปันโน (มีมนุษยสัมพันธ์ดี) และ 3) ขั้นตอนการพัฒนาภาวะผู้นำ มี 3 ขั้นตอน โดยผู้วิจัยได้นำมาบูรณาการกับหลักทฤษฎีปาปนิกสูตร

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักทฤษฎีปาปนิกสูตรของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” มีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารขาดคุณลักษณะด้านการมีวิสัยทัศน์มากที่สุด ควรกำหนดนโยบาย ดังนี้

1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ผู้บริหารมีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการเรียนรู้สภาพแวดล้อมรอบตัวเพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และการหลีกเลี่ยงความเสี่ยงแล้วนำมาวิเคราะห์ เพื่อสร้างเป็นวิสัยทัศน์ ซึ่งจะเป็แนวทางในการบริหารในอนาคตได้อย่างชัดเจนและหากเกิดเหตุการณ์ไม่คาดคิด ผู้บริหารจะสามารถแก้ไขปัญหาได้ทันที ซึ่งการเป็นผู้นบริหารในยุคปัจจุบัน ควรมีการเรียนรู้ให้ทันโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

2) ควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์ให้ชัดเจน โดยมีการประชุมหารือกับคณะทำงานเพื่อให้ทราบแนวทางในการบริหารงานได้อย่างทั่วถึง และสามารถกระจายวิสัยทัศน์เพื่อให้บุคลากรนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปปฏิบัติ

ผลจากวิจัย พบว่า วิธีการในการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาโดยการนำมาบูรณาการกับหลักธรรมจะช่วยให้ผู้้นำเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ผู้วิจัยจึงเสนอแนะแนวในการนำไปปฏิบัติ ดังนี้

1) ควรศึกษาหลักทฤษฎีปาปนิกสูตรให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการบริหารตนเพื่อให้ผู้นำที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ บริหารคน เพื่อให้เกิดความรักความศรัทธาและบริหารงานเพื่อให้เกิดความประสพผลสำเร็จ

2) ควรศึกษาปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการบริหารงานที่ผ่านมา โดยนำหลักธรรมมาเป็นตัวขับเคลื่อนในการพัฒนาและแก้ไขปัญหา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาในประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1) ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักทฤษฎีปาปนิกสูตรของผู้บริหารโรงเรียนในเขตพื้นที่อื่น ๆ ด้วยเพื่อจะได้เปรียบเทียบความแตกต่างหรือความสอดคล้อง เพราะอาจเกิดจากความแตกต่างของบริบท

2) ควรทำการศึกษาวิจัยต่อไปโดยการติดตามผลของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักทฤษฎีปาปนิกสูตรของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อนำเป็นแนวทางในการพัฒนาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2556). **การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทัชชกร แสงทองดี. (2562). “คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงพุทธ”. **วารสารวิจัยวิชาการ**. ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2562): 148.
- พรสวัสดิ์ ศิรศาดนนท์. (2555). รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของผู้บริหารมืออาชีพในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานภาคตะวันออก. **วารสารวิจัยรำไพพรรณี**. ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (กุมภาพันธ์-พฤษภาคม 2555): 29 - 40.
- ภารดี อนันต์นาวิ. (2552). **หลักการแนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา**. ชลบุรี: มนตรี.
- วรางคณา ทองนพคุณ. (2556). **เอกสารประกอบทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ความท้าทายในอนาคต 21st Century Skills : The Challenges Ahead**. คณะครุศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). **วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ : ตถาตาพับลิเคชั่น จำกัด.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2556). **กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษา: กรณีศึกษาต่อการศึกษาศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพมหานคร: ทิพยวิสุทติ.
- วิไล พินิจพงศ์. (2565). **ภาวะผู้นำทางการศึกษา**. แหล่งที่มา: <http://artdesignqa.blogspot.com/2012/03/blog-post.html> สืบค้นเมื่อ 18 ก.ค. 2565.
- วิสูตร จิตสุทธิภากร. (2561). **“รูปแบบการจัดการความรู้ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรสำหรับโรงเรียนชุมชนในจังหวัดนครสวรรค์”**. ปรินญาพุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิตสาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคปกติวิถีใหม่ตามหลักพุทธธรรม
โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
Guidelines for Leadership Development in the New Normal Based on
Buddhist Principles, Bang Pa-In School "Rachanukroh1",
Phra Nakhon Si Ayutthaya Province.

เกียรติศักดิ์ กัณนิดา

Keattisak Kannida

โรงเรียนบางปะอิน "ราชานุเคราะห์ ๑"

Bang Pa-in "Rachanukroh 1" School

*Corresponding Author e-mail: keattisakoat@gmail.com

ตอบรับบทความ (Received) : 30 เมษายน 2566

เริ่มแก้ไขบทความ (Revised) : 10 พฤษภาคม 2566

รับบทความตีพิมพ์ (Accepted) : 15 กรกฎาคม 2566

เผยแพร่ออนไลน์ (Available Online) : 20 สิงหาคม 2566

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพภาวะผู้นำในยุคปกติวิถีใหม่ โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) ศึกษาวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคปกติวิถีใหม่ตามหลักพุทธธรรม โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 3) เสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคปกติวิถีใหม่ตามหลักพุทธธรรม โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 86 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพภาวะผู้นำในยุคปกติวิถีใหม่ของผู้บริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติในปัจจุบัน ภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยจะเรียงจากระดับความคิดเห็นรายข้ออยู่ในระดับมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีวิธีการเชิงรุก (Proactive) ด้านความคิดเชิงนวัตกรรม (Innovative Thinking) ด้านวิสัยทัศน์ (Vision) ด้านความกล้าเสี่ยง (Risk-Taking) และ ความคิด

ริเริ่ม (Initiative) ตามลำดับ 2) วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคปกติวิถีใหม่ตามหลักพุทธธรรม โดยผู้วิจัยนำบูรณาการกับหลักสี่ปรัศธรรม 7 ได้แก่ 1) ธัมมัญญา มี 1 วิธี 2) อุตตัญญา มี 4 วิธี 3) อุตตัญญา มี 4 วิธี 4) มัตตัญญา มี 2 วิธี 5) กาลัญญา มี 2 วิธี 6) ปริสัญญา มี 1 วิธี และ 7) ปุคคโโลปรัญญา 1 วิธี 3) แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคปกติวิถีใหม่ตามหลักพุทธธรรม แบ่งออกได้ 3 ส่วน ดังนี้ 1) ภาวะผู้นำในยุคปกติวิถีใหม่ ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์ (Vision) ด้านความคิดริเริ่ม (Initiative) ด้านความกล้าเสี่ยง (Risk-Taking) ด้านการมีวิธีการเชิงรุก (Proactive) ด้านความคิดเชิงนวัตกรรม (Innovative Thinking) 2) หลักสี่ปรัศธรรม 7 และ 3) วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคปกติวิถีใหม่ตามหลักพุทธธรรม โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

คำสำคัญ:– ภาวะผู้นำ; ยุคปกติวิถีใหม่; หลักสี่ปรัศธรรม 7

Abstract

The objectives of the research entitled “Guidelines for Leadership Development in the New Normal Based on Buddhist Principles, Bang Pa-In School "Rachanukroh 1", Phra Nakhon Si Ayutthaya Province” are as follows: 1) to study the state of leadership in the new normal in Bang Pa-In School "Rachanukroh 1" in Phra Nakhon Si Ayutthaya province, 2) to study the development of leadership in the new normal based on Buddhist principles in Bang Pa-In School "Rachanukroh 1" in Phra Nakhon Si Ayutthaya province, and 3) to propose the guidelines for development of leadership in the new normal based on Buddhist principles in Bang Pa-In School "Rachanukroh 1" in Phra Nakhon Si Ayutthaya province. The mixed research methods were used in the study. The quantitative data were collected by questionnaires from 86 samples from Bang Pa-In School "Rachanukroh 1" in Phra Nakhon Si Ayutthaya province and analyzed by percentage, mean and standard deviation. The qualitative data were collected by in-depth interviews with 5 experts and then analyzed by content analysis. The results of the study showed that: 1) The state of leadership in the new normal in Bang Pa-In School "Rachanukroh 1" in Phra Nakhon Si Ayutthaya province was at a high level overall. In descending order, the highest level was on Proactive operation, followed by Innovative thinking, Vision, Risk-taking, and Initiative thinking respectively. 2) The development methods of leadership in the new normal based on Sappurisdhamma principles in

Bang Pa-In School "Rachanukroh 1" in Phra Nakhon Si Ayutthaya province consist of: 1) one method in Dhammannuta, 2) four methods in Atthannuta, 3) two methods in Attannuta, 4) two methods in Mattannuta, 5) two methods in Kalannuta, 6) one method in Parisannuta, and 7) one method in Puggalaparoparannuta. 3) The guidelines for development of leadership in the new normal based on Buddhist principles in Bang Pa-In School "Rachanukroh 1" in Phra Nakhon Si Ayutthaya province are divided into 3 parts: 1) Leadership in the new normal consist of vision, initiative thinking, risk-taking, proactive operation and innovative thinking, 2) seven principles of Sappurisadhamma, and 3) Development methods of leadership in the new normal based on Sappurisadhamma principles in Bang Pa-In School "Rachanukroh 1" in Phra Nakhon Si Ayutthaya province.

Keywords:– Leadership; Buddhist; Sappurisadhamma 7

บทนำ

New Normal คือ ความปรกติใหม่ หมายถึง สถานการณ์หรือปรากฏการณ์ ที่แต่เดิมเป็นสิ่งที่ไม่ปรกติ ผู้คนไม่คุ้นเคยไม่ใช่มาตรฐาน ต่อมาเมื่อเหตุหรือเกิดวิกฤติบางอย่างจึงมีการเปลี่ยนแปลง ทำให้สถานการณ์นั้นกลายเป็นสิ่งที่ปรกติและเป็นมาตรฐาน ซึ่งก่อนหน้านี้ COVID-19 ได้สร้างปัญหาและความยุ่งยากให้กับการศึกษาไทยแต่ในอีกมุมหนึ่งกลับเป็นตัวแปรในการสร้างการเปลี่ยนแปลงให้กับการศึกษา และเป็นตัวขับเคลื่อนในการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในระบบการศึกษาไทยดังนั้นหากทุกฝ่ายในระบบการศึกษาไทยช่วยกันทำระบบกลไกการศึกษาที่แข็งแรง ระบบการศึกษาที่ดีควรมีความยืดหยุ่น การบริหารจัดการระบบการศึกษาจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้รองรับกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19

การปฏิรูปการศึกษาเพื่อดำเนินการจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ให้บรรลุเป้าหมายในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนกำหนดให้เป้าหมายให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ การเปลี่ยนแปลงที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน ผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในการบริหารสถานศึกษา คือ ผู้บริหารที่

จะดำเนินการจัดการศึกษาภายในสถานศึกษาให้เป็นไปด้วยความถูกต้องเหมาะสมมี
ประสิทธิภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งต้องใช้ความรู้ทั้งศาสตร์และศิลป์ เพื่อชักนำให้
ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันปฏิบัติการกิจในการจัดการศึกษาแก่เยาวชนให้มีคุณสมบัติที่พึง
ประสงค์ของสังคมและประเทศชาติ (วิจิตร ศรีสอน, 2543) ได้กล่าวถึงบทบาทของ
ผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานไว้ว่า “ผู้บริหารต้องมีความรับผิดชอบในการ
พัฒนาจุดมุ่งหมาย เป้าหมาย นโยบายของสถานศึกษาเพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางในการ
บริหาร มีบทบาทในการจัดวางตัวบุคคลเพื่อให้สามารถทำหน้าที่บรรลุตามจุดมุ่งหมาย
ของการการศึกษาสอดคล้องกับพระพุทธศาสนาพระพุทธเจ้าได้แสดงพุทธพจน์ถึง
ความสำคัญเกี่ยวกับภาวะผู้นำที่มีต่อความอยู่รอด มีสวัสดิภาพ และสันติสุขของผู้ตาม
หรือสังคมและประเทศชาติทั้งหมด ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาถือว่าในการ
ดำรงชีวิตของมนุษย์นั้น การเปลี่ยนแปลง ความเดือนร้อน และปัญหาชีวิตต่างๆ ในทาง
พระพุทธศาสนาเรียกว่า ทุกข์ นั้นเป็นสิ่งที่มิอยู่คู่กับมนุษย์ทุกคนที่จะต้องได้ประสบพบ
เจอแน่นอน ผู้นำจึงมีความสำคัญในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุ
จุดมุ่งหมายของหลักสูตรและมีบทบาทในด้านการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่าง
โรงเรียนกับชุมชน” โดยผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ คิดหาวิธีการใหม่ๆ ในการ
ทำงานให้บรรลุเป้าหมาย บทบาทผู้นำทาง วิชาการผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความ
เชี่ยวชาญที่จะสร้างสรรค์ผลงานทาง วิชาการอยู่เสมอและบทบาทของนักปฏิบัติที่มุ่ง
ผลสัมฤทธิ์ ซึ่งผู้วิจัยมีประสบการณ์ในการสอน โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1”
ตระหนักดีว่าการพัฒนาคุณภาพการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมี
ความสำคัญ และเนื่องจากประสบการณ์ที่ผ่านมา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ประสบปัญหามากมายในการบริหารงานในด้านต่างๆ เป็นต้นว่า ปัญหาอุปสรรคในการ
ส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ ปัญหาด้านการตรวจสอบ ติดตามตลอดจนการปฏิบัติงานไม่
สามารถกระทำได้แบบครบวงจร ผู้บริหารบางท่านไม่ได้กำหนดนโยบายการบริหารงานที่
ชัดเจนด้วยขาดข้อมูลสารสนเทศรวมทั้งปัญหาการสร้างเครือข่ายในชุมชน

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคปกติวิถีใหม่ตามหลักพุทธบริหารการศึกษา โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” โดยคาดหวังว่าจะเป็นการสะท้อนให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้ตระหนักถึงบทบาทและสมรรถนะของตนในการบริหารงานโรงเรียนในด้านต่างๆ อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับยุคปกติวิถีใหม่ตามหลักพุทธบริหารการศึกษา รวมทั้งนำผลการวิจัยนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาและเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนอันจะส่งผลดีต่อคุณภาพการศึกษาของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพภาวะผู้นำในยุคปกติวิถีใหม่ โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคปกติวิถีใหม่ตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคปกติวิถีใหม่ตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำ

ความหมายของภาวะผู้นำ

ลูเมธ แสงนิ่มนวล (2552) ได้กล่าวไว้ว่า ภาวะผู้นำ คือ สภาพของความเป็นผู้นำ เป็นศิลปะในการทำให้ผู้อื่นทำในสิ่งที่ต้องการให้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความเต็มใจ

รัตติกรณ์ จงวิศาล (2559) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ภาวะผู้นำเป็นคุณลักษณะพฤติกรรม ความสามารถ หรือกระบวนการที่เป็นปฏิสัมพันธ์หรือเป็นวิธีการดำเนินชีวิตของบุคคล ที่สามารถมีอิทธิพลต่อผู้อื่น กลุ่มคน สามารถสร้างแรงบันดาลใจ สร้างความปรารถนา

ทำให้เกิดความเชื่อถือศรัทธา การยอมรับ ความพยายาม การอุทิศตัว การใช้ความสามารถ อย่างดีที่สุด และช่วยเพิ่มพลังอำนาจของผู้อื่น เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

วิโรจน์ สารรัตน์ (2557) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารจะให้ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้อื่น มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กร ผู้นำอาจจะเป็นบุคคลที่มีตำแหน่งอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้ ซึ่งเรามักจะรับรู้เกี่ยวกับผู้นำที่ไม่เป็นทางการอยู่เสมอเนื่องจากบุคคลนั้นมีลักษณะเด่นนี้เป็นที่ยอมรับของสมาชิกในกลุ่มทำให้สมาชิกแสดงพฤติกรรมที่มีน้ำหนักและเป็นเอกภาพ โดยเขาจะใช้ภาวะผู้นำในการ ปฏิบัติการและอำนวยความสะดวกโดยใช้กระบวนการติดต่อสัมพันธ์กัน เพื่อมุ่งบรรลุเป้าหมายของกลุ่ม

แนวคิดทฤษฎียุคปกติวิถีใหม่

ความหมายของยุคปกติวิถีใหม่

Aksorn (2563) ได้กล่าวถึง ความหมายของยุคปกติวิถีใหม่ ดังนี้

1. จากพื้นที่สาธารณะสู่พื้นที่ส่วนบุคคลการเปลี่ยนแปลงพื้นที่การเรียนรู้เป็นเรื่องที่เห็นได้ชัดเด่นที่สุด ด้วยเทคโนโลยีในปัจจุบันและนวัตกรรมที่สร้างสรรค์คอนเทนต์อำนวยความสะดวกการสอนได้แค่ปลายนิ้ว ทำให้เราสามารถเรียนรู้ทุกเนื้อหาได้จากทุกคน ทุกที่ทุกเวลา
2. วิธีการสอนที่ออกแบบให้ตรงตามจริตการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนครุอาจคุ้นชินกับภาพห้องเรียนที่มีผู้เรียนจำนวนมากรวมตัวกัน ใช้หนังสือเหมือนกัน สื่อประกอบการสอนเหมือนกัน และมีวิธีการประเมินผลเหมือนกัน เพื่อไปสู่เป้าหมายเดียวกัน ในการเรียนรู้วิถีใหม่นั้น เป้าหมายของการศึกษาอาจยังคงเดิม แต่ผู้เรียนสามารถใช้วิถีที่แตกต่างในการไปให้ถึงจุดหมายได้
3. บทบาทที่เปลี่ยนไปของการประเมินผลการให้เกรดบนสมุดพก และการประเมินผลจากการสอบ เป็นสิ่งที่ถูกตั้งคำถามมายาวนานว่าช่วยให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษาจริงหรือไม่ ในการศึกษาแบบวิถีใหม่นี้ การประเมินจะถูกเปลี่ยนจาก “การประเมินผลการเรียน” ไปสู่ “การประเมินผลเพื่อการเรียนรู้”

ทักษะในยุคปกติวิถีใหม่

กรมสุขภาพจิต (2565) ได้กล่าวถึงทักษะชีวิตวิถีใหม่ของคนไทย ได้แก่

1. การใช้เทคโนโลยี และอินเทอร์เน็ตเทคโนโลยีควบคู่กับอินเทอร์เน็ตจะเข้ามามีบทบาทในการใช้ชีวิตมากขึ้นไม่ว่าจะเป็น การเรียน Online การทำงานที่บ้าน การประชุม Online การซื้อสินค้า Online การทำธุรกรรม และการหาความสุขให้ชีวิตรูปแบบต่าง ๆ เช่น การชมภาพยนตร์ การฟังเพลง Online

2. การเว้นระยะห่างทางสังคมผู้คนในสังคมจะรักษาระยะห่างทางกายภาพเพิ่มขึ้น และใช้เทคโนโลยีเข้ามามีส่วนช่วยในการสื่อสารและการใช้ชีวิต ลดการปฏิสัมพันธ์ การไปในสถานที่สาธารณะเน้นการทำกิจกรรมที่บ้านมากขึ้นและจะดำเนินชีวิตในลักษณะดังกล่าวต่อไป

3. การดูแลใส่ใจสุขภาพทั้งตนเองและคนรอบข้างป้องกันการแพร่เชือดังนั้นพฤติกรรมการใช้หน้ากากอนามัย เจลแอลกอฮอล์ และการล้างมืออย่างถูกวิธี และหมั่นสังเกตตัวเองเมื่อไม่สบายจะยังคงมีต่อไป รวมถึงการหันมาใส่ใจสุขภาพ การออกกำลังกาย และการทำประกันสุขภาพจะมีแนวโน้มมากขึ้น

4. การสร้างสมดุลชีวิตการมีโอกาสได้ทำงานที่บ้านแทนสถานที่ทำงานลดการปะทะผู้คนในสังคมทำให้ผู้คนมองเห็นแนวทางที่จะสร้างสมดุลชีวิตระหว่างอยู่บ้านมากขึ้น และจะเป็นแนวทางในการปรับสมดุลชีวิตระหว่างเวลาส่วนตัว การงาน และสังคมให้สมดุลมากยิ่งขึ้น

แนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำในยุคปกติวิถีใหม่

ความหมายของภาวะผู้นำในยุคปกติวิถีใหม่

พระศรีปริยัติโมลี (สมชัย กุศลจิตโต) (2548) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำในยุคปกติวิถีใหม่ คือ บุคคลที่จะมาประสานช่วยให้คนทั้งหลายรวมกันโดยที่ว่าจะเป็นการอยู่รวมกันก็ตามหรือทำการรวมกันก็ตามให้พากันไปด้วยดีสูงสุดหมายถึงที่ดั่งามีภาวะผู้นำ ก็คือคุณสมบัติเช่น สติปัญญา ความดีงาม ความรู้ความสามารถของ บุคคล ที่ชักนำให้คนทั้งหลายมา ประสานกัน และพากัน สูงสุดหมายถึงดี

พะยอม วงศ์สารศรี (2545) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำในยุคปกติวิถีใหม่ คือ กระบวนการของการสั่งการและใช้อิทธิพลต่อกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มสมาชิกภายในองค์การ

สมยศ นาวิ (2544) กล่าวว่า ภาวะผู้นำในยุคปกติวิถีใหม่ คือ ความริเริ่มและธำรงไว้ซึ่งโครงสร้างของความคาดหวังและความสัมพันธ์ระหว่างกันของสมาชิกของกลุ่ม

หลักพุทธธรรม

ความหมายของหลักสัปปุริสธรรม 7

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช(อฺ) (ม.ท.ป) กล่าวว่า สัปปุริสธรรม 7 หมายถึง คุณธรรม 7 ประการที่บริบูรณ์ในผู้ใด ย่อมบุคคลนั้นให้เป็นสัปปุริสชนที่เจริญด้วยคุณสมบัติควรแก่ความเคารพนับถือของชนทั้งหลาย ทำให้บุคคลนั้นสามารถปฏิบัติการทำงานให้บรรลุผลสำเร็จด้วยดี และเป็นหลักปฏิบัติเพื่อทำคนให้เป็นผู้สงบสุขและความเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าได้

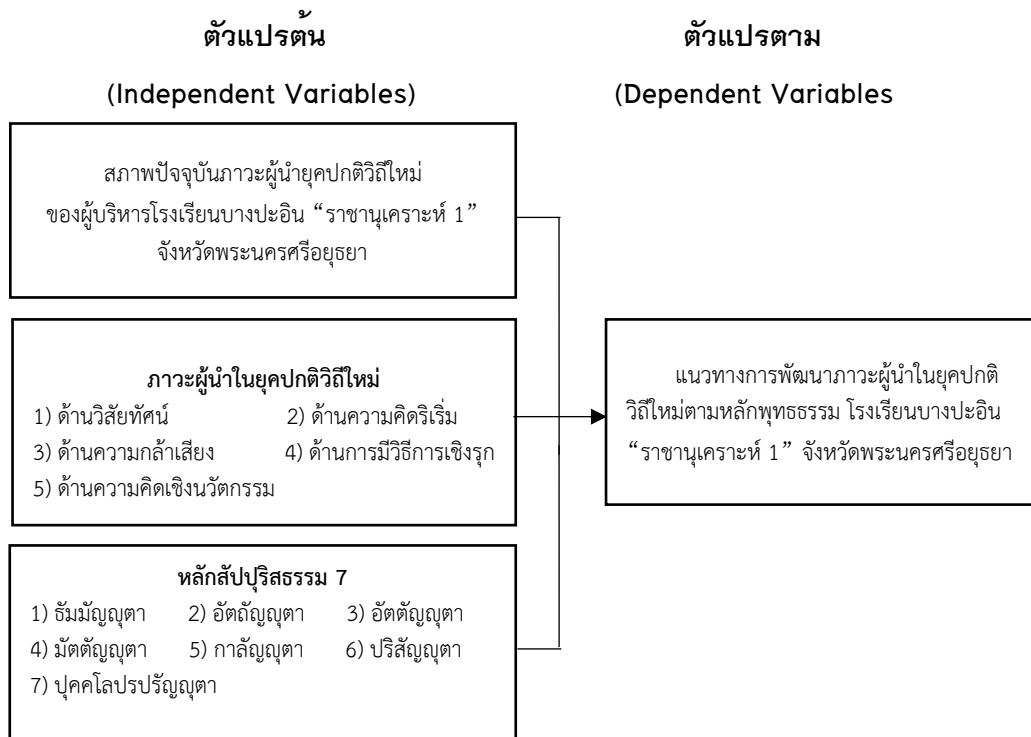
พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2538) กล่าวว่า สัปปุริสธรรม หมายถึง ธรรมของสัตบุรุษ ธรรมของคนดีธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษมี 7 ประการคือ 1) ธัมมัญญาตา รู้หลัก หรือรู้จักเหตุ 2) อุตถัญญาตา รู้ความมุ่งหมาย หรือรู้เหตุผล 3) อุตตัญญาตา รู้จักตน 4) มัตตัญญาตา รู้จักประมาณ 5) กาลัญญาตา รู้จักกาลเวลา 6) ปริสัจญญาตา รู้จักชุมชน สังคม 7) ปุคคสัจญญาตา รู้จักบุคคล คุณธรรม 7 ประการอันเป็นคุณสมบัติภายในตัวผู้นำ ซึ่งมีคุณสมบัติทั้ง 7 ประการนี้เป็นองค์ประกอบและปัจจัยที่เกี่ยวข้งกันอย่างสมบูรณ์ที่จะทำให้ผู้นำสามารถจัดการสามารถปฏิบัติการณ์ในภาระงานทุกอย่างให้บรรลุผลสำเร็จได้ตามเป้าหมาย

พระสามารถ อานนุโ (2558) กล่าวว่า หลักธรรมที่เรียกว่า สัปปุริสธรรม 7 ประการ ถ้ามีคุณธรรม 7 ประการนี้แม้จะไม่มีคุณสมบัติข้ออื่นก็เป็นผู้นำได้เพราะรู้องค์ประกอบและปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเพียงพอที่จะจัดการให้ได้ผลสามารถจัดวางวิธีปฏิบัติการณ์ที่เหมาะสมให้บรรลุผลสำเร็จได้

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคปกติวิถีใหม่ตามหลักพุทธธรรม โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎี ได้แก่ 1) แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องภาวะผู้นำ 2) แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

กับสถานการณ์ในยุคปกติวิถีใหม่ 3) แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำ 4) แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักพุทธธรรม 5) แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องตามหลักพุทธธรรม 6) บริบท โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 7) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และ นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี (theoretical framework) เพื่อนำไปใช้ในการวิจัยได้ดัง ภาพ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาโดยใช้การวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Research Method) ศึกษาการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นงานวิจัยหลักโดยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล และ ศึกษาการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นงานวิจัยสนับสนุนโดยใช้การสัมภาษณ์ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการวิจัยทั้งหมด 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำในยุคปกติวิถีใหม่ มี 2 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาจากเอกสาร 2) ศึกษาจากการแจกแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพภาวะผู้นำในยุคปกติวิถีใหม่ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 86 คน โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ซึ่งได้รับแบบสอบถามกลับมา จำนวน 86 คน คิดเป็น 100% แบบสอบถามตอนที่ 1 วิเคราะห์โดยใช้ ค่าร้อยละ และค่าความถี่ ตอนที่ 2 วิเคราะห์โดยใช้ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (สุวิมล ว่องวาณิช. 2558) ตอนที่ 3 วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคปกติวิถีใหม่ตามหลักพุทธธรรม โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง และกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก เครื่องมือ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างและวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 3 นำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคปกติวิถีใหม่ตามหลักพุทธธรรม ผู้วิจัยได้นำมาปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาหลักและอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ทำการปรับปรุงแก้ไขและเสนอเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคปกติวิถีใหม่ตามหลักพุทธธรรม โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สรุปผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1. สภาพภาวะผู้นำในยุคปกติวิถีใหม่ ของผู้บริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติในปัจจุบัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่

1. ด้านการมีวิธีการเชิงรุก (Proactive) คือ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์กำหนดทิศทางในการบริหารงานมีการวางแผนการทำงานที่เป็นขั้นเป็นตอน, ผู้บริหารมีการสนับสนุนให้ครูได้รับการอบรม พัฒนาความรู้ เกี่ยวกับเทคโนโลยีอย่างสม่ำเสมอ

2. ด้านความคิดเชิงนวัตกรรม (Innovative Thinking) คือ ผู้บริหารรู้จักนำเทคโนโลยีมาช่วยในการทำงานภายในสถานศึกษาและหมั่นพัฒนานวัตกรรมในสถานศึกษาให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ

3. ด้านวิสัยทัศน์ (Vision) คือ ผู้บริหารมุ่งมั่นในจัดหาทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการนำไปใช้ในการผสมผสานวิสัยทัศน์ เทคโนโลยีและแผนกลยุทธ์

4. ด้านความกล้าเสี่ยง (Risk-Taking) คือ ผู้บริหารกล้าที่จะเสี่ยงทดลองทำอะไรใหม่ๆ ทั้งในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานและเปิดโอกาสให้ทุกคนได้ร่วมทำงาน ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ

5. ด้านความคิดริเริ่ม (Initiative) คือ ผู้บริหารมีการคิด วางแผน และกำหนดเป้าหมายในการทำงานที่ชัดเจนและเป็นระบบให้ความสำคัญการนำวิธีการปฏิบัติงานแบบใหม่ มาใช้เพื่อให้ได้ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและสร้างความเชื่อมั่น แรงบันดาลใจ และความท้าทายในการทำงานให้แก่บุคลากร

วัตถุประสงค์ที่ 2. ผลการวิจัยพบว่าวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคปทิตวิธิใหม่ตามหลักพุทธธรรม จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคปทิตวิธิใหม่ตามหลักพุทธธรรม โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านวิสัยทัศน์ (Vision) มีวิธีการพัฒนาดังนี้ 1) ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการนำองค์การเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง 2) ผู้บริหารต้องสร้างพลังใจเพื่อให้สมาชิกขององค์การแสดงพฤติกรรมเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของตนและองค์การ 3) ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน และทันต่อเหตุการณ์ สามารถตัดสินใจได้อย่างรวดเร็ว และตอบสนองได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

2. ด้านความคิดริเริ่ม (Initiative) มีวิธีการพัฒนาดังนี้ 1. ผู้บริหารต้องกล้าที่จะคิด และทำสิ่งที่ผิดแปลกไปจากที่ผู้อื่นคิดหรือทำอยู่แล้ว โดยเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม 2. ผู้บริหารต้องความคิดริเริ่มเป็นลักษณะสำคัญของนักวิทยาศาสตร์ เพราะจะทำให้ค้นพบและประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา

3. ด้านความกล้าเสี่ยง (Risk-Taking) มีวิธีการพัฒนาดังนี้ 1. ผู้บริหารต้องกล้าที่จะเสี่ยงทดลองทำอะไรใหม่ๆ ทั้งในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงาน วิธีการคิด หรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในชีวิตประจำวัน 2. ผู้บริหารต้องนำบทเรียนจากความสำเร็จหรือความล้มเหลวในอดีตมาประกอบการวิเคราะห์ตัดสินใจอย่างสมเหตุสมผล 3. ผู้บริหารต้องจะต้องมี

ลักษณะของการเป็นนักวิเคราะห์และเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นบุคคลช่างสังเกตและวิเคราะห์
สถานการณ์ 4. ผู้บริหารเป็นบุคคลที่สามารถมองอนาคตได้อย่างแม่นยำ

4. ด้านการมีวิธีการเชิงรุก (Proactive) มีวิธีการพัฒนาดังนี้ 1. ผู้บริหารต้องเป็นคนที่ชอบคิด ชอบวางแผน จัดการและเตรียมการทุกอย่าง พร้อมแก้ปัญหาและทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ 2. ผู้บริหารต้องจะรู้จักชุมชน ถิ่นอาศัย หรือสังคมที่ตนอาศัยอยู่ รวมถึงรู้จักว่าชุมชนเหล่านั้นมีความต้องการอะไร มีความเห็นหรือข้อตกลงอย่างไร 3. ผู้บริหารต้องต้องมีความสามารถวางแผนเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และต้องมีการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาพัฒนาองค์กร

5. ด้านความคิดเชิงนวัตกรรม (Innovative Thinking) มีวิธีการพัฒนาดังนี้ 1. ผู้บริหารต้องมีกระบวนการคิดในแนวสร้างสรรค์เพื่อสร้างนวัตกรรมสิ่งใหม่ๆ ที่สามารถแก้ปัญหาของผู้ใช้งานได้ 2. ผู้บริหารต้องมีการบริหารจัดการสมัยใหม่อย่างมีประสิทธิภาพในการทำงานทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ 3. ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมมาขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ทิศทางที่สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ที่ 3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคปกติวิถีใหม่ตามหลักพุทธธรรม โดยการนำภาวะผู้นำในยุคปกติวิถีใหม่ และหลักสัพปุริสธรรม มากำหนดเป็นวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคปกติวิถีใหม่ ดังนี้

1) ภาวะผู้นำในยุคปกติวิถีใหม่ มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ด้านวิสัยทัศน์ (Vision) หมายถึง ผู้ที่มีความสามารถในการนำองค์การเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงองค์การในทางที่ดีขึ้น โดยการสื่อสารให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความเข้าใจแนวทางการปฏิบัติงานที่ตรงกัน รวมถึงการรวมพลังหัวใจเพื่อให้สมาชิกขององค์การแสดงพฤติกรรมเป็นไปตามวัตถุประสงค์

1.2 ด้านความคิดริเริ่ม (Initiative) ผู้ที่มีความกล้าที่จะคิด และทำสิ่งที่ผิดแปลกไปจากที่ผู้อื่นคิดหรือทำอยู่แล้ว โดยเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม

1.3 ด้านความกล้าเสี่ยง (Risk-Taking) หมายถึง กล้าที่จะเสี่ยงทดลองทำอะไรใหม่ๆ ทั้งในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงาน วิธีการคิด หรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในชีวิตประจำวัน ที่จะก่อประโยชน์ทั้งกับตัวเอง ผู้อื่น และหน่วยงาน

1.4 ด้านการมีวิธีการเชิงรุก (Proactive) หมายถึง นั้น หมายถึงการทำงานของคนที่ชอบคิด ชอบวางแผน จัดการและเตรียมการทุกอย่าง พร้อมแก้ปัญหาและทำงานอย่างมีคุณภาพเพื่อความก้าวหน้าในอนาคต

1.5 ด้านความคิดเชิงนวัตกรรม (Innovative Thinking) หมายถึง คือกระบวนการคิดในแนวสร้างสรรค์เพื่อสร้างนวัตกรรมสิ่งใหม่ๆ ที่สามารถแก้ปัญหาของผู้ใช้งานได้

2) ผู้บริหารได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาโดยผ่านวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคปกติวิถีใหม่ตามหลักสัปปริสธรรม 7 โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 อัมมัญญาตา มีวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคปกติวิถีใหม่ตามหลักสัปปริสธรรม 7 ได้แก่ผู้บริหารต้องนำบทเรียนจากความสำเร็จหรือความล้มเหลวในอดีตมาประกอบการวิเคราะห์ตัดสินใจอย่างสมเหตุสมผล

3.2 อัตถัญญาตา มีวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคปกติวิถีใหม่ตามหลักสัปปริสธรรม 7 ดังนี้ 1) ผู้บริหารต้องกล้าที่จะคิด และทำสิ่งที่ผิดแปลกไปจากที่ผู้อื่นคิดหรือทำอยู่แล้ว โดยเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม 2) ผู้บริหารต้องความคิดริเริ่มเป็นลักษณะสำคัญของนักวิทยาศาสตร์ เพราะจะทำให้ค้นพบและประดิษฐ์สิ่งใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา 3) ผู้บริหารต้องกล้าที่จะเสี่ยงทดลองทำอะไรใหม่ๆ ทั้งในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงาน วิธีการคิด หรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในชีวิตประจำวัน 4) ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการนำองค์การเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

3.3 อุตตัญญาตา มีวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคปกติวิถีใหม่ตามหลักสัปปริสธรรม 7 ดังนี้ 1) ผู้บริหารต้องมีกระบวนการคิดในแนวสร้างสรรค์เพื่อสร้างนวัตกรรมสิ่งใหม่ๆ ที่สามารถแก้ปัญหาของผู้ใช้งานได้ 2) ผู้บริหารต้องมีการบริหารจัดการสมัยใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ 3) ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมมาขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ทิศทางที่สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน 4) ผู้บริหารต้องจะต้องมีลักษณะของการเป็นนักวิเคราะห์และเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นบุคคลช่างสังเกตและวิเคราะห์สถานการณ์

3.4 มัตตัญญาตา มีวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคปกติวิถีใหม่ตามหลักสัปปริสธรรม 7 ดังนี้ 1) ผู้บริหารต้องต้องมีความสามารถวางแผนเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่

จะเกิดขึ้นในอนาคต และต้องมีการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาพัฒนาองค์กร 2) ผู้บริหารต้องเป็นคนที่ชอบคิด ชอบวางแผน จัดการและเตรียมการทุกอย่าง พร้อมแก้ปัญหาและทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

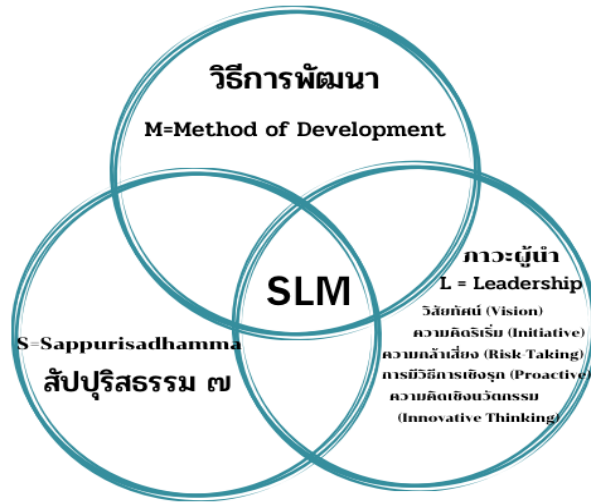
3.5 กาลัญญตา มีวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคปกติวิถีใหม่ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ดังนี้ 1) เป็นบุคคลที่สามารถมองอนาคตได้อย่างแม่นยำ 2) ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน และทันต่อเหตุการณ์ สามารถตัดสินใจได้อย่างรวดเร็ว และตอบสนองได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

3.6 ปริสัญญตา มีวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคปกติวิถีใหม่ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ได้แก่ ผู้บริหารต้องจะรู้จักชุมชน ถิ่นอาศัย หรือสังคมที่ตนอาศัยอยู่ รวมถึงรู้จักว่าชุมชนเหล่านั้นมีความต้องการอะไร มีความเห็นหรือข้อตกลงอย่างไร

3.7 ปุคโคโลปรปริญญตา มีวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคปกติวิถีใหม่ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ได้แก่ ผู้บริหารต้องสร้างพลังใจเพื่อให้สมาชิกขององค์การแสดงพฤติกรรมเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของตนและองค์การ

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคปกติวิถีใหม่ตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

แผนภาพที่ 1 การพัฒนาภาวะผู้นำในยุคปกติวิถีใหม่ตามหลักพุทธธรรม

อธิบาย

กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคปกติวิถีใหม่ตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สรุปรูปเป็น SLM โดยมีหลักการสำคัญ 3 ประการ ได้แก่

S = Sappurisadhamma 7 เป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคปกติวิถีใหม่ตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย 1) ธัมมัญญาตา (การรู้จักเหตุ) 2) อัตถัญญาตา (การรู้จักผล) 3) อุตตัญญาตา (การรู้จักตน) 4) มัตตัญญาตา (การรู้จักประมาณ) 5) กาลัญญาตา (การรู้จักเวลา) 6) ปริสัจญญาตา (การรู้จักชุมชน) 7) ปุคคโลปปรัญญาตา (การรู้จักบุคคล)

L = Leadership เป็นภาวะผู้นำ 5 ด้าน คือ 1) ด้านวิสัยทัศน์ (Vision) 2) ด้านความคิดริเริ่ม (Initiative) 3) ด้านความกล้าเสี่ยง (Risk-Taking) 4) ด้านการมีวิธีการเชิงรุก (Proactive) 5) ด้านความคิดเชิงนวัตกรรม (Innovative Thinking)

M = Method of Develop เป็นวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำโดยนำมาบูรณาการกับหลักสี่ปรัจริธรรม 7

สรุป

สรุปในภาพรวมของบทความ พบว่า 1) สภาพภาวะผู้นำในยุคปกติวิถีใหม่ของผู้บริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติในปัจจุบัน ภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยจะเรียงจากระดับความคิดเห็นรายข้ออยู่ในระดับมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีวิธีการเชิงรุก (Proactive) ด้านความคิดเชิงนวัตกรรม (Innovative Thinking) ด้านวิสัยทัศน์ (Vision) ด้านด้านความกล้าเสี่ยง (Risk-Taking) และ ความคิดริเริ่ม (Initiative) ตามลำดับ 2) วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคปกติวิถีใหม่ตามหลักพุทธธรรม โดยผู้วิจัยนำบูรณาการกับหลักสี่ปรัจริธรรม 7 ได้แก่ 1) ธัมมัญญาตา มี 1 วิธี 2) อตถัญญาตา มี 4 วิธี 3) อตตัญญาตา มี 4 วิธี 4) มัตตัญญาตา มี 2 วิธี 5) กาลัญญาตา มี 2 วิธี 6) ปริสัจญญาตา มี 1 วิธี และ 7) ปุคคโลปรปรัญญาตา 1 วิธี 3) แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคปกติวิถีใหม่ตามหลักพุทธธรรม แบ่งออกได้ 3 ส่วน ดังนี้ 1) ภาวะผู้นำในยุคปกติวิถีใหม่ ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์ (Vision) ด้านความคิดริเริ่ม (Initiative) ด้านความกล้าเสี่ยง (Risk-Taking) ด้านการมีวิธีการเชิงรุก (Proactive) ด้านความคิดเชิงนวัตกรรม (Innovative Thinking) 2) หลักสี่ปรัจริธรรม 7 และ 3) วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคปกติวิถีใหม่ตามหลักพุทธธรรม โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคปกติวิถีใหม่ตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยมี ข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารขาดคุณลักษณะด้านความคิดริเริ่ม (Initiative) มากที่สุด ควรกำหนดนโยบาย ดังนี้

1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเสริมให้ผู้บริหารมีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับผู้บริหารส่งเสริมทักษะการคิด และทำสิ่งที่ผิดแปลกไปจากที่ผู้อื่นคิดหรือทำอยู่แล้ว โดยเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม

2) ควรฝึกอบรมที่ทำให้ผู้บริหารเกิดความคิดริเริ่มเป็นลักษณะสำคัญของนักวิทยาศาสตร์ เพราะจะทำให้ค้นพบและประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ

2. ข้อเสนอแนะในการนำไปปฏิบัติ

ผลการวิจัยพบว่า ด้านการมีวิธีการเชิงรุก ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์กำหนดทิศทางในการบริหารงานมีการวางแผนการทำงานที่เป็นขั้นเป็นตอน, ผู้บริหารมีการสนับสนุนให้ครูได้รับการอบรม พัฒนาความรู้ เกี่ยวกับเทคโนโลยีอย่างสม่ำเสมอ มีข้อความต้องการจำเป็นสูงสุด มีข้อเสนอแนะในการนำไปปฏิบัติ ดังนี้

1. ควรสนับสนุนให้บุคลากรได้เข้าศึกษาต่อหรือเข้ารับการอบรม พัฒนาความรู้อย่างสม่ำเสมอ

2. ควรจัดหาทรัพยากรเพื่อใช้ในการพัฒนาบุคลากรของโรงเรียนอย่างเพียงพอ

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรที่จะศึกษาภาวะผู้นำด้านที่น้อยที่สุดคือด้านความคิดริเริ่ม (Initiative) เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำในยุคปกติวิถีใหม่ตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2) ควรทำการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปโดยการติดตามผลของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคปกติวิถีใหม่ตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อนำเป็นแนวทางในการพัฒนาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (2565). **New Normal ชีวิตวิถีใหม่**. แหล่งที่มา. <http://www.dmh.go.th/news/view.asp?id=2288> สืบค้นเมื่อ 13 สิงหาคม 2565.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2538). **“พระธรรมปิฎก” พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระศรีปริยัติโมลี (สมชัย กุศลจิตฺโต). (2548). **ชุดพุทธศาสนาประยุกต์สังฆผู้นำสังคม**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสามารถ อานนฺโท. (2588). **“ภาวะผู้นำตามหลักสัจปรีธรรม” วิทยานิพนธ์ศาสตราจารย์**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมกุฏราชวิทยาลัย.
- พะยอม วงศ์สารศรี. (2545). **การบริหารทรัพยากรมนุษย์**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2559). **ภาวะผู้นำ ทฤษฎี การวิจัย และแนวทางสู่การพัฒนา**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2557). **ภาวะผู้นำ: ทฤษฎีและนันทศาสตร์ร่วมสมัยปัจจุบัน**. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- วิจิตร ศรีสอน. (2543). **แนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวทางพระราชบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ.2542**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ทำปกและเจริญผล.
- สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (อุกฺกลฺยาณี). (2563). **“สัจปรีธรรม” หนังสืออนุสรณ์เนื่องในโอกาสงานสถาปนากิจศพ นายชัย**. กรุงเทพฯ: ม.ท.ป.
- สมยศ นาวิการ. (2544). **การบริหารเชิงกลยุทธ์**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บรรณกิจ.
- สุเมธ แสงนิ่มนวล. (2552). **ภาวะผู้นำกับธรรมาภิบาลในการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: ส.เจริญการพิมพ์.
- Aksorn. (2565). **การเรียนรู้ใหม่ ในวิถี New Normal**. แหล่งที่มา: <https://www.aksorn.com/new-normal-1> สืบค้นเมื่อ 13 สิงหาคม 2565.

การพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา
โรงเรียนในกลุ่มอุดรนคร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

The Leadership Development in Digital Age According to the Four Principles of
Brahmavihara of School Administrators In Utaranakorn Group,
Rhra Nakhon Si Ayutthaya.

เพชรลีฟ้า พีรนนท์ปัญญา

Pechseefha Peeranantapanya

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

*Corresponding Author e-mail: parry.pech@gmail.com

ตอบรับบทความ (Received) : 28 เมษายน 2566

เริ่มแก้ไขบทความ (Revised) : 10 พฤษภาคม 2566

รับบทความตีพิมพ์ (Accepted) : 13 กรกฎาคม 2566

เผยแพร่ออนไลน์ (Available Online) : 20 สิงหาคม 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มอุดรนคร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มอุดรนคร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครู จำนวน 92 คน ผลการวิจัย พบว่า 1) ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มอุดรนคร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการถ่ายทอดความรู้ คือ มีการปฏิสัมพันธ์แบบตัวต่อตัวกับผู้ใต้บังคับบัญชาด้านทักษะในการคิดวิเคราะห์ คือ มีความเชื่อมั่นและมั่นใจในทักษะการใช้เทคโนโลยีส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความรอบรู้เทคโนโลยี ได้แก่ มีการอัปเดตความรู้ในด้านเทคโนโลยี 2) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มอุดรนคร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่าด้านความรอบรู้เทคโนโลยีมีแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักพรหมวิหาร 4 ดังนี้ ด้านเมตตา ควรมีความเมตตาให้ความรู้ใหม่ๆ ด้านเทคโนโลยี ด้านกรุณา ไม่ทอดทิ้งผู้ใต้บังคับบัญชาในเวลาที่มึปัญหาเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี ด้านมุทิตา ควรมีการ

ส่งเสริมด้านเทคโนโลยีด้านอุเบกขา ควรทำให้เป็นกลางตั้งอยู่บนความยุติธรรมในความสามารถ การใช้เทคโนโลยีด้านทักษะในการคิดวิเคราะห์มีแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักพรหมวิหาร 4 ดังนี้ ด้านเมตตา คอยให้กำลังใจ และกำกับติดตามคอยช่วยเหลืออยู่ตลอด ด้านกรุณา ตั้งใจฟังความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความคิดกับผู้ใต้บังคับบัญชา ด้านมุทิตา ควรสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีให้ครูได้ใช้ในการเรียนการสอนอย่างเต็มที่ ด้านอุเบกขา ไม่ควรเพิกเฉยเวลาทำผิด ควรกล่าวตักเตือนหรือลงโทษด้านการถ่ายทอดความรู้มีแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักพรหมวิหาร 4 ดังนี้ ด้านเมตตา ควรมีการแบ่งปันความรู้ด้านเทคโนโลยี ด้านกรุณา ควรนำเสนอความรู้ใหม่ๆ ที่เหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ ด้านมุทิตา ควรให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้รับความรู้ เพื่อมีความก้าวหน้าและสามารถแนะนำเกี่ยวกับเทคโนโลยีได้ ด้านอุเบกขา ควรการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หรือแม้กระทั่งการทำงานร่วมกันให้ได้

คำสำคัญ:- การพัฒนาภาวะผู้นำ; ยุคดิจิทัล; หลักพรหมวิหาร 4

Abstract

The objectives of this research are: 1) to study leadership in the digital age of school administrators in Utaranakhorn Group in PhraNakhon Si Ayutthaya province, and 2) to propose guidelines of the leadership development in the digital age according to the principles of Brahmavihara of school administrators in Utaranakhorn Group in PhraNakhon Si Ayutthaya province. The samples used in the study were 92 teachers. The research results were found that: 1) The leadership in the digital age of school administrators in Utaranakhorn Group in PhraNakhon Si Ayutthaya province in overview was at a high level. When considered in details, the highest mean was on knowledge transfer in the aspect of personal interaction with the subordinates, followed by analytical thinking skills in the aspect of confidence in technology skills, and technology knowledge in the aspect of up-to-date knowledge in technology respectively. 2) The guidelines of the leadership development in the digital age according to the principles of Brahmavihara of school administrators in Utaranakhorn Group in PhraNakhon Si Ayutthaya province are that: In technology knowledge, new knowledge of technology should be provided to others with Metta, the subordinates should have assistances with Karuna when having problems about technology, technology should be supported

with Karuna, technology should be promoted with Mudita, and the ability in using technology should be adjusted and decided with Upekkha. In analytical thinking skills, moral support, monitor and assistance should be provided with Metta, listening to other's opinions and exchanging the opinions with subordinates with Karuna, to support teachers to use technology in their teaching completely with Mudita, and to give warning or penalty with Upekkha. In knowledge transfer, technology knowledge should be share with Metta, new knowledge should be proposed regularly with Karuna, the subordinates should be provided with chances for further knowledge, progress and ability in technology with Mudita, and the relationship of individuals and colleagues should be made with Upekkha.

Keywords:– The Leadership Development; Digital Age; Four principles of Brahmavihara

บทนำ

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญและมีบทบาทในการที่จะบริหารงานต่างๆ ในสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้โดยการอาศัยความร่วมมือจากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทุกฝ่ายเช่น ครูสอนในสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา เนื่องจากการบริหารงานในสถานศึกษาจะเกิดประสิทธิภาพได้นั้นจำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารและผู้ร่วมงานที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องใช้วิธีการที่หลากหลาย ทั้งที่เป็นศาสตร์และศิลป์มาประยุกต์ใช้เพื่อให้สถานศึกษามีศักยภาพยิ่งขึ้น และพัฒนาให้ทันต่อสภาวะการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบันและอนาคต และการที่ผู้บริหารจะสามารถพัฒนางานในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยอันจะนำพาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งหมายถึงคุณลักษณะของผู้บริหารที่แสดงออกถึงความสำเร็จของการบริหารงานด้วยการมีมนุษยสัมพันธ์ มีคุณธรรม จะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและที่สำคัญคือการสร้างศรัทธาในตัวเองให้เกิดขึ้นร่วมงาน

ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีความรู้ ความมีวิสัยทัศน์ กว้างไกล มีความชำนาญงาน มีมนุษยสัมพันธ์ และมีประสบการณ์การศึกษาเพื่อพัฒนา สถานศึกษาให้ทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ความมุ่ง หมายและหลักการในการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่ สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ ความรู้ สติปัญญาและคุณธรรมจริยธรรม วัฒนธรรมในการ ดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข รู้จักรักษาหน้าที่ เสรีภาพความ เคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มีความภาคภูมิใจในความ เป็นไทยภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่นและความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียนด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง กระทรวงศึกษาธิการ (2553)

โดยในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษามีความจำเป็นต้องเข้าใจบริบทขององค์กรที่มี การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วที่เข้ามามีผลกระทบต่อการบริหารสถานศึกษาอย่างมาก โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมภายนอกทางเทคโนโลยีที่เป็นทั้งปัจจัยเอื้อและปัจจัยที่เป็น อุปสรรคในการบริหารงาน ล้วนส่งผลทำให้ผู้เรียน การเรียนรู้ ครูผู้สอน เทคโนโลยีและ นวัตกรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ดังนั้นภาวะผู้นำดิจิทัลจึง หมายถึงการนำของผู้บริหารองค์กรในยุคดิจิทัล ที่มีพฤติกรรมสามารถนำองค์กรโดยใช้ เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมดิจิทัลเพื่อเป็นกลไกสำคัญที่จะขับเคลื่อนผลลัพธ์ของ สถานศึกษา ทำให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีระบบส่งผลให้งานเกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มมุตร นคร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มอุดรนคร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ทบทวนวรรณกรรม

ความหมายของภาวะผู้นำยุคดิจิทัล

สุขญา โกมลวานิช (2563) กล่าวว่าภาวะผู้นำดิจิทัล หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้บริหารแสดงออกถึงการมีวิสัยทัศน์ด้านเทคโนโลยีดิจิทัลในการกำหนดทิศทาง อย่างเป็นขั้นตอนเป็นระเบียบแบบแผนในการติดตามดูแล ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรนำนวัตกรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นแบบอย่างในการพัฒนาวิชาชีพด้านเทคโนโลยีดิจิทัล สร้างวัฒนธรรมการใช้งานได้อย่างปลอดภัย

สุกัญญา แซ่มซ้อย (2562) กล่าวว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลในบริบทของการบริหารสถานศึกษา หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารที่แสดงออกถึงความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในสถานศึกษา โดยมีวิสัยทัศน์และเป็นผู้ดำเนินการส่งเสริมครูและบุคลากรผู้เกี่ยวข้องนำเทคโนโลยีมาบูรณาการในการจัดการศึกษาได้อย่างสอดคล้องกับสภาพบริบทและความต้องการของผู้เรียนความร่วมมือกับครูผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย

ดาวรรุวรรณ ฤวิลาการ (2564) กล่าวว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารในการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้และการจัดการสถานศึกษา โดยมีวิสัยทัศน์และเป็นผู้ดำเนินการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องนำเทคโนโลยีมาบูรณาการใช้ในการจัดการศึกษาและการทำงานภายในสถานศึกษาได้อย่างสอดคล้องกับบริบทและความต้องการของผู้เรียน ครู

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ได้แก่ วิธีการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งวิธีการดำเนินการวิจัย ออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มอุดรนคร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มี 2 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสาร และ 2) การแจกแบบสอบถาม

1. การศึกษาเอกสารเกี่ยวกับสภาพการภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และศึกษาจากการแจกแบบสอบถาม จากผู้บริหารและครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 92 คน สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการศึกษาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มอุดรนคร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา วิเคราะห์โดยใช้ ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าความถี่ (Frequency Distribution) ตอนที่ 2 วิเคราะห์โดยใช้ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ตอนที่ 3 การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มอุดรนคร จังหวัดพระนครศรีอยุธยาจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มอุดรนคร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 4 คน ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 3 เสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มอุดรนคร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยพบว่าสภาพภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มอุดรนคร จังหวัดพระนครศรีอยุธยาครุมีความคิดเห็นต่อสภาพภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาภาพรวม 3 ด้านโดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการถ่ายทอดความรู้ ด้านทักษะในการคิดวิเคราะห์ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านความรอบรู้เทคโนโลยี ดังนี้คือ

1.1) ด้านความรอบรู้เทคโนโลยี คะแนนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกคือ 1) ผู้นำมีการอัปเดตความรู้ในด้านเทคโนโลยี 2) ผู้นำมีการนำความรู้ด้านเทคโนโลยีไปสู่นวัตกรรมใหม่ ๆ 3) ผู้นำมีการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาใช้ในการบริหารโรงเรียน ส่วนลำดับที่ได้คะแนนเฉลี่ยน้อย

3 ลำดับสุดท้ายได้แก่ 1) ผู้นำมีความคิดนอกรอบด้านเทคโนโลยีในการบริหารโรงเรียน 2) ผู้นำมีความสามารถแนะนำการใช้เทคโนโลยีในโรงเรียนได้ 3) ผู้นำมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ในการบริหารโรงเรียน

1.2) ด้านทักษะในการคิดวิเคราะห์ คะแนนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกคือ 1) ผู้นำมีความเชื่อมั่นและมั่นใจในทักษะการใช้เทคโนโลยี 2) ผู้นำมีความรอบรู้เป็นผู้ที่มีข้อมูลที่มากที่สุด 3) ผู้นำมีความตั้งใจฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา ส่วนลำดับที่ได้คะแนนเฉลี่ยน้อย 3 ลำดับสุดท้ายได้แก่ 1) ผู้นำมีการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ให้เกิดประสิทธิภาพต่อการบริหารโรงเรียน 2) ผู้นำมีทักษะในการแก้ปัญหาในการบริหารโรงเรียน 3) ผู้นำมีความกล้าแชร์ข้อมูลไม่กลัวที่โดนดูถูกในเรื่องความรู้หรือการเสนอแนวคิดที่ไม่ดี

1.3) ด้านการถ่ายทอดความรู้ คะแนนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกคือ 1) ผู้นำต้องมีการปฏิสัมพันธ์แบบตัวต่อตัวกับผู้ใต้บังคับบัญชา 2) ผู้นำต้องมีการเปิดโอกาสให้บุคลากรสามารถแสดงความคิดเห็น 3) ผู้นำต้องมีความสามารถในการแนะนำเกี่ยวกับเทคโนโลยีให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนลำดับที่ได้คะแนนเฉลี่ยน้อย 3 ลำดับสุดท้ายได้แก่ 1) ผู้นำต้องมีการนำความรู้ใหม่ ๆ มาถ่ายทอดให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้รับความรู้ความก้าวหน้า 2) ผู้นำต้องมีการสนับสนุนการสร้างความรู้ให้ผู้ใต้บังคับบัญชา 3) ผู้นำต้องมีการแบ่งปันความรู้ให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา

2. ผลการวิจัยพบว่าการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มอุดรนคร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จากบทสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้นำมาสรุปผลได้แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มอุดรนคร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังนี้

2.1. ด้านความรอบรู้เทคโนโลยี ผู้นำควรมีการอัปเดตความรู้ในด้านเทคโนโลยีและกล้าที่จะนำเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานมีความคิดสร้างสรรค์คิดนอกรอบในการบริหารสามารถแนะนำการใช้เทคโนโลยีได้มีการพัฒนาตลอดเวลา และนำไปสู่นวัตกรรมใหม่ๆ ส่งเสริมให้บุคลากรมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอกล้าตัดสินใจ และมีวิสัยทัศน์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้เป็นระบบและมีเป้าหมายในการสร้าง

ประสบการณ์ที่ดีที่สุดให้กับองค์กรผู้นำต้องมีเมตตาควรเป็นร่มโพธิ์ร่มไทรให้ผู้ที่บังคับบัญชา มีความปรารถนาให้ทุกคนมีความสุข มีความกรุณาไม่ทอดทิ้งผู้ที่บังคับบัญชาในเวลาที่ มีปัญหา มีมุทิตาคือมีการส่งเสริมให้ผู้ที่บังคับบัญชาให้ได้รับความก้าวหน้าและมีอุเบกขา คือ การทำใจเป็นกลางตั้งอยู่บนความยุติธรรมองค์กรต่างๆ มักต้องการผู้นำที่สามารถทำงานเป็น ทีมได้ดี

2.2. ด้านทักษะในการคิดวิเคราะห์ผู้นำควรมีการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ให้เกิด ประสิทธิภาพต่อการทำงานและเชื่อมั่นในทักษะการใช้เทคโนโลยี ที่มีการเชื่อมต่อข้อมูล และ ตั้งใจฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชาและกล้าแชร์ข้อมูล โดยที่ไม่กลัวที่จะโดน ผู้ใต้บังคับบัญชาดูถูกในเรื่องความรู้หรือการเสนอแนวคิดที่ไม่ดี ผู้นำควรมีทักษะในการ แก้ปัญหาเป็นคนที่มีความรู้มากที่สุดและต้องยกย่องความดีความชอบให้ทั้งทีม แล้วคนอื่นก็จะ เชื่อถือในตัวคุณเพราะพวกเขาเห็นว่า คุณทำไปเพื่อประโยชน์ขององค์กร ไม่ใช่แค่ตัวคุณเอง ผู้ใต้บังคับบัญชาจะสังเกตเห็นศักยภาพและนับถือในความสามารถของคุณอย่างแน่นอน

2.3. ด้านการถ่ายทอดความรู้การนำความรู้ใหม่ๆมาถ่ายทอดให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้รับความรู้ความก้าวหน้าสามารถแนะนำเกี่ยวกับเทคโนโลยีให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาในการทำงานได้ อย่างมีประสิทธิภาพ เปิดโอกาสให้บุคลากรสามารถแสดงความคิดเห็น และส่งเสริมให้ ผู้ใต้บังคับบัญชาได้มีโอกาสแสดงศักยภาพของตนมีการแบ่งปันความรู้ให้กับผู้ใต้บังคับบัญชามี การสนับสนุนการสร้างความรู้ให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเช่น มีการอบรมเพิ่มเติมความรู้มีการ ประมวลข่าวสารความรู้ให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีการปฏิสัมพันธ์แบบตัวต่อตัวและผู้ที่จะเป็นผู้นำใน อนาคตต้องฝึกปรี้อทักษะการพูดและเขียนให้ดี โดยต้องสามารถถ่ายทอดให้ผู้อื่นเข้าใจ ได้ว่า ควรทำสิ่งใดและเพราะเหตุใด รวมถึงชี้ให้เห็นอุปสรรคปัญหาในการทำงาน พร้อมแนะนำวิธี รับมืออย่างถูกต้องและตรงไปตรงมา ไม่ใช่ใช้อารมณ์เป็นตัวนำ

3. ผลการวิจัยพบว่าแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มอุดรนคร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3.1 ด้านเมตตา มีแนวทาง ดังนี้ ด้านความรอบรู้เทคโนโลยี 1) ควรมีความเมตตาให้ ความรู้ใหม่ๆด้านเทคโนโลยีกับผู้ใต้บังคับบัญชา 2) คอยหมั่นสังเกตและเอาใจใส่การใช้ เทคโนโลยีให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเสมอ 3) สร้างความสามัคคีภายในโรงเรียนผ่านทางเทคโนโลยี

ต่างๆ 4) มีความปรารถนาให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคนมีความสุขในการใช้เทคโนโลยี ด้านทักษะในการคิดวิเคราะห์ 1) มีความเชื่อมั่นในทักษะการใช้เทคโนโลยีของผู้ใต้บังคับบัญชา 2) คอยให้กำลังใจผู้ใต้บังคับบัญชา มีการกำกับติดตาม 3) ให้คำปรึกษาผู้ใต้บังคับบัญชาด้านการบริหารงานด้านต่างๆได้เสมอ 4) มีการกำกับติดตามคอยช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา ด้านการถ่ายทอดความรู้ 1) มีความเชื่อมั่นในทักษะการใช้เทคโนโลยีของผู้ใต้บังคับบัญชา 2) เปิดโอกาสให้บุคลากรสามารถแสดงความคิดเห็น 3) มีการแบ่งปันความรู้ให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา 4) มีการปฏิสัมพันธ์แบบตัวต่อตัวการพูดคุยกันมาใช้ในการทำงาน

3.2 ด้านกรุณา มีแนวทาง ดังนี้ ด้านความรอบรู้เทคโนโลยี 1) ไม่ทอดทิ้งผู้ใต้บังคับบัญชาในเวลาที่ปัญหาเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี 2) ส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีการพัฒนาตนเองด้านเทคโนโลยีอยู่เสมอ 3) สามารถแนะนำการใช้เทคโนโลยีให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้มีการพัฒนาตลอดเวลา และนำไปสู่นวัตกรรมใหม่ๆ 4) มีการพยายามช่วยเหลือด้านเทคโนโลยีผู้ใต้บังคับบัญชาในการแก้ปัญหาต่างๆ ให้เต็มที่ ด้านทักษะในการคิดวิเคราะห์ 1) ตั้งใจฟังความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความคิดกับผู้ใต้บังคับบัญชา 2) กล้าแชร์ข้อมูลและประสบการณ์ทำงานที่มีประโยชน์ให้ผู้ใต้บังคับบัญชา 3) ควรจะมีทักษะในการแก้ปัญหาด้วยการเข้าช่วยเหลือผู้อื่น ไม่นิ่งเฉยดูตาย 4) ควรเป็นคนที่มียุทธศาสตร์มากที่สุดช่วยอำนวยความสะดวก สนับสนุน อุปกรณ์ เครื่องมือ ให้เต็มที่กำลังใจในการทำงาน ด้านการถ่ายทอดความรู้ 1) มีการสนับสนุนการสร้างความรู้ให้ผู้ใต้บังคับบัญชา 2) คอยนำความรู้ใหม่ ๆ ที่เหมาะสมให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างสม่ำเสมอ 3) การหาคอร์สต่างๆ มาให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้พัฒนาตนเอง 4) สามารถแนะนำผู้ใต้บังคับบัญชาให้หาวิธีพัฒนาตนเองได้

3.3 ด้านมุทิตา มีแนวทาง ดังนี้ ด้านความรอบรู้เทคโนโลยี 1) มีการส่งเสริมด้านเทคโนโลยีให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้รับความก้าวหน้าในอาชีพ 2) มีการชื่นชมผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีความคิดสร้างสรรค์คิดนอกกรอบด้านเทคโนโลยี 3) มีการหางานด้านเทคโนโลยีที่ท้าทายความสามารถเพื่อพัฒนาผู้ใต้บังคับบัญชา 4) สร้างประสบการณ์ที่ดีที่สุดให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้มีความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยี ด้านทักษะในการคิดวิเคราะห์ 1) ส่งเสริมให้ครูมีความกระตือรือร้นในการจัดการเรียนการสอน 2) สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีให้ครูได้ใช้ในการเรียนการสอนอย่างเต็มที่ที่จะประสบความสำเร็จ 3) ผู้นำควรร่วมแสดงความยินดีจากใจจริงเวลา

ผู้ได้บังคับบัญชาประสบความสำเร็จ 4) พัฒนาทักษะหรืออริบงานใหม่ๆ เพิ่มเติมด้วย อย่างแรงกล้าต่อความเปลี่ยนแปลงในการทำงาน ด้านการถ่ายทอดความรู้ 1) ให้ผู้ได้บังคับบัญชาได้รับความรู้ เพื่อมีความก้าวหน้าและสามารถแนะนำเกี่ยวกับเทคโนโลยีได้ 2) ช่วยให้ผู้ได้บังคับบัญชาในเรื่องการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) ส่งเสริมให้ผู้ได้บังคับบัญชาได้มีโอกาสแสดงศักยภาพของตน 4) มีการอบรมเพิ่มเติมความรู้มีการประมวลข่าวสารความรู้ให้ผู้ได้บังคับบัญชา

3.4 ด้านอุเบกขา มีแนวทาง ดังนี้ ด้านความรู้เทคโนโลยี 1) การทำให้เป็นกลาง ตั้งอยู่บนความยุติธรรมในความสามารถการใช้เทคโนโลยี 2) สามารถนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาสร้างความโดดเด่นแบบแตกต่าง 3) ควรทำงานเป็นที่มเดียวกันไม่แบ่งพรรคแบ่งพวกในการใช้เทคโนโลยี 4) มีสรรเสริญความก้าวหน้าเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีของผู้ได้บังคับบัญชาทุกคน ด้านทักษะในการคิดวิเคราะห์ 1) ไม่ควรเพิกเฉยเวลาผู้ได้บังคับบัญชาทำผิดควรกล่าวตักเตือนหรือลงโทษ 2) ให้รางวัลเป็นขวัญกำลังใจเวลาผู้ได้บังคับบัญชาทำความดีให้กับโรงเรียน 3) ให้โอกาสในการแสดงศักยภาพที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กรได้ 4) ควรรู้จักการส่งเสริมให้เกิดความก้าวหน้าในอาชีพการงาน ด้านการถ่ายทอดความรู้ 1) การเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือแม้กระทั่งการทำงานร่วมกันให้ได้ 2) ให้คำวิจารณ์หรือคำแนะนำกับผู้ได้บังคับบัญชาด้วยความยุติธรรม 3) มีความพึงพอใจความสามารถของผู้ได้บังคับบัญชาด้วยความเป็นธรรมชาติ 4) ไม่เอนเอียงเข้าข้างความสามารถของใครคนใดคนหนึ่ง

องค์ความรู้จากการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มอุดรนครจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ทำให้ทราบถึงแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักพรหมวิหาร 4 โดยผู้วิจัยได้สรุปเป็นแผนภาพดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากภาพ ผู้วิจัยสามารถอธิบายองค์ความรู้ได้ว่า

ด้านความรู้เทคโนโลยี ผู้บริหารมีการอัปเดตความรู้ในด้านเทคโนโลยีและกล้าที่จะนำเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานมีความคิดสร้างสรรค์คิดนอกรอบในการบริหาร สามารถแนะนำการใช้เทคโนโลยีได้ มีการพัฒนาตลอดเวลา และนำไปสู่นวัตกรรมใหม่ๆ

ด้านทักษะในการคิดวิเคราะห์ การนำข้อมูลมาวิเคราะห์ให้เกิดประสิทธิภาพต่อการทำงานเชื่อมั่นในทักษะการใช้เทคโนโลยี มีการเชื่อมต่อข้อมูล ตั้งใจฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชาแล้วแชร์ข้อมูล ไม่กลัวที่โดนดูถูกในเรื่องความรู้หรือการเสนอแนวคิดที่ไม่ดี มีทักษะในการแก้ปัญหาเป็นคนที่มีความรู้มากที่สุด

ด้านการถ่ายทอดความรู้ การนำความรู้ใหม่ๆ มาถ่ายทอดให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้รับความรู้ความก้าวหน้าสามารถแนะนำเกี่ยวกับเทคโนโลยีให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เปิดโอกาสให้บุคลากรสามารถแสดงความคิดเห็น และส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้มีโอกาสแสดงศักยภาพของตนเองมีการแบ่งปันความรู้ให้กับผู้ใต้บังคับบัญชามี

การสนับสนุนการสร้างความรู้ให้ผู้ที่บังคับบัญชาเช่น มีการอบรมเพิ่มเติมความรู้มีการประมวลข่าวสารความรู้ให้ผู้ที่บังคับบัญชามีการปฏิสัมพันธ์แบบตัวต่อตัว

พรหมวิหาร 4 คือหลักธรรมครองใจ ที่ทำให้คนปฏิบัติในทางประเสริฐทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ประกอบด้วย เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา สามารถนำมาประยุกต์ใช้สำหรับผู้บริหาร ผู้จัดการ หรือหัวหน้างาน เพื่อให้ผู้ที่บังคับบัญชาทำงานอย่างมีความสุขและเป็นการสร้างขวัญกำลังใจ ซึ่งจะเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงานให้ดียิ่งขึ้นได้อีกด้วย

เมตตา คือพฤติกรรมมีความหวังดีต่อครู หรือ ผู้ที่บังคับบัญชาในโรงเรียน เพื่อให้ผู้อื่นมีความสุข มีจิตใจแผ่เมตตาจิตสนิทสนมกับผู้น้อย หวังความดีงามแก่เขา อยากให้เขามีความสุข การเห็นลูกน้องมีความสุข เป็นสิ่งที่หัวหน้าต้องคำนึงถึง หัวหน้าควรดูแลเอาใจใส่สนับสนุนการทำงาน เพื่อให้ลูกน้องรู้สึกว่ามันไม่ได้โดดเดี่ยว อบอุ่น และมีความสุขในการทำงานมากขึ้น

กรุณา คือพฤติกรรมหวังดีสงสารเมื่อผู้อื่นหรือครู หรือ ผู้ที่บังคับบัญชาในโรงเรียน มีความทุกข์ร้อน ตกทุกข์ได้ยาก ก็รู้สึกสงสาร ห่วงใจไปตามเมื่อเห็นเขามีความทุกข์หากการทำงานเกิดปัญหาหรืออุปสรรค สิ่งแรกที่หัวหน้าควรทำ การพูดคุย สอบถามถึงปัญหาที่เกิดขึ้นพร้อมชี้แนะแนวทางการแก้ไขและพูดให้กำลังใจกับลูกน้อง โดยไม่ปล่อยให้ลูกน้องต้องเผชิญปัญหาเพียงลำพัง

มุทิตา คือความชื่นบานในเวลาผู้อื่นหรือครู หรือ ผู้ที่บังคับบัญชาในโรงเรียน ได้รับความดี เมื่อเขามีความเจริญด้วยความรู้ความสามารถ เจริญด้วย ลาภ ยศ และชื่อเสียง พลอยชื่นชมยินดีตาม ด้วยคุณธรรมเมื่อลูกน้องประสบความสำเร็จ ไม่ว่าจะทางด้านการงาน ด้านครอบครัว หรือในทุกๆ ด้าน หัวหน้าควรแสดงความยินดีต่อลูกน้องด้วยความจริงใจ ลูกน้องจะรู้สึกว่าคุณเป็นคนสำคัญและรู้สึกภูมิใจมากยิ่งขึ้น

อุเบกขา คือมีการวางตนเป็นกลาง มีความวางเฉย ไม่เสียใจไม่ดีใจเมื่อสถานการณ์ไม่เอื้อที่จะแสดงพฤติกรรมตามคุณธรรมความดีเมตตา กรุณา และมุทิตา เมื่อมีผู้ประพฤติดีก็ต้องยกย่อง สรรเสริญคุณงามความดีของเธอ แต่เมื่อมีผู้ประพฤติไม่ดีก็ต้องถูกตำหนิลงโทษตามกรณีของความผิด ไม่ดัดลิ้นเอนเอียงเพราะอำนาจอดีตที่ผิดๆหัวหน้าควรวางใจเป็นกลางไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ปฏิบัติหน้าที่อย่างยุติธรรมหากลูกน้องคนหนึ่งได้รับการช่วยเหลือ

แต่อีกคนหนึ่งกลับไม่ได้รับการช่วยเหลือเมื่อพบปัญหา ถือว่าไม่มีความยุติธรรมในการบริหาร ควรให้ความช่วยเหลือลูกน้องให้เท่าเทียมกัน ไม่ปฏิบัติเอินเอียงด้วยความรักหรือความชัง

บทสรุป

สรุปประเด็นเนื้อหาที่ต้องการแสดงให้เห็นถึงผลการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มอุดรนคร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำประเด็นที่ได้ระดับคะแนนที่น้อยที่สุดมาเป็นแนวทางในการพัฒนาการภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักพรหมวิหาร 4 ดังนี้

1. ด้านความรอบรู้เทคโนโลยี ที่ได้คะแนนเฉลี่ยน้อย 3 ลำดับสุดท้ายได้แก่ 1) ผู้นำมีความคิดนอกกรอบด้านเทคโนโลยีในการบริหารโรงเรียน 2) ผู้นำมีความสามารถแนะนำการใช้เทคโนโลยีในโรงเรียนได้ 3) ผู้นำมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ในการบริหารโรงเรียน

2. ด้านทักษะในการคิดวิเคราะห์ ที่ได้คะแนนเฉลี่ยน้อย 3 ลำดับสุดท้ายได้แก่ 1) ผู้นำมีการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ให้เกิดประสิทธิภาพต่อการบริหารโรงเรียน 2) ผู้นำมีทักษะในการแก้ปัญหาในการบริหารโรงเรียน 3) ผู้นำมีความกล้าแชร์ข้อมูล ไม่กลัวที่โดนดูถูกในเรื่องความรู้หรือการเสนอแนวคิดที่ไม่ดี

3. ด้านการถ่ายทอดความรู้ ที่ได้คะแนนเฉลี่ยน้อย 3 ลำดับสุดท้ายได้แก่ 1) ผู้นำต้องมีการนำความรู้ใหม่ๆ มาถ่ายทอดให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้รับความรู้ความก้าวหน้า 2) ผู้นำต้องมีการสนับสนุนการสร้างความรู้ให้ผู้ใต้บังคับบัญชา 3) ผู้นำต้องมีการแบ่งปันความรู้ให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยพบว่า ด้านความรอบรู้เทคโนโลยี และด้านการถ่ายทอดความรู้เป็นด้านที่ควรได้รับการพัฒนา ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะแนวทางในการนำไปปฏิบัติ ดังนี้

1. จัดทำโครงการให้ความรู้ด้านเทคโนโลยีและการนำเทคโนโลยีใหม่มาประยุกต์ใช้ในการบริหาร

2. จัดทำโครงการพัฒนาด้านเทคโนโลยีเพื่อนำไปสู่นวัตกรรมใหม่ ๆ

3. จัดทำโครงการด้านการถ่ายทอดความรู้ให้รูปแบบปฏิสัมพันธ์แบบตัวต่อตัว

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (และแก้ไขเพิ่มเติม 2545, 2553). กรุงเทพฯ: องค์การค้ำของคุรุสภา.

สุชนา โกมลวานิช. (2563). **ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21** สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2562). **การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ดาวรૂวรรณ ถวิลการ. (2564). **ภาวะผู้นำดิจิทัล**. (พิมพ์ครั้งที่ 1). ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทความวิชาการ

Academic Articles

**การบูรณาการหลักพุทธธรรม
กับการบริหารสถานศึกษาในยุคเทคโนโลยีดิจิทัล**
**The integration of Buddhist Dharma and Educational
Administration in the Digital Technology Age.**

สุติเดช สุวรรณลา

Sutidate Suwanla

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

*Corresponding Author e-mail: sutidate@gmail.com

ตอบรับบทความ (Received) : 29 เมษายน 2566

เริ่มแก้ไขบทความ (Revised) : 10 พฤษภาคม 2566

รับบทความตีพิมพ์ (Accepted) : 12 กรกฎาคม 2566

เผยแพร่ออนไลน์ (Available Online) : 20 สิงหาคม 2566

บทคัดย่อ

บทความนี้จะนำเสนอการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการบริหารสถานศึกษาในยุค เทคโนโลยีดิจิทัล อันเป็นการจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพให้สอดคล้องกับเป้าหมายและความต้องการของสถานศึกษาทั้งการวางแผน (Planning) การดำเนินการ (Implementation) และการประเมินผล (Evaluation) เพื่อให้สถานศึกษาบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพภายใต้ขอบข่าย การบริหารสถานศึกษา ทั้ง 4 ด้านประกอบไปด้วย การบริหารงานวิชาการ การบริหารงาน งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป โดยมาบูรณาการเข้ากับหลักพุทธธรรม ทางพระพุทธานุญาตโดยให้หลักปัญญา 3 คือ 1) สุตมยปัญญา 2) จินตมยปัญญา 3) ภาวนามยปัญญา และหลักสุจริต 3 คือ 1) กายสุจริต 2) วาจสุจริต 3) มโนสุจริต โดยอาศัยผู้บริหารที่มี คุณลักษณะในการกำหนดวิสัยทัศน์ด้าน ICT ของสถานศึกษา ในการดำเนินงานตามภารกิจของ สถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต Social Network ในยุคที่สื่อสังคมออนไลน์มีอิทธิพลต่อทัศนคติ พฤติกรรมและความเชื่อของคนใน สังคมในยุคเทคโนโลยีดิจิทัล

คำสำคัญ:- การบริหารสถานศึกษา; หลักพุทธธรรม; ยุคเทคโนโลยีดิจิทัล

Abstract

This article will present the integration of the Buddhist Dharma and the administration of the school in the era. Digital technology Which is an effective education management in accordance with the goals and the needs of the school, including planning, operations, and evaluation (Evaluation) for the school to achieve effectively under the scope. The school administration consists of Academic Administration, Management Administration, Personnel Management And general administration By integrating with the Buddhist principles Buddhism by using wisdom 3, which is 1) Sushiya Panya 2) Jin according to wisdom. 3) Praying wisdom and honesty 3) Body Honest. 2) Honesty 3) have the characteristics of determining the ICT vision of the school in the operation according to the mission of educational institutions to be effective Achieving the objectives specified in accordance with the Social Network lifestyle in an era where social media has influenced the attitude. Behavior and beliefs of people in Society in the digital technology age.

Keywords:– School administration, Buddhist principles, digital technology age.

บทนำ

ในโลกยุคดิจิทัล ที่เทคโนโลยีทำให้การติดต่อสื่อสารทำได้ง่าย รวดเร็ว และประหยัด ข้อมูล ข่าวสารถูกแลกเปลี่ยน ไม่เพียงแต่หน่วยงานที่ทำหน้าที่บริหารองค์กร ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ปัจเจกบุคคล ผู้บริโภคมีบทบาทสำคัญในการเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด การกำหนด ทิศทางหรือแม้แต่การจัดสรรทรัพยากร เกิดความหลากหลายของการผสมผสาน ทั้งแนวคิด กระบวนการในการทำงาน รวมถึงการแสดงผลออกในพื้นที่สาธารณะและความหลากหลายของการคิดนอกกรอบ ภายใต้วัฒนธรรมดิจิทัลและอินเทอร์เน็ตนั้น ความเป็นคนร่วมสมัยในยุคดิจิทัล ต้องคิด ต้องทำตัวอย่างไร พุดแบบไหน อยู่แบบไหน ให้ร่วมสมัยกับเด็ก และเยาวชนในยุคปัจจุบันที่ผู้ใหญ่ว่า Digital Native เพราะกลุ่มเด็กและเยาวชนเหล่านี้เป็นกลุ่มคนที่เกิดมาและมีความคุ้นชินกับชีวิตในยุควัฒนธรรมดิจิทัลทุกที่ทุกเวลาดังนั้น การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่ ความเจริญรุ่งเรืองให้เท่าทันยุคดิจิทัลจึงมี

ความสำคัญ และเป็นสิ่งที่ท้าทายผู้บริหารสถานศึกษาในการ เร่งพัฒนาการจัดการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ สิ่งสำคัญในการบริหารการ เปลี่ยนแปลงในสถานศึกษา คือ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารและกระบวนการบริหาร แนวคิดพื้นฐานการบริหาร การศึกษาความหมายของการบริหาร ทฤษฎี การบริหาร ความหมายการบริหาร สถานศึกษา วัตถุประสงค์การบริหารสถานศึกษา ความสำคัญการบริหารสถานศึกษาและการบริหาร และ กระบวนการบริหารสถานศึกษา (เสาวลักษณ์ พันธบุตร, 2560)

การบริหารสถานศึกษาเป็นกิจกรรมที่ทั้งปวงที่จะเป็นต่อการธำรงรักษาและดำเนินการ ภายในสถานศึกษา เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ของสถานศึกษาเป็นภารกิจหลักที่จะต้องกำหนด แบบแผนวิธีการและขั้นตอนต่างๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างเป็นระบบจึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหาร ที่จะนำเอาเทคนิควิธี และกระบวนการบริหารที่เหมาะสมมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพให้ สอดคล้องกับเป้าหมายและความต้องการของสถานศึกษาทั้งการวางแผน (Planning) การ ดำเนินการ (Implementation) และการประเมินผล (Evaluation) เพื่อให้สถานศึกษาบรรลุ เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาของ ประเทศภายใต้ขอบข่ายการบริหารสถานศึกษาทั้ง 4 ด้านประกอบไปด้วยการบริหารงาน วิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารงานทั่วไป โดยมา นูรณาการเข้ากับหลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาโดยใช้หลักปัญญา 3 คือ 1) สุตมยปัญญา เป็นหลักการพัฒนาปัญญาเกิดแต่การสดับการเล่าเรียน 2) จินตามยปัญญา เป็นหลักการ พัฒนาปัญญาเกิดแต่การคิดการพิจารณาหาเหตุผล 3) ภาวนามยปัญญา เป็นหลักการพัฒนา ปัญญาเกิดแต่การฝึกอบรมลงมือปฏิบัติ และหลักสุจริต 3 คือ 1) กายสุจริต ได้แก่ ประพฤติ ปฏิบัติต่อกันด้วยความเมตตา 2) วาจสุจริต ได้แก่ ความประพฤติปฏิบัติต่อกันด้วยความซื่อตรง 3) มโนสุจริต คือ ประพฤติปฏิบัติต่อกันด้วยเจตนาความคิดอ่านที่ไม่โลภ เพื่อพัฒนาการศึกษา บุคลากรของชาติให้ ปรับตัว ปรับเปลี่ยนความคิดให้เท่าทันอย่างแตกต่างและสร้างสรรค์ รวมถึงการผสมผสานความ หลากหลายทางวัฒนธรรมนั้น ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญของคน ร่วมสมัยใหม่ในยุคเทคโนโลยีดิจิทัล บทความนี้จะนำเสนอการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการ บริหารสถานศึกษาในยุคเทคโนโลยีดิจิทัล ประกอบด้วยหลักพุทธธรรม คือ หลักปัญญา 3 และ หลักสุจริต 3 ซึ่งจะก่อให้เกิด เป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาบน

พื้นฐานของศิลปกรรมจริยธรรมตามวิถีชีวิต และวัฒนธรรมของคนไทยที่ได้รับการกล่อมเกลา จากคำสอนของพระพุทธศาสนาตลอดจนวิถีปฏิบัติที่ จะนำไปสู่การบริหารสถานศึกษาเพื่อ พร้อมรับกับสถานการณ์วิกฤตและการพัฒนาคุณภาพของ สถานศึกษาและคุณภาพการจัดการ การศึกษาต่อไป

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

การก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 เป็นยุคที่มีความซับซ้อนและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้การศึกษาของไทยมีการปรับเปลี่ยนอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้การศึกษาสามารถสร้างผลผลิตได้ สอดคล้องกับ ความต้องการของสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารสถานศึกษาจึงเป็น ปัจจัยสำคัญในการจัด การศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล นักการศึกษา นักวิชาการได้กล่าวถึงแนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาไว้อย่างหลากหลาย ได้แก่ การบริหารสถานศึกษา เป็นงานหลักของผู้บริหารที่จะต้องกำหนดแบบแผน วิธีการ และ ขั้นตอนต่างๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างมี ระบบเพราะถ้าระบบการบริหารงานไม่ดีจะ กระทบกระเทือนต่อส่วนอื่นๆ ของหน่วยงาน ผู้บริหารที่ดีต้องรู้จักเลือกวิธีการบริหารที่ เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อที่จะให้งานนั้นบรรลุจุดมุ่งหมายที่วาง ไว้หรือเป็นวิธีการหรือ กระบวนการของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องปฏิบัติงานตามภารกิจของ สถานศึกษา เพื่อให้การจัดการเรียนการสอน การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาบรรลุอย่างมี ประสิทธิภาพและประสิทธิผลหรือการบริหารสถานศึกษาเป็นศาสตร์ทางการศึกษา สาขาหนึ่ง การดำเนินงานในเรื่องนี้ต้องมีความเกี่ยวข้องกับองค์กรต่างๆ ทางการศึกษาวัตถุประสงค์หรือ เป้าหมายขององค์กรถือเป็นหัวใจของการบริหารการศึกษาและมีส่วนกำหนดทิศทางการ สนับสนุนการบริหารของสถาบันทางการศึกษาอย่างมาก นอกจากนี้วัตถุประสงค์และการ บริหารงานก็ต้องมีความสัมพันธ์กันอย่างชัดเจนและใกล้ชิดอีกด้วยหรือกิจกรรมทั้งปวงที่จะเป็น ต่อการธำรงรักษาและดำเนินการภายในสถานศึกษาเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ของสถานศึกษา เป็นภารกิจหลักที่จะต้องกำหนดแบบแผนวิธีการและขั้นตอนต่างๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่าง เป็นระบบ จึงเป็นหน้าที่ของ ผู้บริหารที่จะนำเอาเทคนิควิธีและกระบวนการบริหารที่เหมาะสม มาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุ เป้าหมาย หรือการบริหารสถานศึกษาเป็นกระบวนการ

ดำเนินงานในกิจกรรมด้านต่างๆ ของสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารครู อาจารย์ และองค์คณะบุคคลฝ่ายต่างๆ ของชุมชนในท้องถิ่น เพื่อร่วมกันวางแผนการจัดการศึกษาภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ตามมาตรฐานและคุณภาพให้แก่เยาวชนในอันที่จะทำให้เกิดการพัฒนาในทุกๆ ด้านอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อความเป็น มนุษย์ที่สมบูรณ์ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข หรือหมายถึง การจัดแผนยุทธศาสตร์ทางการศึกษา เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุผลตามเป้าหมาย

สรุปได้ว่า แนวคิดและทฤษฎีของการบริหารสถานศึกษาเป็นการบริหารจัดการศึกษา อันเป็น กระบวนการของผู้บริหารที่มีความสำคัญในการพัฒนาและดำเนินงานในสถานศึกษา ผู้บริหาร สถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายวางแผนและควบคุมการดำเนินงานทั้งในด้าน วิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปให้สอดคล้องกับเป้าหมายและความต้องการของสถานศึกษาประกอบด้วย 1) การวางแผน (Planning) 2) การดำเนินการ (Implementation) และ 3) การประเมินผล (Evaluation) เพื่อให้สถานศึกษาบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพ การศึกษาและการพัฒนาของ ประเทศ

3. ขอบข่ายการบริหารสถานศึกษา

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2524 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 มาตรา 39 ได้กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหาร 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไปไปยัง เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรง ซึ่งทำให้สถานศึกษาหรือโรงเรียนมีความคล่องตัวในการ บริหารงานมากยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับการบริหารงานโรงเรียนในระบบของการบริหารจัดการโดยใช้ โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management) โดยบริหารงานตามภารกิจในแต่ละด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการบริหารวิชาการ เป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผล ประเมินผล 2) ด้านการบริหารงบประมาณ มุ่งเน้นความเป็นอิสระในการบริหารจัดการมีความคล่องตัว โปร่งใสตรวจสอบได้ 3) ด้านการบริหารงานบุคคล เพื่อพัฒนาบุคลากรให้เกิดความคล่องตัว

อิสระภายใต้กฎหมาย ระเบียบ เป็นไปตามธรรมาภิบาล ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนา มีความรู้ ความสามารถ มีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพมีความรับผิดชอบ 4) ด้านการบริหารทั่วไป เป็นงานที่เกี่ยวข้องข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กร ให้บริการบริหารงานอื่นๆ บรรลุผลตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ หรืองานบริหารสถานศึกษาประกอบด้วย 7 ด้าน คือ 1) ด้านโครงสร้าง (Structure) 2) ด้านยุทธศาสตร์/กลยุทธ์ (Strategy) 3) ด้านระบบในการดำเนินงานของหน่วยงาน (Systems) 4) ด้านแบบแผนหรือพฤติกรรมในการบริหารจัดการ (Style) 5) ด้านบุคลากรในหน่วยงาน (Staff) 6) ด้านทักษะ ความรู้ ความสามารถ (Skills) 7) ด้านค่านิยมร่วมกันของสมาชิกในหน่วยงาน (Shared Values) หรืองานบริหารสถานศึกษามี 8 ด้าน ได้แก่ 1) ความสัมพันธ์กับชุมชน 2) งานกิจการนักเรียน 3) งานพัฒนาหลักสูตรและการสอน 4) งานบุคลากร 5) งานดูแลอาคารสถานที่และบริเวณ 6) งานธุรการ 7) การพัฒนาบุคลากรและ 8) การประเมินผล

สรุปได้ว่า ขอบข่ายการบริหารสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ กำหนดให้ กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหาร 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหาร งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป เพื่อให้สถานศึกษามีความคล่องตัวในการ บริหารงานจัดการศึกษามากยิ่งขึ้น และเพื่อความมุ่งหวังให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์และการเรียนรู้ ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยผู้บริหารต้องใช้ภาวะผู้นำในการระดมและใช้ทรัพยากรทั้งหลายใน การดำเนินงานตามภารกิจของสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หลักพุทธธรรม

4. หลักปัญญา 3

พฤติกรรมและความคิดของมนุษย์เป็นสิ่งที่ซับซ้อน การอธิบายเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ อาจมีหลากหลายวิธีเช่น ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ แต่องค์ความรู้ที่ได้รับความนิยม มากในการอธิบายการทำงานของมนุษย์ที่เป็นที่นิยมและสามารถใช้ได้จริงในยุคปัจจุบันที่หลีกเลี่ยง ไม่ได้ก็คือปัญญา 3 ฐาน คือ ความสามารถในการทำงานของมนุษย์ ซึ่งสามารถอธิบายได้โดยสมองใน ส่วนต่างๆ ได้แก่ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับองค์ความรู้ (cognitive

domain), อารมณ์และความรู้สึก (affective domain), และทักษะ (psychomotor domain) โดยอาจเรียก 3 ส่วนนี้ว่า Head Heart Hand (Urbinner, 2567) ตามลำดับเพื่อเป็นการเปรียบเทียบให้เห็นภาพชัดเจนถึงความสามารถในการใช้ องค์ประกอบต่างๆ พระพุทธศาสนากล่าวถึงหลักปัญญาซึ่งแปลว่า ความรู้ทั่ว คือรู้ทั่วถึงเหตุถึงผล รู้อย่างชัดเจน, รู้เรื่องบาปบุญคุณ โทษ, รู้สิ่งที่ดีควรทำควรเว้น เป็นต้น เป็นธรรมที่คอยกำกับศรัทธา เพื่อให้เชื่อประกอบด้วยเหตุผล ไม่ให้หลงเชื่ออย่างมงาย ปัญญาทำให้เกิดได้ 3 วิธี คือ 1) โดยการ สดับตรับฟัง การศึกษาเล่าเรียน (สุตมยปัญญา) 2) โดยการคิดค้น การตรีกตรอง (จินตามยปัญญา) 3) โดยการอบรมจิต การเจริญภาวนา (ภาวนามยปัญญา) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. สุตมยปัญญา เป็นปัญญาเริ่มต้นที่สำคัญ การเริ่มต้นในภาคการศึกษา การอ่านตำราการ ฟังเทศ ฟังธรรม การซักถามข้อข้องใจ จึงเรียกว่าภาคการศึกษา หรือเห็นสิ่งใดๆ ในที่ทั่วไป ให้ ศึกษาเหตุผลสิ่งนั้นๆ ความถูกเป็นอย่างไร มีอะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้เกิดขึ้น

2. จินตามยปัญญา เป็นปัญญาควบคู่กับปฏิบัติ การปฏิบัติมี 2 วิธี ได้แก่ 1) ปฏิบัติในชั้นกามาวจร เป็นวิธีปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างบารมี ที่เรียกว่า การบำเพ็ญกุศล ไม่หวังมรรคผลนิพพานในชาตินี้แต่อย่างใด ทำไปเพื่อให้เกิดความสุขภายในใจเท่านั้น 2) ปฏิบัติในชั้นโยคาวจร เป็นอุบายการ ปฏิบัติเพื่อจะพ้นไปจากภพทั้งสามในชาตินี้ให้ได้จะไปได้หรือไม่ได้เป็นอีกเรื่องหนึ่ง แต่ความตั้งใจจะให้ พ้นไปได้ในชาตินี้จริงๆ การปฏิบัติในชั้นโยคาวจรใช้สติปัญญาเป็นหลักที่ยืนตัว การทำสมาธิก็เพื่อเป็น อุบายเสริมให้แก่สติปัญญาเท่านั้น

3. ภาวนามยปัญญา เป็นปัญญาที่เกิดผลออกมาเป็นปฏิเวธ จะเป็นจุดที่สิ้นสุดของผู้ปฏิบัติ ธรรมในวาระสุดท้าย ถึงจุดนั้นจะมีอะไรเป็นพิเศษเกิดขึ้นแก่ผู้ปฏิบัติอย่างสนิทใจ อุบายการปฏิบัติจะ มีความแผ่ตรอนเข้มข้นอย่างสุดตัวทีเดียวจึงเรียกว่า วิปัสสนาญาณ เป็นวิธีตัดลีนชี้อาตมในระหว่างโลก กับวิสุทธิธรรมจะแยกทางกัน ผลที่ออกมาเป็นปฏิเวธนี้จะไม่สามภาพปะปนกันอยู่เลย จะเป็นความ บริสุทธิในธรรมล้วนๆ

สรุปได้ว่า หลักปัญญา 3 คือหลักธรรมที่เป็นปัญญา ได้แก่ ความรอบรู้ ความรู้ทั่ว ความเข้าใจ ความรู้แจ้ง คือ ความรอบรู้ทั้งตนเอง และวิชาการต่างๆ สิ่งแวดล้อม สังคม และความเป็นไป ของโลกอย่างชัดเจน รวมถึงเป็นแนวทางการปฏิบัติหรือกระบวนการพัฒนามนุษย์ให้สมบูรณ์ กระบวนการที่ทำให้เกิดปัญญา มี 3 ประการ ได้แก่ 1) สุตมยปัญญา เป็นหลักการ

พัฒนาปัญญาเกิด แต่การสดับการเล่าเรียน 2) จินตามยปัญญา เป็นหลักการพัฒนาปัญญาเกิดแต่การคิดการพิจารณาหาเหตุผล และ 3) ภาวนามยปัญญา เป็นหลักการพัฒนาปัญญาเกิดแต่การฝึกอบรมลงมือปฏิบัติ

หลักสุจริต 3

หลักสุจริต 3 เป็นการประกอบความดี ที่ประกอบกระทำในปัจจุบัน ถ้าประกอบกระทำกรรม ที่ดีที่ชอบอยู่ในปัจจุบัน กรรมชั่วที่ทำไว้ในอดีตก็อาจจะดับผลลงได้ แต่ถ้าในปัจจุบันนี้ประกอบกรรมชั่วเสียหายก็จะตัดผลของกรรมดีที่เคยทำมาแล้วด้วย เหมือนอย่างข้าราชการที่ทำงานโดยสุจริต แต่มาทำทุจริตขึ้นก็ตัดผลของกรรมดีที่เคยทำมาในเมื่อการทำทุจริตในหน้าที่นั้นปรากฏขึ้น หรือเป็น กระบวนการฝึกอบรมที่ขัดเกลาภายในของบุคคลในการดำเนินชีวิต ให้มีความสัมพันธ์กับกระบวนการ ภายนอกของบุคคลที่แสดงให้ถึงการพัฒนาในการใช้ชีวิตประจำวัน ทั้งในส่วนของตนและของคนอื่น ย่อมจะทำให้ถึงประโยชน์แนวตั้ง 3 ประการ คือ (1) ประโยชน์ในปัจจุบัน เป็นขั้นที่มองเห็นได้เฉพาะ หน้า (2) ประโยชน์ในชาติหน้า เป็นขั้นที่เลียดจากตามองเห็น และ (3) ประโยชน์อย่างยิ่ง เป็นขั้นที่หลุดพ้นจากกิเลสสู่ความเป็นอิสระ และหลักสุจริต หรือ good faith หมายถึง สภาวะทางจิตใจอัน ประกอบด้วย 1) ความซื่อสัตย์ในความเชื่อหรือวัตถุประสงค์ 2) ความซื่อตรงต่อหน้าที่หรือหนี้ของตน 3) ความสอดคล้องกับมาตรฐานทางการค้าหรือธุรกิจใดๆ อันชอบด้วยเหตุผลในการต่อรองกันอย่างเป็นธรรม 4) การไร้ซึ่งเจตนาหลอกลวงหรือแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ (วงศ์ฐานยศ ช่วยแก้ว และคณะ,2567). ประกอบไปด้วย

1) กายสุจริต ได้แก่ ประพฤติปฏิบัติต่อกันด้วยความเมตตา คือด้วยความรัก ปราบปรามที่จะให้ผู้อื่นเป็นสุขและด้วยความกรุณา คือ ด้วยความรัก ความสงสารที่จะให้ผู้อื่นทุกข์ได้พ้นทุกข์

2) วาสุจริต ได้แก่ ความประพฤติปฏิบัติต่อกันด้วยความซื่อตรง ไม่หลอกลวงกัน มีกิริยา วาจาที่สุภาพอ่อนโยนต่อกัน ไม่ก้าวร้าว กล่าวร้าย ไม่กระทบกระแทก แดกดันให้ผู้อื่นเจ็บช้ำน้ำใจ ไม่ยุให้เขาแตกสามัคคีกัน และกล่าวแต่วาจาหรือคำแนะนำสั่งสอนที่ดีที่มีประโยชน์ ไม่แนะนำไปในทางที่เป็นโทษ

3) มโนสัจจิต คือ ประพฤติปฏิบัติต่อกันด้วยเจตนาความคิดอ่านที่ไม่โลภ ไม่เห็นแก่ตัว รู้จักทำ ความเข้าใจประณีประนอม รู้จักเห็นอกเห็นใจและอภัยให้แก่กัน ไม่ถือโทษโกรธ พยาบาท อาคาคตมาต ร้ายต่อกัน ไม่อิจฉาริษยากันและปฏิบัติต่อกันด้วยความเป็นผู้มีจิตใจ สม่่าเสมอ ไม่เย่อหยิ่งจองหอง หรืออวดดีด้วยมานะที่ฐิตต่อกัน

สรุปได้ว่า หลักสัจจิต 3 คือหลักธรรมที่เป็นพื้นฐานของความคิดทั้งหลาย ได้แก่ ความ ประพฤติ ดี ความประพฤติชอบ การปฏิบัติแต่สิ่งที่ถูกต้อง ความสัจจิตจึงเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่ ผู้นำจำเป็นต้องมี เพื่อให้การบริหารองค์กรให้เกิดประโยชน์สุข มี 3 ประการ คือ 1) กายสัจจิต ได้แก่ ประพฤติปฏิบัติต่อกันด้วยความเมตตา คือด้วยความรัก พรารณาที่จะให้ผู้อื่นเป็นสุข และด้วยความกรุณา 2) วจีสัจจิต ได้แก่ ความประพฤติปฏิบัติต่อกันด้วยความซื่อตรง ไม่ หลอกลวงกัน มีกิริยาวาจาที่สุภาพ อ่อนโยนต่อกัน 3) มโนสัจจิต คือ ประพฤติปฏิบัติต่อกันด้วย เจตนาความคิดอ่านที่ไม่โลภ ไม่เห็นแก่ตัว รู้จักทำความเข้าใจประณีประนอม

การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการบริหารสถานศึกษาในยุคเทคโนโลยีดิจิทัล

ยุคของเทคโนโลยีดิจิทัล โลกก้าวหน้าไปไกลมากขึ้นตามเทคโนโลยี และพฤติกรรมการใช้ งาน ส่งผลให้ในแต่ละช่วงปีที่ผ่านมา มีการพัฒนาและเดินหน้าไปอย่างสม่่าเสมอ รูปแบบการ ใช้ชีวิตของคน ในสังคมก็เปลี่ยนแปลง ยอมรับได้ในยุคสมัยที่เปลี่ยนไปและความก้าวหน้าทาง เทคโนโลยีที่เข้ามา มีอิทธิพลกับการใช้ชีวิตแทบจะทุกช่องทาง ทักษะความเข้าใจและใช้ เทคโนโลยีดิจิทัลหรือ Digital literacy หมายถึง ทักษะในการนำเครื่อง มือ อุปกรณ์ และ เทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบัน เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ แท็บเล็ต โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และสื่อออนไลน์มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการสื่อสารการปฏิบัติงานหรือใช้เพื่อพัฒนา กระบวนการทำงานหรือระบบงานในองค์กรให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพ สถานศึกษา ทุกระดับต้องอาศัยผู้บริหารที่มีคุณลักษณะในการกำหนดวิสัยทัศน์ด้าน ICT ของสถานศึกษา การบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐาน ให้สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ Hardware, Software, Network และเครือข่ายไร้สายต่างๆ ของสถานศึกษา การสร้าง วัฒนธรรมการทำงานและบรรยากาศสถานศึกษาให้มีการใช้ ICT รวมถึงการส่งเสริมสนับสนุน สร้างแรงจูงใจครูอาจารย์บุคลากรทุกคนของสถานศึกษาให้นำความรู้ ความสามารถด้าน ICT

และเทคโนโลยีต่างๆที่สถานศึกษาจัดให้มาสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ในการจัดการเรียนการสอน หรือการปฏิบัติงาน โดยนำมาพัฒนาบูรณาการกับหลักพุทธธรรม (CS สาขาวิชาการคอมพิวเตอร์, 2567) อันประกอบไปด้วย

1. การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการบริหารสถานศึกษาในยุคเทคโนโลยีดิจิทัล ด้านการ บริหารงานวิชาการ ใช้หลักปัญญา 3 ในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาที่ผู้บริหารต้องใช้ สติปัญญาอันเกิดจากฟัง การคิดวิเคราะห์ แล้วนำมาปฏิบัติ เพื่อพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการ เรียนรู้ตลอดจนการวัดผล ประเมินผล โดยมุ่งเน้นที่ผลสัมฤทธิ์ให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข มี คุณธรรม บริหารงานวิชาการให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต Social Network ในยุคที่สื่อสังคมออนไลน์มี อิทธิพลต่อทัศนคติ พฤติกรรมและความเชื่อของคนในสังคม ทั้ง LINE, Facebook, Twitter, WeChat หรือ Instagram เป็นต้น

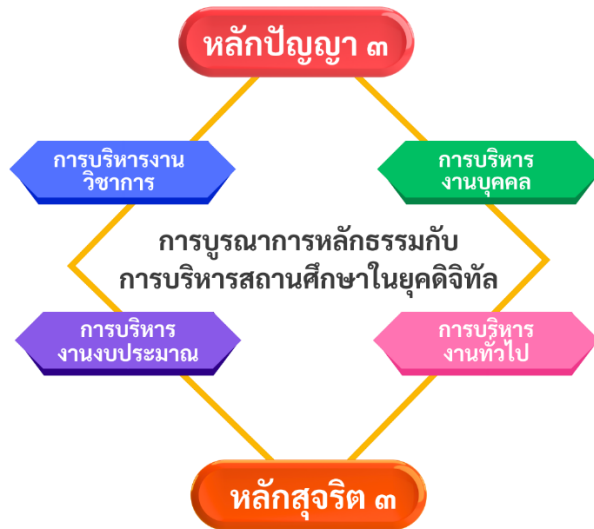
2. การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการบริหารสถานศึกษาในยุคเทคโนโลยีดิจิทัล ด้านการ บริหารงานบุคคล ใช้หลักปัญญา 3 ในการบริหารงานบุคคลผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำยอมใช้ ปัญญาในการพัฒนาบุคลากรให้เกิดความคล่องตัว อิศระภายใต้กฎหมายระเบียบ เป็นไปตามธรรมภิบาล ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนา มีความรู้ ความสามารถ มีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติมีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพมีความรับผิดชอบ รวมถึงการเป็น แบบอย่างที่ดี มีมาตรฐานทางจริยธรรมขององค์กร เพื่อนำองค์กรในการก้าวไปสู่การเปลี่ยนแปลงตาม กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงของที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในยุคปัจจุบัน

3. การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการบริหารสถานศึกษาในยุคเทคโนโลยีดิจิทัล ด้านการ บริหารงานงบประมาณ ใช้หลักสุจริต 3 ในการบริหารงานงบประมาณ ด้วยการบูรณาการหลักคิดที่ดี ต่อการปฏิบัติงานให้กับบุคลากรภายในองค์กร สามารถชี้แจงกระบวนการในการจัดทำงบประมาณใน การบริหารองค์กรอย่างสุจริต โปร่งใส ตรวจสอบได้ และมีระบบขั้นตอนในการดำเนินการอย่างเป็นระบบ เพื่อสอดคล้องและสัมพันธ์กับระบบการศึกษาของไทยให้เข้ากับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลง รวดเร็ว โดยเฉพาะ AI ที่เข้ามามีบทบาทกับการใช้ชีวิตและการทำงานมากขึ้น

4. การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการบริหารสถานศึกษาในยุคเทคโนโลยีดิจิทัลด้านการบริหารงานทั่วไป ใช้หลักปัญญา 3 ในการบริหารงานทั่วไปที่เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบ บริหารองค์กร ให้บริการบริหารงานอื่นๆ บรรลุผลตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่ ผู้บริหารต้องใช้สติปัญญาอันเกิดจากฟัง การคิดวิเคราะห์ แล้วนำมาปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เท่าทันกับยุคปฏิรูปการศึกษาในโลกปัจจุบันที่มีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว มาใช้ให้ เกิดประโยชน์สูงสุดขององค์กรสถานศึกษาเป็นต้น

สรุปผล

การบริหารจัดการศึกษาอันเป็นกระบวนการของผู้บริหารที่มีความสำคัญในการพัฒนาและ ดำเนินงานในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายวางแผน และ ควบคุมการดำเนินงานทั้งในด้านวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการ บริหารทั่วไปให้สอดคล้องกับเป้าหมายและความต้องการของสถานศึกษา ประกอบด้วย การ บริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป นำมาบูรณา การเข้ากับหลักพุทธธรรม ประกอบด้วยหลักปัญญา 3 คือ 1) สุตมยปัญญา เป็นหลักการพัฒนา ปัญญาเกิดแต่การสดับการเล่าเรียน 2) จินตมยปัญญา เป็นหลักการพัฒนาปัญญาเกิดแต่การคิดการ พิจารณาหาเหตุผล และ 3) กาวณมยปัญญา เป็นหลักการพัฒนาปัญญาเกิดแต่การฝึกอบรมลงมือ ปฏิบัติ และหลักสุจริต 3 คือ 1) กายสุจริต ได้แก่ ประพฤติปฏิบัติต่อกันด้วยความเมตตา 2) วจีสุจริต ได้แก่ ความประพฤติปฏิบัติต่อกันด้วยความซื่อตรง 3) มโนสุจริต คือ ประพฤติปฏิบัติต่อกันด้วย เจตนาความคิ อานที่ไม่โลภ ในการดำเนินงานตามภารกิจของสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพ บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต Social Network ในยุคที่สื่อ สังคมออนไลน์มีอิทธิพลต่อทัศนคติ พฤติกรรมและความเชื่อของคนในสังคม ทั้ง LINE, Facebook, Twitter, WeChat หรือ Instagram ในยุคของโลกเทคโนโลยีดิจิทัล ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการบริหารสถานศึกษาในยุคเทคโนโลยีดิจิทัล

เอกสารอ้างอิง

วงศ์ฐานันยศ ช่วยแก้ว และคณะ. (2567). **ศึกษาเชิงวิเคราะห์หลักสุจริต 3 ในพุทธศาสนา**

เถรวาท. แหล่งที่มา. <https://philo.mbu.ac.th/> สืบค้นเมื่อ 15 มี.ค. 2567.

เสาวลักษณ์ พันธบุตร. (2560). “อยู่อย่างคนร่วมสมัยในยุคดิจิทัล”. **วารสารวิชาการ**

นวัตกรรมสื่อสารสังคม. ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2560: 162.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ**

พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

CS สาขาวิชาการคอมพิวเตอร์. (2567). **ยุคของเทคโนโลยีดิจิทัล.** แหล่งที่มา.

<https://cs.bru.ac.th/-2> สืบค้นเมื่อ 15 มี.ค. 2567.

Urbinner. (2567). **ปัญญา 3 ฐาน head-heart-hand,** แหล่งที่มา. [https://www.urbinner](https://www.urbinner.com/post/3cs-head-heart-hand)

[.com/post/3cs-head-heart-hand](https://www.urbinner.com/post/3cs-head-heart-hand) สืบค้นเมื่อ. 15 มี.ค. 2567.

การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขายุคโลกพลิกผัน

Learning Management Based on the Threefold Principles in a VUCA World

ประภาพร ยอดชัย

Prapaporn Yodyoy

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

*Corresponding Author e-mail: chompoonid1994@gmail.com

ตอบรับบทความ (Received) : 12 พฤษภาคม 2566

เริ่มแก้ไขบทความ (Revised) : 10 มิถุนายน 2566

รับบทความตีพิมพ์ (Accepted) : 20 กรกฎาคม 2566

เผยแพร่ออนไลน์ (Available Online) : 20 สิงหาคม 2566

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเสนอกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขายุคโลกพลิกผัน ซึ่งเป็นยุคที่เต็มไปด้วยความท้าทาย และการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ สังคมในโลกนี้อย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดปัญหา คือ 1) ความผันผวน (Volatility) ความผันผวน ยากจะคาดเดา เป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลันไม่ทันตั้งตัว 2) ความไม่แน่นอน (Uncertainty) มีความไม่แน่นอนสูง ไม่ชัดเจน ยากจะอธิบาย 3) ความสลับซับซ้อน (Complexity) มีความซับซ้อนสูง มีปัจจัยมากมายที่ต้องนำมาพิจารณาประกอบการตัดสินใจ และ 4) ความคลุมเครือ (Ambiguity) มีความคลุมเครือ เต็มไปด้วยความไม่แน่นอน ยากจะคาดเดาผลลัพธ์ได้ ดังนั้น ในการจัดการเรียนรู้ที่ดีนั้น ควรนำหลักของไตรสิกขามาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพต้องการการนำหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา มาใช้ในการพัฒนาผู้เรียน โดย ศีล หมายถึง การควบคุมกาย วาจาให้ปกติ เรียบร้อย ให้อยู่ในกฎ ในระเบียบ รู้จักหน้าของตนเองที่ต้องกระทำ สร้างการเรียนรู้ที่มีความเป็นระเบียบและสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาทักษะและความรู้ของผู้เรียน นอกจากนี้ มันยังช่วยสร้างความเอื้อเฟื้อและความเข้าใจในกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเติบโตและพัฒนาไปในทิศทางที่ดีในชีวิตต่อ สมาธิ ซึ่งหมายถึง มีใจจดจ่อ ความสงบมั่นคงแห่งจิต อันเป็นอุปสรรคสำคัญในการเรียนรู้ การมีสมาธิในการจัดการเรียนการสอนเป็นสิ่งสำคัญอย่างมาก เนื่องจากมันช่วยให้ครูหรือผู้สอนสามารถรับมือกับสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถปรับตัวตามสภาพแวดล้อมและความต้องการของนักเรียนได้ดีขึ้น นอกจากนี้ การมีสมาธิ

ยังช่วยให้ครูสามารถตัดสินใจเหมาะสมในการใช้วิธีการสอนและเครื่องมือการสอนที่เหมาะสมกับบริบทและกลุ่มนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วย นอกจากนี้ การมีสมาธิยังช่วยให้ครูหรือผู้สอนสามารถรับรู้และจัดการกับปัญหาหรืออุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถช่วยให้กระบวนการเรียนรู้ไม่มีการติดขัดหรือหยุดชะงัก ได้มีความเข้าใจตามนัยเหตุผล ทักษะคิดในการมองโลกและชีวิต ตลอดจนค่านิยมต่างๆ จิตไม่ฟุ้งซ่านไม่ล้าบสน ไม่วุ่นวาย ย่อมใช้ปัญญาได้อย่างดีปัญญาที่ใช้บ่อย ๆ ทำให้เฉียบคม ว่องไว พอกพูนมากขึ้น ซึ่งจะเป็นปัจจัยให้ศีล สมาธิดีขึ้นด้วย หลักการเหล่านี้ช่วยสร้างพื้นฐานทางจริยธรรม ความสงบทางจิตใจ และปัญญาที่จำเป็นต่อการเผชิญกับความท้าทายและการเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบันและอนาคต การนำหลักไตรสิกขามาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ 1) การสร้างแรงจูงใจในตนเอง คือ การเรียนรู้ที่ดีเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนตระหนักประจักษ์แจ้งถึงปัญหา และเห็นคุณค่าของสิ่งที่จะเรียน 2) การแสวงหาความรู้ คือ ผู้เรียนสามารถเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมในการแสวงหาความรู้ 3) การสร้างองค์ความรู้ คือ การเรียนรู้ที่ดีเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเองโดยใช้กระบวนการคิดเชื่อมโยงความรู้ใหม่เข้ากับความรู้และประสบการณ์เดิม 4) การนำความรู้ไปใช้ คือ การเรียนรู้ที่ดีเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องสามารถนำกระบวนการหรือความรู้ที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม และ 5) การทบทวนความรู้คือ การเรียนรู้ที่ดีเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถ ตรวจสอบ ปรับปรุง และพัฒนาองค์ความรู้ของตนเองให้ถูกต้อง และเป็นสากล

คำสำคัญ:- การจัดการเรียนรู้; ไตรสิกขา; โลกพลิกผัน

Abstract

This article aims to present the learning management process according to the Threefold Training in the era of a changing world. This is an era full of challenges and changes in the situation society in this world is very fast. The problems that cause this are Volatility the problems that cause this are Volatility uncertainty complexity and ambiguity is difficult to predict. It is a situation that occurs suddenly and unexpectedly. Uncertainty. (Uncertainty) is highly uncertain, unclear, difficult to explain. Complexity is highly complex. There are many factors that must be considered in making a decision Ambiguity is ambiguous. full of

uncertainty It is difficult to predict the results. Therefore, in organizing good learning, the principles of the Threefold Training should be integrated into effective learning management. It requires the application of the principles of the Threefold Training are precepts, concentration, and wisdom to develop students by precepts. It means controlling one's body and speech to be normal and ordinary, to be by and regulations, and know one's duties that must be performed. It creates orderly learning and creates an environment suitable for the development of students' skills and knowledge. It also helps build camaraderie and understanding in the group. So that students can continue to grow and develop in a good direction in life, concentration, which means having a focused mind, a calm and stable mind, which is an important tool for learning. Concentration in teaching and learning is very important. This is because it helps the teacher to deal with various situations more effectively and adapt to the environment and the needs of the students better. In addition, concentration also helps the teacher to make appropriate decisions in using the methods. Teaching and learning tools that are appropriate to the context and group of students can be effective as well. In addition, concentration helps teachers or instructors to be able to recognize and deal with problems or obstacles that may occur in the classroom with concentration. This can help the learning process not be stuck or interrupted. Gain an understanding based on reason and perspective in viewing the world and life. as well as various values The mind is not distracted, not confused, not chaotic. You can use your wisdom well. Wisdom that is used frequently makes you sharper, more agile, and more abundant which will be a factor in giving precepts concentration also improved. These principles help form the basis of ethics. peace of mind and the wisdom necessary to face challenges and changes in the present and future world. Applying the three principles of learning in organizing learning as follows: 1) Creating self-motivation: good learning is learning in which the learner is aware of the problem. and see the value of what will be learned. 2) Seeking knowledge means that learners can choose appropriate methods for seeking knowledge. 3) Creating knowledge means that good learner

is learning that learners create. Self-knowledge uses thought processes to connect new knowledge with previous knowledge and experiences. 4) Applying knowledge is good learning, which is learning in which the learner must be able to apply the process or knowledge gained. to benefit oneself and society. 5) Reviewing knowledge is good learning in which learners can examine, improve, and develop their knowledge to be correct and universal.

Keywords:– Learning Management; Threefold Training; VUCA World

บทนำ

การเรียนรู้ของมนุษย์ทำให้สามารถจัดการกับสถานการณ์ทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับชีวิตอย่างถูกต้อง เพราะหากไม่ทำให้เข้าใจเรื่องในชีวิต การเรียนรู้มันจะไม่ใช่ประโยชน์ อาจมีความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด การเรียนรู้จึงต้องควบคู่กับการดำเนินชีวิตไปด้วยกัน ซึ่งการจัดการเรียนรู้ (Learning Management) หมายถึง กระบวนการวางแผน การดำเนินการ และการประเมินผลการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความรู้ ความสามารถ และทักษะต่างๆ ได้อย่างเต็มที่ กระบวนการนี้รวมถึงการเลือกใช้วิธีการสอน เทคนิคการเรียนการสอน การใช้สื่อและเทคโนโลยี ตลอดจนจนการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสม อย่างไรก็ตาม ในการจัดการเรียนรู้อย่างมีปัญหาลายประการที่ต้องเผชิญ ไม่ว่าจะเป็นการขาดแคลนครูผู้สอนที่มีคุณภาพ การขาดทรัพยากรการเรียนรู้ที่เพียงพอ หรือการไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะของผู้เรียนได้ ในปัจจุบันปัญหาการจัดการเรียนรู้ในยุค VUCA World ซึ่งเต็มไปด้วยความผันผวน (Volatility), ความไม่แน่นอน (Uncertainty), ความซับซ้อน (Complexity), และความคลุมเครือ (Ambiguity) ทำให้การจัดการเรียนรู้เผชิญกับความท้าทายมากยิ่งขึ้น การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วและการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเศรษฐกิจทำให้การเรียนรู้แบบดั้งเดิมไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของยุคนี้ได้ นอกจากนี้ การระบาดของโรคติดต่อเช่น COVID-19 ยังเป็นตัวอย่างหนึ่งที่ชัดเจนถึงความไม่แน่นอนและความผันผวนที่ส่งผลกระทบต่อจัดการเรียนรู้ทั่วโลก

การเปลี่ยนผ่านไปสู่การเรียนรู้แบบดิจิทัล การเรียนรู้ออนไลน์ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) กลายเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ในขณะที่การจัดการเรียนรู้ต้องการการปรับตัวและความยืดหยุ่นมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ความท้าทายในการสร้างและรักษาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในยุค VUCA World นั้นยังคงเป็นสิ่งที่ต้องการการพิจารณาอย่างจริงจัง ยิ่งโลกพัฒนาไปมากเท่าไร ปัญหาสังคม และปัญหาศีลธรรมยิ่งมีมากและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น และมักจะเกิดกับเด็กที่อายุน้อยลงขึ้นทุกที ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว การส่งเสริมการเรียนรู้และฝึกให้เด็กมี “ทักษะชีวิต” จะสามารถช่วยป้องกันปัญหาได้ โดยให้เด็กรู้จักที่จะปฏิเสธ หรือ หลีกเลี่ยงรู้จักการยืดหยุ่น ดังนั้น หลักไตรสิกขา: เป็นหลักการสำคัญในพระพุทธศาสนาที่ประกอบด้วยสามองค์ประกอบหลัก ได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา ซึ่งศีล หมายถึง การรักษาศีลและจริยธรรม การมีวินัยในตนเองและความเคารพต่อผู้อื่น สมาธิ หมายถึง การฝึกสมาธิและการฝึกจิตให้มีความสงบ มีความตั้งมั่น และมีสติสัมปชัญญะ ปัญญา หมายถึง การพัฒนาปัญญาและความเข้าใจในธรรมชาติของสิ่งต่างๆ การมีวิจาร์ณญาณและการมองเห็นความจริง นับว่าเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้

การเรียนรู้นั้นนับว่าเป็นการสร้างทักษะชีวิตให้กับผู้เรียน การเรียนรู้จึงเป็นสิ่งที่ละเอียดไม่ได้ในยุคศตวรรษที่ 21 หรือจะเรียกกันอีกหลายว่า ยุคโลกพลิกผัน ทำให้เกิดปัญหาดังกล่าวรวมทั้งการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ทักษะชีวิต ไม่สามารถจัดดำเนินการได้ตามลำพังโดยผลัการะให้กับครู หรือ โรงเรียนได้เพียงอย่างเดียวเป็นที่ครอบครัว และชุมชนต้องมามีส่วนร่วมในการร่วมกันพัฒนาเด็กร่วมกัน จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ผู้ศึกษาต้องการทราบว่าหลักไตรสิกขาจะมาช่วยเป็นส่วนหนึ่งของการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตให้ผู้เรียนได้อย่างไร จะมีรูปแบบและวิธีการอย่างไรที่จะทำให้กระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาขับเคลื่อน และเกิดการเรียนรู้จนเป็นทักษะ ให้เด็กสามารถอยู่ในยุคโลกพลิกผันได้อย่างเหมาะสม เข้มแข็งต่อไป

ปัญหาการเรียนรู้ในยุคพลิกผัน

ปัญหาของการเรียนรู้ในโลกพลิกผันนั้น นับว่าเป็นเรื่องสำคัญมากแต่ก่อนที่จะเข้าใจปัญหานั้นได้จะต้องเข้าใจว่าโลกพลิกผันนั้นคืออะไร ซึ่งได้มีนักวิชาการได้ กล่าวไว้หลายท่าน ดังนี้

กมลวรรณ จันทร (2564) ได้กล่าวว่า ยุคโลกพลิกผัน (VUCA World) คือ ยุคที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกๆ ด้าน ทำให้บุคลากรรู้สึกไม่มั่นคง ไม่คุ้นชินรู้สึกหวาดวิตกกังวล เกรงว่าไม่สามารถปรับตัวได้หรือปรับตัวได้ช้าส่งผลให้กระทบต่อการทำงานในองค์กร ในการดำเนินชีวิต ต้องปรับเปลี่ยนพื้นฐานในการพัฒนาต่างๆ ให้ครอบคลุมทุกกระบวนการ และอุดช่องว่างของกระแสสังคมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในยุค VUCA

อานุกาฬ เลขะกุล (2564) ได้กล่าวว่า ยุคโลกพลิกผัน (VUCA World) คือ การเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตที่แตกต่างจากเดิมอย่างรวดเร็ว ไม่มีสามารถคาดเดาอะไรได้ และเปลี่ยนไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นลักษณะที่มีความผันผวน (Volatility) ความไม่แน่นอน (Uncertainty) ความสลับซับซ้อน (Complexity) และความคลุมเครือ (Ambiguity) จะต้องรับรู้รอบด้าน และเปิดกว้างทางความคิด สำหรับความท้าทายใหม่อยู่เสมอ

วัฒนาพร ระวังทุกข์ (2563) ได้กล่าวว่า ยุคโลกพลิกผัน (VUCA World) คือ ความเปลี่ยนแปลงที่พลิกผันผันผวน รวดเร็วส่งผลให้ทุกๆ ด้านในการดำเนินชีวิตต้องเปลี่ยนไป จนเกิดความสับสน โดยคำว่า VUCA เป็นคำย่อมาจากความผันผวน (Volatility) ความไม่แน่นอน (Uncertainty) ความสลับซับซ้อน (Complexity) และความคลุมเครือ (Ambiguity) ที่มีผลต่อสภาวะโลกปัจจุบันที่มีความสับสนและผันผวน

จากความหมายที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ยุคโลกพลิกผัน หมายถึง ยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกหน้ามือเป็นหลังมืออย่างรวดเร็ว ในสภาพของความผันผวน ความไม่แน่นอน ความซับซ้อน และความคลุมเครือ จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน และในการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัล การเปลี่ยนแปลงความใหญ่ของเงินทุน ความเปลี่ยนแปลงทางความคิด เพื่อให้เข้าใจเพื่อพัฒนาให้เท่าทัน และปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์

การจัดการเรียนรู้คืออะไร

การจัดการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญสำหรับมนุษยชาติเป็นอย่างมาก ประเทศที่เจริญ ประชากรในประเทศนั้นๆ จะต้องเป็นผู้ที่ได้รับการเรียนรู้ หรือที่เรียกว่าเรียนรู้ตลอดชีวิต และการเรียนรู้นั้นได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมายและกระบวนการต่างๆ ดังนี้

สมุน อมรวิวัฒน์ อธิบายความหมายของการจัดการเรียนรู้ไว้ว่าการจัดการเรียนรู้ คือสถานการณ์อย่างหนึ่งที่มีสิ่งต่อไป้เกิดขึ้น ได้แก่ 1) มีความสัมพันธ์ และมีปฏิสัมพันธ์เกิดขึ้นระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อม และผู้สอนกับผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อม 2) ความสัมพันธ์ และมีปฏิสัมพันธ์นั้นก่อให้เกิดการเรียนรู้ และประสบการณ์ใหม่ 3) ผู้เรียนสามารถนำประสบการณ์ใหม่นั้นไปใช้ได้

ทองคุณ หงส์พันธ์ ได้ให้หลักการจัดการเรียนรู้โดยกล่าวไว้เป็นบัญญัติ 20 ประการของการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ 1) ศึกษาหลักสูตรให้กระจ่าง 2) วางแผนการจัดการเรียนรู้อย่างดี 3) มีกิจกรรม/ทำอุปกรณ์ 4) สอนจากง่ายไปหายาก 5) วิธีสอนหลายหลากมากมาย 6) สอนให้คิดมากกว่าจำ 7) สอนให้ทำมากกว่าท่อง 8) แคล้วคล่องเรื่องสื่อสาร 9) ต้องชำนาญการจูงใจ 10) อย่าลืมใช้จิตวิทยา 11) ต้องพัฒนาอารมณ์ขัน 12) ต้องผูกพันห่วงหาศิษย์ 13) เผ้าตามติดพฤติกรรม 14) อย่าทำตัวเป็นทรราช 15) สร้างบรรยากาศไม่น่ากลัว 16) ประพฤติตัวตามที่สอน 17)อย่าตัดรอนกำลังใจ 18) ใช้เทคนิคการประเมิน 19) ผู้เรียนเพลินมีความสุข 20) ผู้สอนสนุกกับการเรียน

Barrow, Haward S. อธิบายความหมายของการจัดการเรียนรู้ว่าหมายถึง กิจกรรมของบุคคลซึ่งมีหลัก และเหตุผลเป็นกิจกรรมที่บุคคลได้ใช้ความรู้ของตนเอง อย่างสร้างสรรค์ เพื่อสนับสนุนให้ผู้อื่นเกิดการเรียนรู้ และความผาสุก

Bruner Lerome S. ได้เสนอไว้สำหรับหลักการสำคัญที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ 1) เนื้อหาวิชาที่สอนควรจัดแบ่งแยกออกเป็นส่วนย่อยๆ และจัดลำดับให้เหมาะสมกับผู้เรียน 2) การจัดการเรียนรู้ต้องคำนึงถึงความพร้อมของผู้เรียน และแรงจูงใจ 3) แบบของการเสนอ การเรียนรู้แบ่งออกเป็น 3 ชั้น คือ ชั้นลงมือปฏิบัติกับของจริงชั้นเรียนรู้จากรูปแบบของภาษา และจินตนาการ ชั้นเรียนรู้จากการใช้ตัวเลขแทนสัญลักษณ์ในการแทนค่า 4) วิธีสอนที่จะให้ผู้เรียนมีความรู้คงทน และถ้อยโยงการเรียนรู้ได้คือวิธีสอนแบบค้นพบด้วยตนเอง 5) การจัด

กิจกรรม และประสบการณ์การเรียนรู้ต้องสร้างสิ่งแวดล้อมใหม่ที่ท้าทายความคิด และการกระทำโดยจัดให้มีกิจกรรมที่ผู้เรียนต้องใช้กระบวนการคิดเพื่อแก้ปัญหา 6) การเรียนรู้กระบวนการมีความสำคัญ และจำเป็นมากกว่าการเรียนรู้เนื้อหาต้าน ความรู้เพราะบรูเนอร์ถือว่าความรู้เป็นกระบวนการไม่ใช่เป็นผลผลิต กล่าวคือ ทำอย่างไรจึงจะช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนในการแสวงหาความรู้ต่างๆ ซึ่งต่างจากการจัดการเรียนรู้โดยทั่วๆ ไปที่มุ่งให้ผู้เรียนจำสิ่งต่างๆ โดยที่ผู้สอนเป็นผู้บอกให้

จากการศึกษาสรุปว่าการจัดการเรียนรู้ หมายถึง วิธีการที่ผู้สอนนำมาใช้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) การสร้างแรงจูงใจในตนเอง คือ การเรียนรู้ที่ดีเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนตระหนักประจักษ์แจ้งถึงปัญหา และเห็นคุณค่าของสิ่งที่จะเรียนเพื่อเป็นแรงจูงใจให้ศึกษาค้นคว้า และแสวงหาความรู้ทั้งด้วยตนเอง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น 2) การเสาะแสวงหาความรู้ คือ ผู้เรียนสามารถเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมในการแสวงหาความรู้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี เช่น การสังเกต การอ่าน การฟัง การจดบันทึก การตั้งคำถาม การคิด การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น การทดลอง การปฏิบัติ และการวิจัย เป็นต้น 3) การสร้างองค์ความรู้ คือ การเรียนรู้ที่ดีเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเองโดยใช้กระบวนการคิดเชื่อมโยงความรู้ใหม่เข้ากับความรู้ และประสบการณ์เดิม 4) การนำความรู้ไปใช้ คือ การเรียนรู้ที่ดีเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องสามารถนำกระบวนการหรือความรู้ที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง และส่วนรวม 5) การทบทวนความรู้ คือ การเรียนรู้ที่ดีเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถ ตรวจสอบ ปรับปรุง และพัฒนาองค์ความรู้ของตนเองให้ถูกต้อง เป็นสากลอยู่เสมอ

หลักไตรสิกขาสำหรับการจัดการเรียนรู้

สมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ สุวฑฒโนสมเด็จพะสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (2541) ได้ทรงอธิบายสรุปเรื่องไตรสิกขาว่าไตรสิกขา ได้แก่ ศีลสิกขา จิตสิกขา ปัญญาสิกขา หรือ ศีลาสิกขา ศีลาจิต ศีลาปัญญา ซึ่งนับว่าเป็นประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษา ในพระพุทธศาสนาโดยลำดับ ธรรมที่พระพุทธเจ้าสอนให้ปฏิบัติ ทุกประการรวมลงในหลักไตรสิกขานี้ ศีลสิกขาเกี่ยวกับความประพฤติทั้งปวง จิตสิกขา เกี่ยวกับภาวะทางจิตใจทุกอย่าง

ปัญญาสิกขาเกี่ยวกับความรู้ความเห็นทุกประการ คนเรา ทุกคนทั้งเด็กและผู้ใหญ่ต้องมีความประพฤติของตน ต้องมีจิตใจของตนเอง ต้องมีความรู้ ความเห็นของตน จึงมีหน้าที่หรือมีความสมควรจะพึงศึกษาในเรื่องเหล่านี้ ซึ่งเป็นการศึกษา เรื่องตนเอง ๆ และต้องศึกษาอยู่เรื่อยไป จึงจะมีความเฉลียวฉลาดต่อตนเองอยู่เสมอ ไม่เช่นนั้น ก็จะไม่ฉลาดต่อตนเอง ฉะนั้นไตรสิกขาของพระพุทธเจ้าจึงจำเป็นแก่ชีวิตร่างกาย หยุดหายใจ เมื่อใดก็ตายเมื่อนั้น หยุดศึกษาเมื่อใดก็ตายจากความดีและความรู้เมื่อนั้น คนตายย่อมไม่มี ความรู้สึกตัว คนที่ไม่รู้จักตนเอง จึงเหมือนคนตาย ไตรสิกขาของพระองค์จึงเป็นหลักที่ บริสุทธิ บริบูรณ์ และรวบรัด เข้าใจง่าย มีเหตุผล ปฏิบัติให้สำเร็จผลได้จริง

พุทธทาสภิกขุ (2542) ได้อธิบายเรื่อง ไตรสิกขาว่า เป็นขั้นของการปฏิบัติทางศาสนามีัยเพิ่มเติมจากที่กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่า ศิลปะเป็นการปฏิบัติเพื่อความสงบเรียบร้อย ปราศจากโทษขั้นต้นๆ ทางกายวาจา ของตนที่เกี่ยวกับสังคมและส่วนรวม หรือเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่จำเป็นแก่การเป็นอยู่ สมภาติ เป็นการบังคับจิตใจของตัวเองไว้ให้อยู่ในสภาพที่จะทำประโยชน์ให้มากที่สุด ตามที่ตนต้องการ ส่วนปัญญาหมายถึงการฝึกฝนอบรมทำให้เกิดความเข้าใจให้เห็นแจ้งในสิ่งทั้งหลายตามที่เป็นจริงโดยสมบูรณ์

วคิน อินทสระ (2528) ได้อธิบายว่า ไตรสิกขา เป็นกระบวนการศึกษาที่มีลักษณะบูรณาการ เพราะองค์ประกอบของไตรสิกขา ประกอบด้วย ศิล สมาธิ ปัญญา ทั้ง 3 ตัวนี้อาศัยกันและกันทำให้ชีวิตบริสุทธิ์ เพราะเมื่อรักษาศีลดีแล้วก็ต้องประดับประดาตนไว้ด้วยความไม่ประมาทต้องรักษาจิตด้วยสติอยู่เสมอ คือ การก้าวเข้าสู่แดนแห่งสมาธิ คือ ความสงบมั่นคงแห่งจิตอันเป็นอุปกรณ์สำคัญในการใช้ปัญญา เมื่อจิตไม่ฟุ้งซ่านไม่สับสน ไม่วุ่นวาย ย่อมใช้ปัญญาได้อย่างดีปัญญาที่ใช้บ่อยๆ ทำให้เฉียบคม ว่องไว พอกพูนมากขึ้น ซึ่งจะเป็นปัจจัยให้ศีล สมาธิดีขึ้นด้วย

สรุปได้ว่า การรับรู้การปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขา หมายถึง การปฏิบัติตนเพื่อให้เกิดการดำเนินชีวิตที่ดีทางพุทธศาสนา มี 3 ขั้นตอน ได้แก่ ศิล สมาธิ ปัญญา “ศีล” หมายถึง การควบคุม กายวาจาให้ปกติ เรียบร้อย หรือการรับรู้ในเรื่องศีลหรือศีล 8 “สมาธิ หมายถึง สมาธิขั้นต้นที่คนทั่วไปสามารถนำมาฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดการดำเนิน

ชีวิตที่ดีได้ “ปัญญา” หมายถึง ความรู้ ความเห็น ความเชื่อถือ ความเข้าใจตามนัยเหตุผล
ทัศนคติ ในการมองโลกและชีวิต ตลอดจนค่านิยมต่างๆ

กระบวนการพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขา

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (2550) ได้เสนอกระบวนการพัฒนาผู้เรียนตาม
หลักไตรสิกขานั้นจึงมีหลักการใหญ่ๆ 3 ประการ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การฝึกฝนอบรมในด้านความประพฤติระเบียบวินัย ความสุจริตทางกายวาจา
และอาชีวะเรียกว่าอภิสีลสิกขา (เรียกกันง่ายๆ ว่า ศีล)

ขั้นที่ 2 การฝึกฝนอบรมทางจิตใจ การปลูกฝังคุณธรรม สร้างเสริมคุณภาพ
สมรรถภาพและสุขภาพของจิต เรียกว่า อภิจิตตสิกขา (เรียกง่ายๆ ว่า สมาธิ)

ขั้นที่ 3 การฝึกฝนอบรมทางปัญญา ให้เกิดความรู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง
รู้ความเป็นไปตามเหตุปัจจัยที่ทำให้แก้ไขปัญญาไปตามแนวทางเหตุผล รู้เท่าทันโลกและชีวิต
จนสามารถทำจิตใจให้บริสุทธิ์หลุดพ้นจากความยึดติดถือมั่นในสิ่งต่างๆ ดับกิเลส ดับทุกข์ได้
เป็นอยู่ด้วยจิตใจอิสระผ่องใสเบิกบาน เรียกว่าอภิปญญาสิกขา (เรียกกันง่ายๆ ว่า ปัญญา)

กรมวิชาการ (2545) ได้กล่าวถึงพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบเบญจชั้นธ์อย่าง
เป็นระบบ กระบวนการที่ชัดเจนแน่นอน และสำหรับขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบเบญจ
ชั้นธ์ มีดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดและเสนอสิ่งเร้า (ขั้นรูป) โดยครูกำหนดสิ่งเร้า เป็นสิ่งที่สัมผัสรับรู้
แล้วเกิดอารมณ์ความรู้สึก เป็นสถานการณ์หลายๆ สถานการณ์

ขั้นที่ 2 รับรู้ (ขั้นเวทนา) ครูควบคุมสิ่งเร้าให้นักเรียนสัมผัสโดยอายตนะทั้ง 6
ให้ถูกช่องทางการรับรู้อย่างแท้จริง และใช้คำถามการเรียนการสอนทางรับรู้

ขั้นที่ 3 วิเคราะห์เหตุผลและสังเคราะห์ความรู้สึก (ขั้นสัญญา) ครูตั้งคำถาม
ให้นักเรียนเพื่อให้แยกแยะว่ามีอะไรเกิดขึ้น ใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร ผลเป็นอย่างไร
ใช้คำถามเพื่อให้นักเรียนสรุปความรู้สึกขั้นต้นที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ

ขั้นที่ 4 ตัดสินความดีงาม (ขั้นสังขาร) เป็นขั้นให้ผู้เรียนวิจารณ์ความผิด ความถูก ความดีงาม ความชั่วร้าย ความเหมาะสม ควรประพฤติ และไม่ควรประพฤติ

ขั้นที่ 5 ก่อเกิดอุปนิสัยหรือคุณธรรมฝังใจ (ขั้นวิญญาณ) เป็นขั้นใช้คำถามเพื่อ โนมนำความดีหรือความรู้สึกอันชอบธรรมเข้ามาไว้ในใจของตน เป็นคำถามให้นักเรียน ตอบโดยคำนึงถึงตนเองที่เกิดจากจิตสำนึกของตัวเอง

บทสรุป

ในยุค VUCA World ที่เต็มไปด้วยความท้าทายและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพต้องการการนำหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา มาใช้ในการพัฒนาผู้เรียน โดย ศีล หมายถึง การควบคุม กายวาจาให้ปกติ เรียบร้อย ให้อยู่ในกฎ ในระเบียบ รู้จักหน้าตาของตนเองที่ต้องกระทำ สร้างการเรียนรู้ที่มีความเป็นระเบียบและสร้าง สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาทักษะและความรู้ของผู้เรียน นอกจากนี้ ยังช่วย สร้างความเชื่อเพื่อและความเข้าใจในกลุ่ม เพื่อให้นักเรียนสามารถเติบโตและพัฒนา ไปในทิศทางที่ดีในชีวิตต่อ สมาธิ ซึ่งหมายถึง มีใจจดจ่อ ความสงบมั่นคงแห่งจิตอันเป็นอุปกรณ์ สำคัญในการเรียนรู้ การมีสมาธิในการจัดการเรียนการสอนเป็นสิ่งสำคัญอย่างมาก เนื่องจาก มันช่วยให้ครูหรือผู้สอนสามารถรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถปรับตัวตามสภาพแวดล้อมและความต้องการของนักเรียนได้ดีขึ้น นอกจากนี้ การมีสมาธิยังช่วยให้ครูสามารถตัดสินใจเหมาะสมในการใช้วิธีการสอนและเครื่องมือการสอน ที่เหมาะสมกับบริบทและกลุ่มนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วย นอกจากนี้ การมีสมาธิยัง ช่วยให้ครูหรือผู้สอนสามารถรับรู้และจัดการกับปัญหาหรืออุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นในชั้นเรียน ได้อย่างมีสมาธิ ซึ่งสามารถช่วยให้กระบวนการเรียนรู้ไม่มีการติดขัดหรือหยุดชะงัก ได้มีความ เข้าใจตามนัยเหตุผล ทศนคติ ในการมองโลกและชีวิต ตลอดจนค่านิยมต่างๆ จิตไม่ฟุ้งซ่าน ไม่สับสน ไม่วุ่นวาย ย่อมใช้ปัญญาได้อย่างดีปัญญาที่ใช้อย่างดี ทำให้เสียบคม ว่องไว พอกพูน มากขึ้น ซึ่งจะเป็นปัจจัยให้ศีล สมาธิดีขึ้นด้วย หลักการเหล่านี้ช่วยสร้างพื้นฐานทางจริยธรรม ความสงบทางจิตใจ และปัญญาที่จำเป็นต่อการเผชิญกับความท้าทายและการเปลี่ยนแปลง ในโลกปัจจุบันและอนาคต การนำหลักไตรสิกขามาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้

ไม่เพียงแต่ช่วยให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเผชิญกับ VUCA World ซึ่งประกอบด้วย 1) ความผันผวน (Volatility) ความผันผวน ยากจะคาดเดา เป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลันไม่ทันตั้งตัว 2) ความไม่แน่นอน (Uncertainty) มีความไม่แน่นอนสูง ไม่ชัดเจน ยากจะอธิบาย 3) ความสลับซับซ้อน (Complexity) มีความซับซ้อนสูง มีปัจจัยมากมายที่ต้องนำมาพิจารณาประกอบการตัดสินใจ และ 4) ความคลุมเครือ (Ambiguity) มีความคลุมเครือ เต็มไปด้วยความไม่แน่นอน ยากจะคาดเดาผลลัพธ์ได้ ดังนั้น การจัดการเรียนรู้จึงต้องมีกระบวนการดังนี้

1) การสร้างแรงจูงใจในตนเอง คือ การเรียนรู้ที่ดีเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนตระหนักประจักษ์แจ้งถึงปัญหา และเห็นคุณค่าของสิ่งที่จะเรียนเพื่อเป็นแรงจูงใจให้ศึกษาค้นคว้า และแสวงหาความรู้ทั้งด้วยตนเอง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น

2) การเสาะแสวงหาความรู้ คือ ผู้เรียนสามารถเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมในการแสวงหาความรู้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี เช่น การสังเกต การอ่าน การฟัง การจดบันทึก การตั้งคำถาม การคิด การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น การทดลอง การปฏิบัติ และการวิจัย เป็นต้น

3) การสร้างองค์ความรู้ คือ การเรียนรู้ที่ดีเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเองโดยใช้กระบวนการคิดเชื่อมโยงความรู้ใหม่เข้ากับความรู้ และประสบการณ์เดิม

4) การนำความรู้ไปใช้ คือ การเรียนรู้ที่ดีเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องสามารถนำกระบวนการหรือความรู้ที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง และส่วนร่วม

5) การทบทวนความรู้ คือ การเรียนรู้ที่ดีเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถ ตรวจสอบปรับปรุง และพัฒนาองค์ความรู้ของตนเองให้ถูกต้อง เป็นสากลอยู่เสมอ

เอกสารอ้างอิง

- กมลวรรณ จันทร. (2564). “การบริหารสถานศึกษายุคโลกพลิกผัน ฉลาดรู้เท่าทันดิจิทัล”. การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ทองคุณ หงส์พันธุ์. (2542). **สอนดีต้องมีหลัก: บัญญัติ 20 ประการของการสอน**. กรุงเทพฯ : แสงสว่างการพิมพ์,

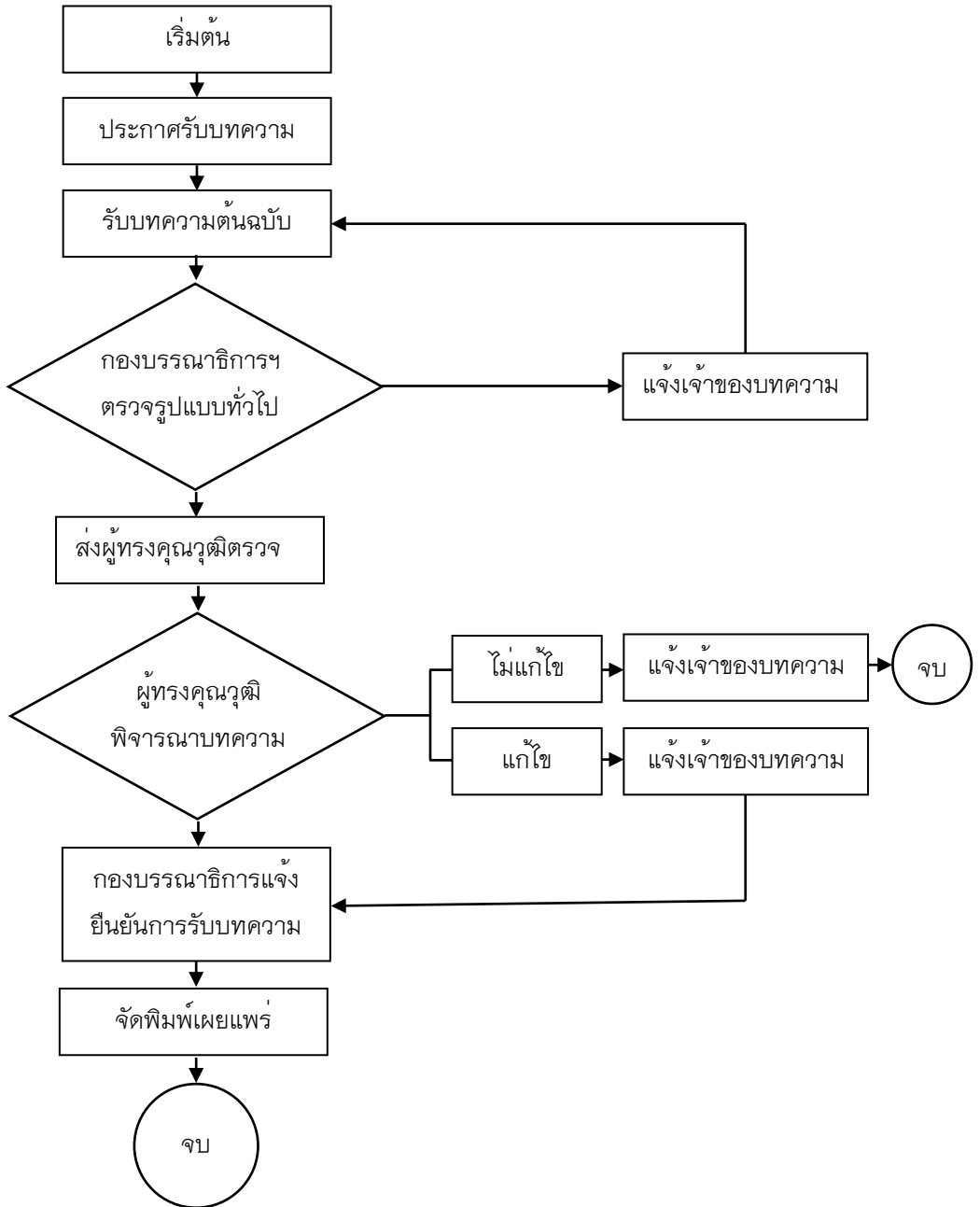
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2550). **ธรรมนุญชีวิต**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- พุทธทาสภิกขุ. (2542). **คู่มือมุนษย์**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ธรรมสภา.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2563). “สมรรถนะเด็กไทยในยุคโลกพลิกผัน (VUCA World),” **ครุสวาริชทยาจารย์**. 1(1) : 8–18.
- วคิน อินทสระ. (2528). **พุทธวิธีในการสอน**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยพระพุทศาสนา.
- สุมน อมรวิวัฒน์. (2533). **สมบัติทิพย์ของการศึกษาไทย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ สุวฑฺฒโน), สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (2541). **หลักการศึกษาของพระพุทธเจ้า**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มามกุฏราชวิทยาลัย.
- อานูภาพ เลขะกุล. (2564). “ความปกติดีได้ไปอุดมศึกษา: ความท้าทาย,”. **วารสารการศึกษาและนวัตกรรมการเรียนรู้**. 1(2) : 111.
- Barrow, Howard S. and Tamblyn, Roblyn M. (1980). **Problem-Based Learning: An Approach to Medical Education**. New York: Springer.

ภาคผนวก

หลักเกณฑ์อ้างอิง

ของวารสารศิลปนักบริหารปริทัศน์

กระบวนการและขั้นตอนการจัดทำวารสารศิลปนักบริหารปริทัศน์

ระเบียบการส่งต้นฉบับ

กองบรรณาธิการได้กำหนดระเบียบการส่งต้นฉบับไว้ให้ผู้เขียนยึดเป็นแนวทางในการส่งต้นฉบับสำหรับการตีพิมพ์ลงวารสารศิลปนักบริหารปริทัศน์ และกองบรรณาธิการสามารถตรวจสอบต้นฉบับก่อนการตีพิมพ์ เพื่อให้วารสารมีคุณภาพสามารถนำไปใช้อ้างอิงได้โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การเตรียมต้นฉบับ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ขนาดของต้นฉบับพิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษสันขนาดเอ 4 โดยเว้นระยะห่างระหว่างขอบกระดาษด้านบนและซ้ายมือ 2.5 เซนติเมตร ด้านล่างและขวามือ 2.5 เซนติเมตร

1.2 รูปแบบอักษรและการจัดวางตำแหน่งใช้รูปแบบอักษร TH Niramit AS พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด โดยใช้ขนาด ชนิดของตัวอักษร รวมทั้งการจัดวางตำแหน่ง ดังนี้

- 1) ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) ขนาด 15 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
- 2) ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ) ขนาด 15 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
- 3) ชื่อผู้เขียน (ภาษาไทย-ภาษาอังกฤษขนาด 12 ชนิดตัวธรรมดา) ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
- 4) สังกัดหน่วยงานสังกัดของผู้เขียน (ภาษาไทย-ภาษาอังกฤษขนาด 12 ชนิดตัวธรรมดา) ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษใต้ชื่อผู้เขียน
- 5) ชื่อผู้เขียนร่วม (ถ้ามี) (ภาษาไทย – ภาษาอังกฤษขนาด 12 ชนิดตัวธรรมดา) ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
- 6) สังกัด หน่วยงานสังกัดของผู้เขียนร่วม (ภาษาไทย- ภาษาอังกฤษขนาด 12 ชนิดตัวธรรมดา) ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษใต้ชื่อผู้เขียนร่วมและเป็นตัวเอียง
- 7) E-mail อีเมลของผู้เขียนที่ใช้ในการติดต่อได้จริงขนาด 12 ชนิดตัวธรรมดา และติดต่อตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษและเป็นตัวเอียง
- 8) หัวข้อของบทความย่อไทย/อังกฤษขนาด 15 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
- 9) เนื้อหาบทความย่อไทย/อังกฤษขนาด 15 ชนิดตัวธรรมดา ไม่ควรเกิน 350-500 คำต่อบทความย่อ

- 10) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 2-3 คำทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 11) หัวข้อเรื่องขนาด 15 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งขีดขอบกระดาษด้านซ้าย
- 12) หัวข้อย่อยขนาด 15 ชนิดตัวธรรมดา ระบุหมายเลขหน้าหัวข้อย่อยโดยเรียงตามลำดับหมายเลขตำแหน่งเว้น 1 Tab จากขอบกระดาษด้านซ้าย
- 13) เนื้อหา ขนาด 15 ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ และพิมพ์ให้ขีดขอบทั้งสองด้าน

1.3 จำนวนหน้าต้นฉบับควรมีความยาวไม่ต่ำกว่า 14 หน้าแต่ไม่เกิน 15 หน้า (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง)

1.4 จำนวนเอกสารอ้างอิงควรมีอย่างน้อย 5-10 เรื่อง

2. การเรียงลำดับเนื้อหาต้นฉบับ

2.1 บทความวิจัย

- 1) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน
- 2) ชื่อผู้เขียนและผู้ร่วมเขียนเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ หากเป็นนักศึกษา ให้ระบุสาขาวิชา คณะ และมหาวิทยาลัยที่ทำการศึกษาทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และหากเป็นอาจารย์ ให้ระบุสังกัด/คณะ และมหาวิทยาลัยที่ทำการสอน ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ
- 3) ที่อยู่ระบุชื่อหน่วยงาน หรือสถาบันทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และ E-mail ของผู้เขียน

4. บทคัดย่อ/Abstract เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เขียนสรุปสาระสำคัญของเรื่อง อ่านและเข้าใจง่าย ความยาวไม่ควรเกิน 350-500 คำ โดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อน บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) ซึ่งแปลจากบทคัดย่อภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ ต้องมีเนื้อหาตรงกัน ใช้อักษรตัวตรง จะใช้ตัวเอนเฉพาะศัพท์วิทยาศาสตร์และเมืองค้ประกอบของบทคัดย่อให้ครบทั้งวัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย และคำสำคัญ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

5) บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมา และเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย และควรอ้างอิงงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง

6) วัตถุประสงค์การวิจัย (Objectives of this research) ให้ชี้แจงถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษาโดยระบุเป็นข้อ

7) วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ควรอธิบายวิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย ขั้นตอนการวิจัยประชากรและกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญตัวแปรการวิจัย (ถ้ามี) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูล

8) สรุปผลการวิจัย (Research Result) เป็นการเสนอสิ่งที่ได้จากการวิจัยเป็นลำดับ อาจแสดงด้วยตารางและภาพประกอบการอธิบาย ทั้งนี้ถ้าแสดงด้วยตาราง ควรเป็นตารางแบบไม่มีเส้น ขอบตารางด้านซ้ายและขวา สำหรับรูปภาพประกอบควรเป็นรูปภาพที่ชัดเจนและมีคำบรรยายใต้รูปกรณีที่จำเป็นอาจใช้ภาพสีได้

9) อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion) ควรมีการอภิปรายผลการวิจัยว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ หรือไม่เพียงใด (ถ้ามี) และควรอ้างทฤษฎีหรือเปรียบเทียบการทดลองของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องประกอบ เพื่อให้ผู้อ่านเห็นด้วยตามหลักการ หรือคัดค้านทฤษฎีที่มีอยู่เดิม รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงการนำไปใช้ประโยชน์

10) องค์ความรู้การวิจัย (Research Body of Knowledge) อธิบายองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย ควรสังเคราะห์ออกมาเป็นภาพ/โมเดล พร้อมคำอธิบายภาพ/โมเดลให้สามารถเข้าใจได้โดยสมบูรณ์

11) ข้อเสนอแนะ (Research Suggestion) เป็นการให้ข้อเสนอแนะที่ได้จากกระบวนการทำการวิจัย ประกอบด้วย 1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และ 2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

12) เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA Style (American Psychological Association Style) ให้เริ่มต้นด้วยเอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อน แล้วตามด้วยเอกสารภาษาต่างประเทศ หากผู้เขียนมีมากกว่า 5 คน ให้ใส่ชื่อ 5 คนแรกแล้วตามด้วย และคณะหรือ et al.

2.2. บทความวิชาการ

1) ชื่อเรื่องควรสั้น และกะทัดรัด ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

2) ชื่อผู้เขียนและผู้ร่วมเขียนเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ หากเป็นนักศึกษา ให้ระบุสาขาวิชา คณะ และมหาวิทยาลัยที่ทำการศึกษ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และหากเป็นอาจารย์ ให้ระบุสังกัด/คณะ และมหาวิทยาลัยที่ทำการสอน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

3) สังกัดระบุชื่อหน่วยงาน หรือสถาบัน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ E-mail ของผู้เขียน

4) บทคัดย่อ/Abstract เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เขียนสรุปสาระสำคัญของเรื่อง อ่านและเข้าใจง่าย ความยาวไม่ควรเกิน 350-500 คำ โดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อน บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) ซึ่งแปลจากบทคัดย่อภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ ต้องมีเนื้อหาตรงกัน ใช้อักษรตัวตรง

5) บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมา ปัญหาการวิจัย เหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย และควรอ้างอิงงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง

6) เนื้อหา (Material) ผู้เขียนอาจแบ่งหัวข้อย่อยในประเด็นเนื้อหานี้ได้ตามประเด็นที่ผู้เขียนต้องการจะทำการนำเสนอในบทความ โดยเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำการศึกษา

7) บทสรุป (Summary) เป็นการสรุปผลได้จากการศึกษาว่าได้พบประเด็นอะไรที่สำคัญ รวมทั้งองค์ความรู้จากการศึกษาที่ผู้เขียนต้องการสรุปผล รวมถึงเสนอแนะองค์ความรู้จากการวิจัยเพื่อที่จะนำผลการศึกษาไปพัฒนาและเป็นประโยชน์ทางการศึกษา

8) เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA Style (American Psychological Association Style) ให้เริ่มต้นด้วยเอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อน แล้วตามด้วยเอกสารภาษาต่างประเทศ หากผู้เขียนมีมากกว่า 5 คน ให้ใส่ชื่อ 5 คนแรกแล้วตามด้วย และคณะหรือ et al.

2.3 การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด

แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนปีที่ตีพิมพ์และหมายเลขหน้า (ถ้ามี) กำกับท้ายเนื้อความที่ได้
อ้างอิงเอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุก
รายการโดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

1) พระไตรปิฎก/อรรถกถา :

ผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรง
พิมพ์

ตัวอย่าง.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2) หนังสือ :

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ. พิมพ์ครั้งที่. เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์
หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2551). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**.
พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: เอส อาร์ พรินติ้ง แมสโปรดักส์.

3) สารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/ดุขฎิณีพนธ์/รายงานการวิจัย :

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง สารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/ดุขฎิณีพนธ์/
รายงานการวิจัย. ชื่อระดับสารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/ดุขฎิณีพนธ์/รายงานการวิจัย. ชื่อ
มหาวิทยาลัย หรือแหล่งให้ทุนการวิจัย.

ตัวอย่าง.

เยาวเรศ ตระกูลวีระยุทธ. (2558). **รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขีดสมรรถนะสูง สังกัด
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุขฎิณีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏ
วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

4) บทความในวารสาร:

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร. ปีที่พิมพ์ (ฉบับที่พิมพ์). เลข
หน้าที่อ้างอิง.

ตัวอย่าง.

สรพรเพชร โทวิชา ตักดา สถาพรวงษา และวิสุทธิ วิจิตรพัชรภรณ์. (2561). กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาสมรรถนะสูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. **วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. 6(2). 25-35

5) สื่ออินเทอร์เน็ต :

ชื่อผู้เขียน/ผู้เผยแพร่. (ปีเผยแพร่). ชื่อเรื่อง. แหล่งที่มา (URL). สืบค้นเมื่อ (วันที่-เดือน-ปี).

ตัวอย่าง.

วัดญาณเวศกวัน. (2556). **ประวัติพระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต)**. แหล่งที่มา http://www.watnyanaves.net/th/web_page/biography สืบค้นเมื่อ 17 ก.ย. 2556.

7) หนังสือพิมพ์ออนไลน์ :

ผู้แต่ง. (วันที่เดือน ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อหนังสือพิมพ์. แหล่งที่มา (URL). สืบค้นเมื่อ (วันที่-เดือน-ปี).

ตัวอย่าง.

เดลินิวส์. (27 ก.พ. 2562). **เริ่มนำร่องการเรียนรู้อัตโนมัติเป็นฐานภาคเรียนที่ 1-62**. เดลินิวส์.แหล่งที่มา<https://www.dailynews.co.th/education/695610> สืบค้นเมื่อ 17 ส.ค. 2562.

8) ราชกิจจานุเบกษา :

ชื่อกฎหมาย. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง (ถ้ามี). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ตอนที่ หน้า (วันเดือนปี).

ตัวอย่าง.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (30 พ.ค. 2562).

การอ้างอิงภาษาอังกฤษใช้เช่นเดียวกับภาษาไทย

3. กองบรรณาธิการ

กองบรรณาธิการวารสารศิลปนักบริหารปริทัศน์

602/222 แขวงอ่อนนุช เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร 10250 โทร. 095 950 8186

อีเมล: journalaxecutive@gmail.com

<https://www.artexecutive.org/>

4. การอ่านประเมินต้นฉบับ

ต้นฉบับจะได้รับการอ่านประเมิน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) จากภายนอกมหาวิทยาลัยในสาขาวิชานั้นๆ จำนวน 2 ท่านต่อ 1 เรื่อง ประเมินบทความตามเกณฑ์และแบบฟอร์มที่กำหนดในลักษณะเป็น Double-Blind Peer Review คือปกปิดรายชื่อผู้เขียนบทความและผู้เกี่ยวข้องและส่งผลการอ่านประเมินคืน ผู้เขียนให้เพิ่มเติม แก้ไข หรือพิมพ์ต้นฉบับใหม่แล้วแต่กรณี

5. ลิขสิทธิ์

ต้นฉบับที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารศิลปนักบริหารปริทัศน์ ถือเป็นกรรมสิทธิ์ของวารสารศิลปนักบริหารปริทัศน์ ห้ามนำข้อความทั้งหมดหรือบางส่วนไปพิมพ์ซ้ำ เว้นเสียแต่จะได้รับอนุญาตจากกองบรรณาธิการวารสารศิลปนักบริหารปริทัศน์เป็นลายลักษณ์อักษร

6. ความรับผิดชอบเนื้อหาต้นฉบับที่ปรากฏในวารสารเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน ทั้งนี้ ไม่รวมความผิดพลาดอันเกิดจากเทคนิคการพิมพ์

จริยธรรมการตีพิมพ์

วารสารศิลปนักบริหารปริทัศน์ได้กำหนดจริยธรรมการตีพิมพ์ผลงานในวารสารมีดังนี้

บทบาทและหน้าที่ของผู้เขียนบทความ

1. ผู้เขียนบทความจะต้องไม่ส่งต้นฉบับบทความซ้ำซ้อนกับวารสารอื่น
2. ผู้เขียนจะต้องคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัยในการคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง
3. ผู้เขียนจะต้องจัดทำต้นฉบับของบทความตามคำแนะนำสำหรับผู้เขียน
4. ผู้เขียนที่มีชื่อในบทความจะต้องเป็นผู้มีส่วนในการจัดทำบทความหรือมีส่วนร่วมในการดำเนินการวิจัย
5. ผู้เขียนจะต้องอ้างอิงผลงาน ภาพ หรือตาราง หากมีการนำมาใช้ในบทความของตนเอง โดยให้ระบุ “ที่มา” เพื่อป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ (หากมีการฟ้องร้องจะเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว ทางวารสารจะไม่รับผิดชอบใดๆ ทั้งสิ้น)
6. ในบทความผู้เขียนจะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อมูลเท็จ หรือการปลอมแปลง ปิดเบี่ยง รวมไปถึงการตกแต่ง หรือ เลือกลงแสดงข้อมูลเฉพาะที่สอดคล้องกับข้อสรุป
7. ผู้เขียนจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการเอกสารอ้างอิง และควรอ้างอิงเอกสารเท่าที่จำเป็นอย่างเหมาะสม
8. ผู้เขียนจะต้องแก้ไขบทความตามผลประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิและกองบรรณาธิการให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด
9. ผู้เขียนจะต้องระบุชื่อแหล่งทุนที่ให้การสนับสนุนในการทำวิจัย (ถ้ามี) และจะต้องระบุผลประโยชน์ทับซ้อน (ถ้ามี)

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการ

1. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาคุณภาพของบทความ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารที่ตนรับผิดชอบ และต้องคัดเลือกบทความมาตีพิมพ์หลังจากผ่านกระบวนการประเมินบทความแล้ว โดยพิจารณาจากความชัดเจน และความสอดคล้องของเนื้อหา กับนโยบายของวารสารเป็นสำคัญ และจะต้องมีข้อความรู้ที่สะท้อนมุมมอง แนวคิดเชิงทฤษฎีที่ได้จากประสบการณ์

การสังเคราะห์เอกสาร หรืองานวิจัย มุ่งเน้นการนำเสนอแนวคิดทฤษฎีใหม่รวมถึงแบบจำลองเชิงแนวคิดที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันจะนำไปสู่การวิจัยในหัวข้อวิชาการที่สำคัญ

2. บรรณาธิการจะต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เขียนและผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงเวลาของการประเมินบทความ

3. บรรณาธิการจะต้องไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว โดยต้องมีการตรวจสอบการคัดลอกผลงานผู้อื่นอย่างจริงจัง และใช้โปรแกรมที่เชื่อถือได้ เพื่อให้แน่ใจว่าบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น และหากตรวจพบการคัดลอกผลงานของผู้อื่นจะต้องหยุดกระบวนการประเมิน และติดต่อผู้เขียนบทความหลักทันทีเพื่อขอคำชี้แจง เพื่อประกอบการตอบรับหรือ ปฏิเสธการตีพิมพ์บทความนั้นๆ

4. หากบรรณาธิการตรวจพบว่า บทความมีการลอกเลียนบทความอื่นโดยมิชอบ หรือมีการปลอมแปลงข้อมูล ซึ่งสมควรถูกถอดถอน แต่ผู้เขียนปฏิเสธที่จะถอนบทความ บรรณาธิการสามารถดำเนินการถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เขียนซึ่งถือเป็นสิทธิและความรับผิดชอบต่อบทความของบรรณาธิการ

5. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยที่มีระเบียบวิธีวิจัยที่ถูกต้อง และให้ผลที่น่าเชื่อถือ โดยนำผลของการวิจัยมาเป็นตัวชี้แนะว่า สมควรตีพิมพ์เผยแพร่หรือไม่

6. บรรณาธิการจะต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียนและผู้ประเมิน

7. บรรณาธิการต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง

บทบาทและหน้าที่ของผู้ประเมินบทความ

1. หลังจากได้รับบทความจากบรรณาธิการวารสารและผู้ประเมินบทความ ตระหนักว่าตนเองอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้นิพนธ์ที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระได้ ผู้ประเมินบทความควรแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้นๆ

2. ผู้ประเมินบทความ ควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญของเนื้อหาในบทความที่มีต่อสาขาวิชานั้นๆ คุณภาพของการวิเคราะห์

และความเข้มข้นของผลงานหรือระบุผลงานวิจัยที่สำคัญๆ และสอดคล้องกับบทความที่กำลัง
ประเมิน แต่ผู้เขียนบทความไม่ได้อ้างอิง เข้าไปในการประเมินบทความด้วยผู้ประเมินไม่ควรใช้
ความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลรองรับมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบทความ

3. เมื่อผู้ประเมินบทความพบว่า มีส่วนใดของบทความ ที่มีความเหมือนกัน หรือ
ซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่นๆ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบ

4. ผู้ประเมินบทความต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความที่ส่งมาเพื่อ
พิจารณาแก่บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ

5. ผู้ประเมินบทความต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงาน
ของตนเอง

โดยวารสารศิลปนักบริหารปริทรรศน์ ได้แปลและปรับปรุงเนื้อหาจากเว็บไซต์
<https://publicationethics.org/>